

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utbildningsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och motioner som huvudsakligen rör statens budget för 2015. Bland motionerna finns alternativa budgetförslag från allianspartierna, dvs. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna, respektive Sverigedemokraterna.

Utskottet tillstyrker motionerna 2014/15:2317 yrkande 16, 2014/15:2454 yrkande 14, 2014/15:2574 yrkandena 4, 6, 7, 11 och 12, 2014/15:2757, 2014/15:2839 yrkandena 2–14, 20, 33, 35, 36, 42 och 43 samt tillstyrker delvis motion 2014/15:2839 yrkandena 1, 19, 23, 24 och 31. Samtliga dessa motioner är från allianspartierna och innehåller förslag om anslag för utgiftsområdet som uppgår till 63 635 525 000 kronor för 2015. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

Utskottet tillstyrker med vissa förtydliganden regeringens förslag om bemyndiganden om ekonomiska åtaganden m.m. med undantag av bemyndigandet för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* som tillstyrks delvis och bemyndigandet för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* som avstyrks. Utskottet föreslår ett nytt anslag: anslaget 1:18 *Lågstadielyftet*. Utskottet föreslår ett nytt bemyndigande för anslaget 1:18 *Lågstadielyftet*.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Lagförslaget innebär att en avgift som betalas för att en student ska delta i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ramen för ett avtal om utbildningssamarbete mellan ett statligt universitet eller en statlig högskola och ett utländskt lärosäte inte ska omfattas av högskolelagens bestämmelse om att utbildning ska vara avgiftsfri. Detta gäller om avgiften inte tillfaller universitetet eller högskolan och inte avser den del av utbildningen som anordnas av universitetet eller högskolan. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2015.

Samtliga övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks.

Utskottet har följt upp budgetpropositionen för utgiftsområdet i olika avseenden och gör ett antal bedömningar.

Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i två särskilda yttranden (S, MP, V) och (SD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Betänkandets disposition.....	9
Bakgrund.....	9
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	11
Utskottets överväganden.....	12
1 Anslagen inom utgiftsområde 16.....	12
2 Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning m.m.	14
3 Barn- och ungdomsutbildning.....	24
Inledning.....	24
Resultat.....	24
Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning.....	32
4 Vuxenutbildning.....	59
Inledning.....	59
Resultat.....	59
Anslag och bemyndiganden för vuxenutbildning.....	65
5 Universitet och högskolor.....	72
Inledning.....	72
Resultat.....	72
Anslag och bemyndiganden för universitet och högskolor.....	75
6 Forskning.....	88
Inledning.....	88
Resultat.....	88
Anslag och bemyndiganden för forskning och forskningens	
infrastruktur.....	90
7 Gemensamma ändamål.....	100
Inledning.....	100
Anslag och bemyndiganden för gemensamma ändamål.....	100
8 Lagförslag om ändring i högskolelagen.....	102
9 Motioner om beräknade anslagsnivåer fr.o.m. 2016.....	105
Särskilda yttranden.....	107
1. Anslag inom utgiftsområde 16, punkt 1 (S, MP, V).....	107
2. Anslag inom utgiftsområde 16, punkt 1 (SD).....	116
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	119
Propositionen.....	119
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15.....	121
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag.....	125
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag.....	130
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag.....	135
<i>Bilaga 5</i>	
Inriktning på fördelningen av högskoleplatser per lärosäte för 2015.....	137

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 16

a) Anslagen för 2015

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor utskottet anger, anslagen för 2015 inom utgiftsområde 16 enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2317 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 16,

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 14,

2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 4, 6, 7, 11 och 12,

2014/15:2757 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 2–14, 20, 33, 35, 36, 42 och 43,

bifaller delvis proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 punkt 18 och motion

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 1, 19, 23, 24 och 31 samt

avslår motionerna

2014/15:1116 av Richard Jomshof och Per Ramhorn (SD),

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 7, 11, 13, 20, 27 och 30,

2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) och

2014/15:2944 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 10.

b) Bemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. godkänna ett avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården,

2. under 2015 besluta om kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB och bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source på sammantaget högst 700 000 000 kronor,

3. på bolagsstämma i European Spallation Source ESS AB rösta för att överlåta samtliga eller delar av bolagets tillgångar och skulder till det konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur som avses bedriva den verksamhet som för närvarande bedrivs av bolaget och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att avveckla bolaget genom likvidation vid tillfälle som regeringen finner lämpligt,

4. under 2015 besluta om medlemskap i en kunskaps- och innovationsplattform inom råvaror (KIC Raw materials) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och under 2015–2022 besluta om

en årlig medlemsavgift på högst 2 970 000 kronor med det förtydligandet att den årliga medlemsavgiften avses belasta anslagen 2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå med 900 000 kronor, 2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå med 270 000 kronor, 2:18 Kungl. tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå med 900 000 kronor och 2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå med 900 000 kronor,

5. under 2015 besluta om medlemskap i en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa (KIC Healthy living) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och under 2015–2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 2 025 000 kronor med det förtydligandet att den årliga medlemsavgiften avses belasta anslagen 2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå, 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå och 2:18 Kungl. tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå med 675 000 kronor vardera,

6. under 2015 för anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 145 000 000 kronor 2016–2019,

7. under 2015 för anslaget 1:6 Särskilda insatser inom skolområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 34 000 000 kronor 2016,

8. under 2015 för anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 206 000 000 kronor 2016,

9. under 2015 för anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag med den ändringen att beloppet uppgår till högst 3 725 000 000 kronor 2016–2021,

10. under 2015 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 084 000 000 kronor 2016–2025,

11. under 2015 för anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 520 000 000 kronor 2016–2020,

12. under 2015 för anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2016–2034,

13. under 2015 för anslaget 3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda

åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor 2016–2021,

14. under 2015 besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet,

15. under 2015 för anslaget 4:1 Internationella program besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2016–2018.

16. under 2015, i enlighet med vad utskottet anför, för anslaget 1:18 Lågstadieflyftet ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2016–2018.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 punkterna 2–9 och 12–17 samt bifaller delvis proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 punkt 10.

c) Bemyndigande som avslås

Riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande att under 2015 för anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2016–2018. Därmed avslår riksdagen proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 punkt 11.

2. Lagförslag om ändring i högskolelagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 punkt 1.

3. Motioner om beräknade anslagsnivåer fr.o.m. 2016

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:541 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2,

2014/15:1990 av Hans Wallmark (M),

2014/15:2355 av Kerstin Lundgren (C) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkandena 45 och 46.

Stockholm den 16 december 2014

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S)*, Christer Nylander (FP), Tomas Tobé (M), Thomas Strand (S)*, Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S)*, Stefan Jakobsson (SD)*, Camilla Waltersson Grönvall (M), Håkan Bergman (S)*, Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP)*, Michael Svensson (M), Gunilla Svantorp (S)*, Carina Herrstedt (SD)*, Daniel Riazat (V)*, Annika Eclund (KD) och Roza Güclü Hedin (S)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilt yttrande.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2014/15:1 utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2015. Utskottet behandlar även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2014 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslags-effekt budgetåret 2014 samt några motioner som rör beräknade anslagsnivåer fr.o.m. 2016.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslaget i bilaga 4. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

En sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2015 och oppositionspartiernas avvikelser i förhållande till regeringens förslag finns i bilaga 2. Utskottets förslag – som överensstämmer med allianspartiernas förslag – till beslut om anslagsfördelning för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i bilaga 3.

Under beredningen av ärendet har statsrådet Helene Hellmark Knutsson, Utbildningsdepartementet, den 18 november 2014 informerat utskottet om högskoleutbildning och forskning. Upplysningar lämnades bl.a. om medel till de svenska Medelhavsinstituten. Vidare har Kungl. Vitterhetsakademien lämnat en skrivelse angående de svenska Medelhavsinstituten (dnr 710-2014/15).

Ledamöterna från allianspartierna har under beredningen av ärendet lämnat förtydliganden av motion 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) och även lämnat uppgift om anslagsnivåer och satsningar inom anslagen.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen beslutade den 3 december 2014 att fastställa utgiftstak, utgiftsramar och inkomster på statens budget enligt ett förslag som lagts fram i en reservation från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna (bet. 2014/15:FiU1 res. 3, rskr. 2014/15:29). För utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning innebär det att ramen för 2015 är fastställd till 63 635 525 000 kronor. Det är inom denna ram som utskottet i detta ärende ska lägga fram förslag om anslagen för 2015.

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden analyserat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 i budgetpropositionen. Analysen har syftat till att vara ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att inledningsvis behandlas utskottets ställningstagande till anslagen m.m. och motioner inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2015 (avsnitt 1). Därefter följer en uppföljning av budgetpropositionen för 2015 i olika avseenden, bl.a. i fråga om regeringens resultatredovisning till riksdagen (avsnitt 2). Utskottets närmare skäl till sitt ställningstagande till anslag m.m. och motioner i avsnitt 1 tas sedan upp i följande avsnitt:

- 3 Barn- och ungdomsutbildning
- 4 Vuxenutbildning
- 5 Universitet och högskolor
- 6 Forskning
- 7 Gemensamma ändamål.

Därefter behandlas ett lagförslag (bilaga 4) om en ändring i högskolelagen (avsnitt 8). Slutligen behandlas motioner om beräknade anslagsnivåer fr.o.m. 2016.

Bakgrund

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning omfattar utbildning inom skolväsendet¹, eftergymnasial yrkesutbildning, högskoleutbildning,

¹ Skolväsendet omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. I skolväsendet ingår också

forskning och rymdverksamhet. Inom utgiftsområdet varierar huvudmannaskap och finansieringsformer mellan och inom olika verksamheter.

Inom *skolväsendet* är staten huvudman för specialskolan och sameskolan, kommunerna är huvudmän för den kommunala vuxenutbildningen (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi); för övriga skolformer kan kommunerna, i vissa fall landstingen, och enskilda vara huvudmän (förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet). Verksamheterna finansieras dels med kommunala skatteintäkter, dels med generella statsbidrag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna och med riktade statsbidrag inom bl.a. utgiftsområde 16. De kommunala skatteintäkterna utgjorde 2013 ungefär två tredjedelar av de totala intäkterna på 900 miljarder kronor. Den näst största intäktskällan var statsbidragen (generella och specialdestinerade) som utgjorde 16 procent av intäkterna. Statsbidragen uppgick till 140 miljarder kronor 2013, varav 54 miljarder kronor var specialdestinerade statsbidrag (prop. 2014/15:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.4.2 s. 11). Närmare 9 miljarder kronor fanns inom utgiftsområde 16, bl.a. 3,7 miljarder kronor för max-taxa i förskola, fritidshem m.m., 2,3 miljarder kronor för klinisk utbildning och forskning och 1,8 miljarder kronor för statligt stöd till vuxenutbildning (skr. 2013/14:102 s. 37 och 179–180). Under anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 framgår vilka medel som tillförs för att kompensera för ökade kostnader till följd av reformer inom utbildningsområdet och som utgår till kommunsektorn i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Statsbidragen kan på motsvarande sätt minska om kommunerna fräntas skyldigheter eller får möjlighet att bedriva en effektivare verksamhet.

Med *eftergymnasial yrkesutbildning* avses främst utbildning inom yrkeshögskolan som anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting eller enskilda huvudmän, men även utbildning utanför yrkeshögskolan som anordnas av enskilda huvudmän, s.k. kompletterande utbildningar (som ersätts av s.k. konst- och kulturutbildningar från 2015). Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om statsbidrag till dessa utbildningar och utövar tillsyn över dem. Det är myndigheten som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan.

Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor, men det finns även ett antal enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. *Högskoleutbildning* finansieras i huvudsak genom direkta statliga anslagsmedel inom utgiftsområde 16.²

Utöver medel från utgiftsområde 16 finansieras *forskningen* vid statliga universitet och högskolor med medel från andra utgiftsområden (bl.a. utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och socialomsorg, utgiftsområde 20 Allmän

fritidshem. Obligatoriska skolformer är grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

² Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår dock i utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, och delar av utbildning och forskning vid Försvarshögskolan ingår i utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

miljö- och naturvård, utgiftsområde 21 Energi, utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och utgiftsområde 24 Näringsliv), stiftelser, kommuner, landsting, privata företag och EU.

Övrigt

Anslag som pris- och löneomräknas föreslås minska 2015 för att bidra med finansiering till prioriterade satsningar. För 2016 beräknas anslagen minska ytterligare till följd av denna åtgärd.

Enligt 6 kap. 1 § första stycket budgetlagen (2011:203) får regeringen, för det ändamål och intill det belopp som riksdagen beslutat för budgetåret, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare budgetår än det budgeten avser. Inom utgiftsområde 16 finns ett antal förslag om beställningsbemyndiganden under olika anslag. Förslagen innebär således att regeringen ska få göra åtaganden under 2015 som medför utgifter under 2016 eller därefter. För varje bemyndigande anges ett högsta belopp samt hur många år framåt åtagandena får avse. Regeringen föreslår också i ett fall att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om kapitaltillskott samt även vissa andra bemyndiganden.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Vidare föreslås ett antal bemyndiganden för olika anslag. Regeringen föreslår också att riksdagen ska anta ett lagförslag. Regeringens förslag till beslut framgår av betänkandets bilaga 1.

Utskottets överväganden

1 Anslagen inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen, med de anslagsvillkor som utskottet anger, för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning i enlighet med utskottets förslag. Utskottet lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt med undantag av bemyndigandet för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* som tillstyrks delvis och bemyndigandet för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* som avstyrks. Utskottet föreslår ett nytt anslag: anslaget 1:18 *Lågstadielyftet*. Utskottet föreslår ett nytt bemyndigande för anslaget 1:18 *Lågstadielyftet*.

Regeringens och Sverigedemokraternas alternativa förslag till anslagsfördelning avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Propositionen

Regeringen har föreslagit 99 anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (punkt 18 i propositionen). Förslaget återfinns i betänkandets bilaga 2. Regeringen har också lämnat förslag om bemyndiganden (punkterna 2–17) i propositionen. Förslagen återfinns i betänkandets bilaga 1.

Motionerna

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna respektive Sverigedemokraterna har i sina motioner för vissa anslag föreslagit alternativ till regeringens förslag. En sammanställning av oppositionspartiernas två alternativa förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i betänkandets bilaga 2.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade den 3 december 2014 att fastställa utgiftstak, utgiftsramar och inkomster på statens budget enligt ett förslag som lagts fram i en reservation från allianspartierna, dvs. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna (bet. 2014/15:FiU1 res. 3, rskr 2014/15:29). För utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning innebär det att ramen för 2015 är fastställd till 63 635 525 000 kronor.

Riksdagens beslut om utgiftsram för utgiftsområde 16 innebär att utbildningsutskottets förslag om anslag för 2015 sammantaget måste hålla sig inom

den nu fastställda ramen. Utskottet kan inledningsvis konstatera att endast det förslag om anslagsfördelning som läggs fram i motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) uppfyller detta krav. Förslaget i budgetpropositionen om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet innebär däremot att ramen överskrids med sammanlagt 517 081 000 kronor. Det är emellertid möjligt för utskottets ledamöter att under ärendets beredning lägga fram reviderade förslag om anslag som utgår från propositionen eller motionsförslaget men sammantaget håller sig inom den beslutade ramen. Några sådana förslag har inte presenterats.

Som framgår av punkt 1 i utskottets förslag till riksdagsbeslut tillstyrker utskottet motionerna 2014/15:2317 yrkande 16, 2014/15:2554 yrkande 14, 2014/15:2574 yrkandena 4, 6, 7, 11 och 12, 2014/15:2757 och 2014/15:2839 yrkandena 2–14, 20, 33, 35, 36, 42 och 43 samt tillstyrker delvis motion 2014/15:2839 yrkandena 1, 19, 23, 24 och 31 från allianspartierna och tillstyrker punkterna 2–9 och 12–17 i propositionen. Utskottet tillstyrker delvis allianspartiernas utgiftsområdesmotion 2014/15:2839 yrkande 1 och föreslår vissa ändringar av anslag jämfört med alliansens motion. Utskottet tillstyrker delvis punkten 10 som rör bemyndiganden för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* och avstyrker punkten 11 bemyndigandet för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet*. Utskottet föreslår ett nytt anslag, 1:18 *Lågstadielyftet*, och ett bemyndigande för anslaget. Utskottet tillstyrker delvis punkten 18 i propositionen och avstyrker övriga motioner som rör anslagen. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

Utskottets förslag till anslag för budgetåret 2015 inom utgiftsområde 16 återfinns i betänkandets bilaga 3.

Utskottet kan mot den redovisade bakgrunden konstatera att det saknas skäl att mer detaljerat överväga de anslagsförslag i budgetpropositionen som avviker från förslaget i motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD).

I avsnitten 3–7 redogörs närmare för innehållet i propositionen och motionerna gällande anslagen m.m. och bakgrunden till utskottets ställningstagande samt de anslagsvillkor utskottet anger.

2 Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning m.m.

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet har följt upp budgetpropositionen i olika avseenden. En tydlig struktur på budgetpropositionen gör det lättare för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. En förutsättning är att propositionens olika delar har samma indelningsgrund. En tydlig struktur på redovisningen av statliga insatser inom barn-, ungdoms- och vuxenutbildningen gör det lättare för utskottet att bedöma resultaten av dessa insatser. Det är viktigt att regeringen följer upp och bedömer måluppfyllelsen av de riktade statsbidragen inom barn- och ungdomsutbildningen. Utskottet gör ett antal iakttagelser inför regeringens översyn av mål och indikatorer för utgiftsområdet. Det är viktigt att resultatanalysen har en tydlig koppling till politikens inriktning och budgetförslaget så att man kan följa en röd tråd genom hela budgetpropositionen. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med en resultatskrivelse om skolpersonalens behörighet och utbildning.

Bakgrund

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Som en del i beredningen av budgetpropositionen följer utskottet upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 16. Uppföljningen genomförs av utskottets styrgrupp för uppföljning och utvärdering (prot. utskottssammanträde 2014/15:3). Den är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen. Utgångspunkten är budgetpropositionens struktur och utformning. Syftet är att öka läsbarheten och tydliggöra informationen så att utskottet har ett bra underlag inför sitt ställningstagande till budgetförslaget och en god förståelse av utgiftsområdet. Propositionen följs upp i följande avseenden: budgetpropositionens struktur, resultatredovisningens utformning, uppföljningen av riktade statsbidrag till barn- och ungdomsutbildningen och uppföljningen av forskningsmedel. Därutöver har utskottet ett fokusområde som det följer med särskilt intresse, nämligen skolpersonalens behörighet och utbildning.

Propositionen

Budgetpropositionens struktur

Budgetpropositionen för utgiftsområde 16 består av förslag till riksdagsbeslut (lagändring, bemyndiganden till regeringen och ramanslagen för budgetåret) i kapitel 1 och kapitel 2, en beskrivning av utgiftsområdet (omfattning, utgiftsutveckling, mål för utgiftsområdet och resultatredovisning) i kapitel 3, en resultatredovisning (inklusive resultatanalys och bedömning av måluppfyllelsen) i kapitel 4–8, en beskrivning av politikens inriktning (kapitel 9) och ett budgetförslag (kapitel 10). De tre delarna resultatredovisning, politikens inriktning och budgetförslaget presenteras mer i detalj nedan.

Resultatredovisningen är som tidigare indelad i fem kapitel, ett för varje verksamhetsområde: barn- och ungdomsutbildning (kapitel 4), kommunernas vuxenutbildning (kapitel 5), eftergymnasial yrkesutbildning (kapitel 6), universitet och högskolor (kapitel 7) och forskning (kapitel 8). Kapitlen följer i huvudsak samma struktur: mål för verksamhetsområdet, resultatredovisning och analys och slutsatser. Resultatredovisningen för barn- och ungdomsutbildningen och för kommunernas vuxenutbildning innehåller även en redovisning av statens olika insatser inom området (regelverk, riktade statsbidrag och myndighetsverksamhet).

Politikens inriktning (reformer och satsningar) presenteras som tidigare samlat i ett kapitel (kapitel 9) som är indelat i olika avsnitt. I år är det indelat i tio avsnitt där sju avsnitt avser barn- och ungdomsutbildning (Nationell samling för läraryrket, Behörighet och legitimation, Karriärvägar för lärare, Kunskap om effektiva metoder, Rektorer och förskolechefer, Jämlig skola med tid för varje elev och Gymnasieskolan), ett avsnitt avser kommunal och statlig vuxenutbildning (Vuxenutbildning), ett avsnitt avser högskoleutbildning (Högskoleutbildning) och ett avsnitt avser forskning (Forskning). Detta kapitel har i år fått en ny placering – efter resultatredovisningen och före budgetförslaget.

Budgetförslaget (bemyndiganden och ramanslagen) finns i kapitel 10 och omfattar totalt ca 64 miljarder kronor fördelade på 99 ramanslag. Anslagen är indelade i fyra grupper: barn-, ungdoms- och vuxenutbildning (16 anslag), universitet och högskolor (66 anslag), forskning (13 anslag) och vissa gemensamma ändamål (4 anslag). Anslagen avser dels statlig verksamhet (statliga myndigheter och statliga utbildningsanordnare), dels riktade statsbidrag till kommunal och enskild verksamhet.

Resultatredovisningens utformning

Utgiftsområde 16 presenteras övergripande i kapitel 3 i budgetpropositionen, bl.a. presenteras mål och indikatorer för utgiftsområdet i en sammanfattande tabell och en resultatredovisning som avser omfattningen av de verksamheter som bedrivs inom utgiftsområdet (uppgifter i tabellform om antal barn/elever/studerande, offentliga kostnader och antal lärare/personal). Kapitlet innehåller också en uppföljning av EU:s gemensamma utbildningsmål.

Resultatredovisningen presenteras också per verksamhetsområde. Regeringen har delat in verksamheterna i fem verksamhetsområden (VO) med ett kapitel för varje område: barn- och ungdomsutbildning (kapitel 4), kommunernas vuxenutbildning (kapitel 5), eftergymnasial yrkesutbildning (kapitel 6), universitet och högskolor (kapitel 7) och forskning (kapitel 8). Kapitlen följer i huvudsak samma struktur: mål för verksamhetsområdet, resultatredovisning (uppgifter om verksamhetens omfattning och resultatindikatorer) och analys och slutsatser.³

Regeringen aviserar i årets budgetproposition en översyn av mål och indikatorer inom utgiftsområde 16 och avser att återkomma till detta i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2014/15:1 s. 36). Regeringen avser också att se över hur målen för verksamhetsområdena barn- och ungdomsutbildning, kommunernas vuxenutbildning och yrkeshögskolan kan formuleras utifrån ett jämställdhetsperspektiv och vilka indikatorer som kan kopplas till målen (prop. 2014/15:1 s. 169 och s. 179).

Resultatredovisningen för barn- och ungdomsutbildningen och för kommunernas vuxenutbildning innehåller även en redovisning av statens olika insatser inom området (nya regelverk, riktade statsbidrag och myndighetsverksamhet). Avsnittet om statliga insatser för barn- och ungdomsutbildningen innehåller 17 olika rubriker, varav 7 rubriker har ett antal underrubriker (sammanlagt finns det 31 underrubriker). Avsnittet om statliga insatser för kommunernas vuxenutbildning innehåller 7 olika rubriker.

Uppföljningen av riktade statsbidrag

Utgiftsområde 16 omfattar totalt ca 64 miljarder kronor i årets budgetproposition. Utvecklingsmedel till prioriterade skolområden föreslås under fyra anslag (anslaget 1:5, anslaget 1:7, anslaget 1:10 och det nya anslaget 1:16) om totalt ca 10 miljarder kronor (varav statsbidrag för maxtaxan under anslaget 1:7 uppgår till ca 3,7 miljarder kronor). Den enskilt största satsningen avser karriärsteg för lärare. Regeringen föreslår att 1,3 miljarder kronor avsätts 2015 för statsbidrag till karriärsteg för lärare (förstelärare och lektor). Enligt regeringen är det viktigt att en så omfattande reform följs upp och kvalitetssäkras (prop. 2014/15:1 s. 164).⁴ En annan stimulansåtgärd som regeringen noga kommer att följa effekterna av gäller förskolan (prop. 2014/15:1 s. 166). Regeringen föreslår att 415 miljoner kronor avsätts för att stimulera minskade barngrupper och ökad personaltäthet i förskolan.

³ Varje kapitel sammanfattas i inledningen av motsvarande avsnitt i detta betänkande. I avsnittet Vuxenutbildning i betänkandet sammanfattas dock två kapitel – Kommunernas vuxenutbildning och Eftergymnasial yrkesutbildning.

⁴ Statskontoret fick våren 2014 i uppdrag av den förra regeringen att följa upp och analysera karriärstegsreformen. Uppdraget ska redovisas den 15 juni 2015, den 1 februari 2016 och den 1 februari 2017.

Bakgrund

Skolverket hanterar för närvarande ett femtiotal statsbidrag av olika slag som uppgår till ca 7 miljarder kronor. Majoriteten av bidragen regleras genom förordningar och föreskrifter eller är uppdrag som getts i särskild ordning. Flerparten av bidragen är riktade till skolhuvudmän men några fördelas också till organisationer och myndigheter (Skolverkets årsredovisning 2013 s. 122). På senare år har statsbidragens komplexitet ökat enligt Skolverket, och flera bidrag utgör viktiga delar av större utvecklingsinsatser (Skolverkets årsredovisning 2012 s. 106). Våren 2014 gick Skolverket igenom de statsbidragssatser som genomförts 2011–2013 och i vilken utsträckning olika kommuner deltar. Våren 2015 kommer Skolverket att presentera en årsrapport där deltagandet i statsbidragssatser är det huvudsakliga temat.

I 2013 års skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn, som behandlades av finansutskottet våren 2013, gav regeringen i kapitlet om skolväsendet under rubriken Måluppfyllelse av vissa riktade statsbidrag en kort sammanfattning av uppföljningar och utvärderingar av vissa riktade statsbidrag som presenterats under 2013 eller avsåg bidrag för 2013 (skr. 2013/14:102 s. 122–125). Finansutskottet välkomnade då att skrivelsen i större utsträckning än tidigare redovisade resultat av specialdestinerade statsbidrag, men ansåg att resultatredovisningen kunde vidareutvecklas så att fler bidrag utvärderas och redovisas i skrivelsen (bet. 2013/14:34). Finansutskottet påpekade också att det vid flera tidigare tillfällen har pekats på vikten av en mer fullständig utvärdering av dessa bidrag (bet. 2010/11:FiU34, bet. 2011/12:FiU28 och bet. 2012/13:FiU34).

Utskottets bedömning

Utskottet välkomnar de förändringar av redovisningen som regeringen har gjort med anledning av de iakttagelser som utskottet har fört fram i de tre senaste budgetbetänkandena och ser positivt på att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) fortsätter arbetet med att utveckla mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Utskottet har förståelse för att det är ett långsiktigt arbete och sätter stort värde på en fortsatt dialog. I det följande redovisas de iakttagelser som utskottet gjort med anledning av budgetpropositionen för 2015. Uppföljningen fokuserar liksom tidigare år på form- och strukturfrågor i syfte att öka läsbarheten och förståelsen av utgiftsområdet.

Budgetpropositionens struktur

Utöver förslaget till riksdagsbeslut består budgetpropositionen för utgiftsområde 16 huvudsakligen av tre delar som presenteras i en logisk följd: först resultatredovisningen, därefter politikens inriktning (reformer och satsningar) och sist budgetförslaget. En förutsättning för att man ska kunna följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget är att de tre delarna har samma indelningsgrund. Kapitlen och avsnitten i

de tre delarna är dock indelade efter olika grunder. Förra året önskade utskottet att kapitel- och avsnittsindelningarna skulle utvecklas så att läsbarheten ökar för den som vill följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget. Utskottet beklagar att det inte har skett någon utveckling i denna del. Utskottet vill understryka vikten av att en utveckling sker i denna riktning så att kopplingen mellan resultat och budgetförslag kan bli tydligare för varje verksamhet och också kan följas över tid.

Utskottet välkomnar den nya placeringen av kapitlet om politikens inriktning som bättre tydliggör kopplingen mellan resultat och budgetförslag, dvs. först resultatredovisningen, därefter politikens inriktning och sist budgetförslaget.

Liksom tidigare år ges en övergripande presentation av hela utgiftsområdet i ett inledande kapitel (kapitel 3 i budgetpropositionen). Jämfört med förra året har några förändringar skett i vissa delar i kapitlets struktur. Utskottet ser positivt på dessa förändringar och anser att de sammantaget ger en tydligare introduktion till utgiftsområdet. Enligt utskottets mening är den information som presenteras i detta kapitel viktig för förståelsen av utgiftsområdet. Utskottet vill i sammanhanget lyfta frågan om samordning av delar av informationen i kapitel 3 (den övergripande presentationen av utgiftsområdet) och i kapitel 4–8 (resultatredovisning per verksamhetsområde). Resultatredovisningen i kapitel 3 innehåller tabeller över omfattningen av den verksamhet som bedrivs: antal barn/elever/studerande, offentliga kostnader och antal lärare/personal. Samma information redovisas per verksamhetsområde i samband med resultatredovisningen i kapitel 4–8. Utskottet anser att det är viktigt att sådan information ges såväl övergripande för hela utgiftsområdet som nedbruten per verksamhetsområde.

I kapitlet om barn- och ungdomsutbildning finns det inledningsvis en beskrivning av den mål- och resultatstyrning som gäller för skolväsendet. I kapitlet om kommunernas vuxenutbildning finns det en hänvisning till denna beskrivning efter ett önskemål från utskottet förra året. Utskottet menar att mål- och resultatstyrningen av skolväsendet är så central att en sådan beskrivning också kan ges i kapitel 3 i samband med beskrivningen av statliga styrmedel.

Utskottet ser positivt på modellen med kortare eller längre verksamhetsbeskrivningar i särskilda gråa faktarutor i samband med resultatredovisningarna och noterar särskilt den nya faktarutan som beskriver högskoleverksamheten på ett koncist sätt.

Resultatredovisningens utformning

Utskottet välkomnar den översyn av mål och indikatorer inom utgiftsområde 16 som regeringen aviserar i propositionen och ser fram emot att ta del av den i nästa års budgetproposition. Utskottet välkomnar också att översynen görs ur ett jämställhetsperspektiv när det gäller målen för barn-, ungdoms- och vuxenutbildningen. Utskottet kan samtidigt konstatera att regeringen redan i dag

särskilt beskriver hur jämställdhetsperspektivet är integrerat i de två övriga verksamhetsområdena högskoleutbildning och forskning.

Med anledning av den aviserade översynen vill utskottet påminna om den bestämmelse i budgetlagen (2011:203) som föreskriver att en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten ska lämnas i förhållande till de av riksdagen beslutade målen (10 kap. 3 §). I förarbetena till budgetlagen uttalade regeringen att de mål som föreslås bör vara formulerade på ett sådant sätt att de är möjliga att följa upp. Målen bör avse de effekter man vill uppnå med de statliga insatserna. Eftersom riksdagen har efterfrågat välformulerade, mätbara och uppföljningsbara mål framhöll regeringen att den självfallet ska sträva efter att utforma förslagen till mål så att de uppfyller dessa grundläggande krav (prop. 2010/11:40 s. 100–101).

Utskottet har tidigare lyft frågan om utgiftsområdets målstruktur (bet. 2011/12:UbU1 s. 15) och vill med anledning av den aviserade översynen lyfta den frågan igen. Nuvarande mål för utgiftsområdet beslutades av riksdagen 2011 efter förslag från regeringen (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Regeringen har för närvarande indelat utgiftsområdet i fem verksamhetsområden (barn- och ungdomsutbildning, kommunernas vuxenutbildning, eftergymnasial yrkesutbildning, universitet och högskolor samt forskning) och har uttalat att det övergripande mål för utgiftsområdet som riksdagen beslutat gäller som mål för varje verksamhetsområde. Under varje verksamhetsområde redovisas delmål och centrala indikatorer som regeringen har lagt fast och som ligger till grund för resultatredovisningen och bedömningen av måloppfyllelsen. Regeringen bedömer måloppfyllelsen för respektive verksamhetsområde och inte samlat för hela utgiftsområdet. Inom ramen för den aviserade översynen önskar utskottet därför att regeringen i enlighet med budgetlagen och dess förarbeten överväger hur den ska kunna bedöma måloppfyllelsen samlat för hela utgiftsområdet.

Utöver målet för utgiftsområdet och delmålen för verksamhetsområdena finns, som framgår i kapitel 3 i budgetpropositionen, mål för verksamheterna som fastställs i lagar och andra författningar (i vissa fall överensstämmer delmålen för verksamhetsområdena med de mål för verksamheterna som har fastställts i lagar och andra författningar). Därutöver tillkommer de mål som har uppställts av EU (t.ex. de nationella målen för EU:s s.k. riktmärken inom utbildningsområdet) och de mål som styr de berörda statliga myndigheternas verksamhet. Inom ramen för den aviserade översynen är det därför önskvärt att regeringen överväger hur den ska kunna beskriva målstrukturen för utgiftsområdet och hur målen förhåller sig till varandra (prioritetsordning, eventuella målkonflikter, etc.). Utskottet vill i sammanhanget peka på den överblick som en sammanställning liknande tabellen över mål och indikatorer i kapitel 3 ger.

Utskottet vill framhålla vikten av att resultaten redovisas i förhållande till målen och understryka att det förutsätter en tydlig koppling mellan mål och valda indikatorer. Utskottet vill i sammanhanget peka på utgiftsområde 15 Studiestöd som en förebild när det gäller att tydliggöra kopplingen mellan mål och indikatorer. Inom det utgiftsområdet anges det för varje indikator vilken

del av målpuppfyllelsen som den mäter (studiestödets rekryterande effekt, utjämnande effekt eller effekt på samhällsekonomin). Kopplingen mellan målen för utgiftsområdet och resultatredovisningen blir på så vis tydlig, vilket utskottet har lyft fram tidigare. Inom utgiftsområde 16 belyser indikatorerna för barn- och ungdomsutbildningen och kommunernas vuxenutbildning de delar av målpuppfyllelsen och resultaten som regeringen bedömer är centrala. För en av skolformerna – grundskolan – anger regeringen vilken del av målpuppfyllelsen som de olika indikatorerna avser att mäta. Utskottet konstaterar att det görs en viss koppling mellan mål och indikatorer inom utgiftsområde 16, men att det inte är konsekvent genomfört.

Utskottet kan i sammanhanget konstatera att resultatredovisningen för universitet och högskolor har bearbetats så att redovisningen av indikatorernas utveckling nu framgår tydligare.

Utskottet vill betona vikten av att regeringen även i fortsättningen preciserar vilka indikatorer som bedöms vara centrala för att följa målpuppfyllelsen. Utskottet vill liksom tidigare framhålla värdet av att också uppgifter om tillstånd och utveckling redovisas, även om de inte utgör grund för en bedömning av målpuppfyllelsen. Utskottet vill återigen understryka vikten av statistik för längre tidsperioder för att kunna se trender i utvecklingen inom utgiftsområdet.

Resultatredovisningen för barn- och ungdomsutbildning och för kommunernas vuxenutbildning innehåller även en beskrivning av de statliga insatserna. Förra året räknades de statliga insatserna för barn- och ungdomsutbildning upp under 47 rubriker och för vuxenutbildningen under 7 rubriker. Utskottet efterfrågade då en annan utformning av denna beskrivning, t.ex. en indelning efter skolform och typ av insats (statsbidrag, reglering eller myndighetsåtgärd). En sådan indelning skulle ge en tydligare och mer samlad bild av de statliga insatserna för varje skolform och också tydliggöra myndigheternas viktiga arbete, menade utskottet. Det skulle även minska känslan av upprepning och överlappning i förhållande till framför allt beskrivningen av politikens inriktning, ansåg utskottet. I år innehåller avsnittet om statliga insatser för barn- och ungdomsutbildningen 17 rubriker. En nyhet är att 7 rubriker även har ett antal underrubriker, t.ex. Utbildning och fortbildning av lärare och rektorer, Utveckling av kvalitet i undervisningen och stöd till eleverna och Gymnasial yrkesutbildning. Dessa 3 rubriker har sammanlagt 22 underrubriker (av totalt 31). Avsnittet om statliga insatser för kommunernas vuxenutbildning innehåller 7 olika rubriker också i år. Som tidigare är rubrikerna av olika slag och anger t.ex. en enskild fråga, ett reformpaket, ett myndighetsarbete eller en specifik skolform. Rubriceringen kan också variera mellan åren. Förra året beskrevs t.ex. Skolinspektionens arbete med tillsyn, tillstånd och kvalitetsgranskning under rubriken Statens skolinspektion, i år beskrivs det under rubriken Tillsyn och kvalitetsgranskning.

Utskottet kan konstatera att de statliga insatserna (statsbidrag, reglering eller myndighetsåtgärd) ofta kombineras i ett reformpaket inom skolområdet. Det blir då tydligare när flera olika insatser som i år samlas under en gemensam rubrik, anser utskottet. Utskottet vill i sammanhanget påpeka att det är

lättare att följa en statlig insats om den genomgående presenteras under samma rubrik i budgetpropositionens olika delar (i resultatredovisningen under Statliga insatser och Resultatanalys samt i Politikens inriktning). Det är också lättare att följa den över tid om den presenteras under samma rubrik varje år.

Utskottet kan även konstatera att det är svårt att vid en uppföljning särskilja verkan av de olika insatserna när flera olika statliga insatser används samtidigt i ett reformpaket. Utskottet önskar därför att arbetet med att utveckla redovisningen av de statliga insatserna och deras bidrag till målpuppfyllelsen fortsätter och att regeringen i det arbetet även utvecklar redovisningen av myndigheternas bidrag till målpuppfyllelsen så att det blir tydligare.

Förra året noterade utskottet med intresse det samlade arbete med att utveckla resultatanalysen som pågick inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg då att resultatanalyserna kunde utvecklas ytterligare, t.ex. genom en tydligare koppling till resultatindikatorerna och en mer systematisk genomgång av indikatorernas utfall, och menade att det är viktigt att en bedömning av målpuppfyllelsen konsekvent redovisas för samtliga verksamhetsområden. I år konstaterar utskottet att det finns en resultatanalys för alla verksamhetsområden, men att det varierar hur tydlig kopplingen till mål och anslag är. Analyserna har dock utvecklats positivt och blivit mer relevanta, anser utskottet. Utskottet vill även här peka på utgiftsområde 15 som en förebild: analysen är strukturerad efter målen för studiestödet och indikatorerna går igenom systematiskt. Utskottet vill understryka vikten av att resultatanalysen har en tydlig koppling till politikens inriktning och budgetförslaget så att man kan följa en röd tråd genom hela budgetpropositionen. Utskottet ser positivt på att även andra bedömningsgrunder än resultatindikatorerna används i resultatanalysen, t.ex. Skolverkets föräldraundersökning och Skolinspektionens årsrapport om erfarenheter från tillsyn och kvalitetsgranskning.

Anslagens ändamål

Statsbudgetens anslag utgör riksdagens viktigaste instrument för att fördela medel till olika ändamål (Budgetlagsutredningen, SOU 1996:14 s. 134). Enligt regeringsformen får anslag inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt (9 kap. 2 §). Utformningen av anslagens ändamål sågs över genomgående i hela budgetpropositionen för 2014 i syfte att göra den tydligare och mer enhetlig (prop. 2013/14:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.5 s. 677–678). En ny rubrik – Ändamål – infördes i anslutning till tabellen för anslagsutvecklingen för respektive anslag. Vid behov kunde kompletterande information läggas till som var nödvändig för förståelsen av anslags ändamål, men som inte var en del av ändamålet.

När det gäller anslag som används för förvaltningsutgifter efterfrågade utskottet förra året någon form av information om den aktuella myndighetens uppgifter, t.ex. en hänvisning till myndighetens instruktion. Utskottet konstaterar att någon sådan information inte har lagts till i beskrivningen av förvaltningsanslagens ändamål i årets budgetproposition för utgiftsområde 16. Inom

utgiftsområde 15 har dock sådana hänvisningar lagts till i anslagen för Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) under rubriken Kompletterande information direkt efter rubriken Anslagets ändamål. Utskottet utgår från att rubriken Kompletterande information kan användas på motsvarande sätt för förvaltningsanslagen inom utgiftsområde 16.

Uppföljningen av riktade statsbidrag

Förra året betonade utskottet vikten av att måluppfyllelsen av riktade statsbidrag tydligt redovisas i samband med budgetförslaget, särskilt mot bakgrund av många nya satsningar på utbildningsområdet. Utskottet konstaterar att regeringen i avsnittet Statliga insatser ofta redovisar användningen av olika riktade statsbidrag (antal deltagare, medelsåtgång, kostnader etc.), men mera sällan gör någon bedömning av måluppfyllelsen. Utskottet konstaterar att det förhåller sig på motsvarande sätt med den redovisning som regeringen lämnar under rubriken Måluppfyllelse av vissa riktade statsbidrag när det gäller skolväsendet i 2013 års skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2013/14:102 s. 122–125). Utskottet vill därför framhålla vikten av att resultaten av utvärderingarna av de riktade statsbidragen redovisas och att arbetet med att utveckla lämpliga metoder fortsätter. Finansutskottet har tidigare gjort liknande uttalanden i samband med behandlingen av den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (bet. 2010/11:FiU34, bet. 2011/12:FiU28, bet. 2012/13:FiU34 och bet. 2013/14:FiU34).

Utskottet kommer med stort intresse att ta del av de särskilda uppföljningar som regeringen aviserar när det gäller vissa större riktade statsbidrag som föreslås i budgetpropositionen (statsbidrag till karriärtjänster och till minskade barngrupper och ökad personaltäthet i förskolan). Utskottet vill betona vikten av att regeringen som en del av utformningen av statsbidragen också överväger hur bedömningen av måluppfyllelsen ska genomföras så att det finns ett bra underlag för resultatredovisningen och resultatanalysen i budgetpropositionen.

De riktade statsbidragen inom utgiftsområde 16 är en del av kommunernas intäkter, som i övrigt huvudsakligen består av kommunala skattemedel och det generella statliga bidraget till kommunerna. Information i budgetpropositionen om de riktade statsbidragens andel av kommunernas intäkter finns inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2014/15:1 utg.omr. 25 s. 11).⁵ Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg redovisas inledningsvis fördelningen av landstingens intäkter i ett diagram där bl.a. de specialdestinerade statsbidragens andel framgår (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 29–30). Inom utgiftsområde 16 finns det för verksamhetsområdet Forskning under rubriken Resultat information om forskningsfinansieringen i Sverige allmänt och fördelningen av statliga medel till forskning specifikt (prop.

⁵ Informationen finns också i den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2013/14:102).

2014/15:1 utg.omr. 16 s. 137–141). Utskottet önskar att information om de riktade statsbidragens andel av kommunernas intäkter ges på motsvarande sätt för verksamhetsområdet barn- och ungdomsutbildning inom utgiftsområde 16.

Uppföljningen av forskningsmedel

I budgetpropositionerna för 2013 och 2014 fanns det en samlad presentation av förslagen till anslagsökningar för forskning och utskottet såg då fram emot en fortsatt samlad redovisning under kommande år. Utskottet välkomnar därför att en sådan samlad redovisning även finns i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 s. 191–199).

Utskottet har tidigare uttalat att det med intresse följer frågan om en utvärdering av energiforskningen, som aviserades av den förra regeringen (prop. 2012/13:21 s. 49). Utskottet följer därutöver också med intresse Vetenskapsrådets utvärdering av de strategiska forskningsområdena (SFO) (U2010/5685/F).

Personalens behörighet och utbildning – resultatskrivelse från regeringen

Utskottet har tidigare betonat vikten av att särskilt kunna följa utvecklingen när det gäller lärares utbildning och behörighet och har då varit positivt till att indikatorer och övrig resultatredovisning när det gäller personalens utbildning och behörighet redovisas samlat för barn- och ungdomsutbildningen i budgetpropositionen. Utskottet konstaterar att indikatorer och övrig resultatredovisning när det gäller lärares och förskollärares kompetens och behörighet även i år redovisas samlat under avsnittet Personalens behörighet och utbildning i resultatredovisningen för barn- och ungdomsutbildningen och vill återigen betona vikten av att dessa uppgifter redovisas samlat även i fortsättningen.

Utskottet har tidigare uttalat att det ser fram emot att ta del av den nya statistik som utvecklas med anledning av de personalreformer som genomförs. Utskottet har då önskat att få en samlad resultatinformation om personalens utbildning och behörighet i en särskild skrivelse när dessa nya uppgifter är tillgängliga. Utskottet har också önskat att i samma skrivelse få information om lärarutbildningen, fortbildning av den pedagogiska personalen och karriärtjänster samt om skolledarna och deras pedagogiska ledarskap. Utskottet vill understryka att det är angeläget att få en samlad bild av skolans personalsituation. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med en sådan resultatskrivelse.

3 Barn- och ungdomsutbildning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Därefter följer utskottets behandling av anslag och be- myndiganden för barn- och ungdomsutbildning. Den inleds i sin tur med en sammanfattning av regeringens förslag för budgetåret 2015 och motionerna i anslutning till dessa förslag. Sedan följer en närmare redogörelse för proposi- tionen och motionerna. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i propositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 1 Anslagen inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Som mål för verksamhetsområdet barn- och ungdomsutbildning gäller att svensk barn- och ungdomsutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla barn och elever ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kom- petenser så långt som möjligt. Regeringens mål för verksamhetsområdet utgår från syftet med utbildningen inom skolväsendet som det uttrycks i skollagen (2010:800).

Regeringens resultatredovisning för barn- och ungdomsutbildningen (in- klusive resultatanalysen) sammanfattas nedan för de verksamheter där rege- ringen använder resultatindikatorer för att bedöma målpuppfyllelsen: förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasieskola (prop. 2014/15:1 avsnitt 4). In- dikatorerna belyser de delar av målpuppfyllelse och resultat som regeringen be- dömer är centrala. Därutöver redovisar regeringen resultatindikatorer för per- sonalens behörighet och utbildning samlat för förskola, fritidshem, förskole- klass, obligatoriska skolformer (grundskola inklusive sameskola, grund- sarskola och specialskola), gymnasieskola och gymnasiesarskola. Denna re- sultatredovisning (inklusive resultatanalys) sammanfattas också nedan.

Förskolan

Omfattning och kostnader

Hösten 2013 var 489 300 barn inskrivna i förskolan, vilket motsvarar 84 pro- cent av gruppen 1–5-åringar. Den totala kostnaden för förskolan beräknades uppgå till knappt 62,2 miljarder kronor 2013 (en ökning med 4,2 procent jämfört med 2012). Kostnaden per barn beräknas ha uppgått till i genomsnitt 127 000 kronor 2013, vilket är en ökning med 1,9 procent.

Resultat

Förskolan är en frivillig skolform inom skolväsendet. Indikatorn *Deltagande i förskola* beskriver i vilken utsträckning barn i åldrarna 3–5 år deltar i förskola. Andelen barn i åldrarna 3–5 år som är inskrivna i förskola har de senaste fem åren ökat med 2 procentenheter och uppgick hösten 2013 till drygt 94 procent. Enligt regeringens resultatanalys beror den senare ökningen bl.a. på att en allt högre andel av familjerna i valet mellan olika verksamhetsformer nu väljer förskolan.

I sin resultatanalys använder regeringen även andra bedömningsgrunder. Resultaten från Skolverkets föräldraundersökning 2012 visar enligt regeringen huvudsakligen en positiv bild av förskolan men att föräldrarna är mindre nöjda med gruppstorlek och personaltäthet.

Resultaten från Skolinspektionens årsrapport 2012 visar enligt regeringen att det finns brister i förskolepersonalens kunskaper inom vissa ämnesområden. Årsrapporten visar också att förskolecheferna behöver arbeta mer med styrning, ledning och utveckling av verksamheten. Det behövs därför ytterligare kompetensutveckling för förskolepersonal och särskild fortbildning för förskolechefer, menar regeringen.

Två nyckeltal används i resultatanalysen: barngruppernas storlek och personaltäthet. Under 2013 gick det enligt resultatredovisningen i genomsnitt 5,3 barn per årsarbetare och 16,8 barn per grupp. Av resultatanalysen framgår det att andelen barn i såväl de största (fler än 20 barn) som de minsta grupperna (färre än 16 barn) har ökat 2012 jämfört med 2006. Den genomsnittliga personaltätheten har minskat något sedan 2006, från 5,1 barn per personal till 5,3 barn per personal 2012.

Förskoleklassen

Omfattning och kostnader

Läsåret 2013/14 gick 109 900 elever i förskoleklassen, vilket är det största antalet sedan början av 2000-talet. Den totala kostnaden för förskoleklassen beräknas ha uppgått till knappt 5,6 miljarder kronor under 2013, vilket var en ökning med 4,8 procent jämfört med föregående år. Kostnaden per elev beräknas ha uppgått till i genomsnitt 47 400 kronor, vilket var en ökning med 2,2 procent jämfört med 2012.

Resultat

Förskoleklassen är en frivillig skolform inom skolväsendet. Indikatorn *Deltagande i förskoleklass* beskriver i vilken utsträckning sexåringar deltar i förskoleklass. Andelen sexåringar som var inskrivna i förskoleklassen var 95,5 procent 2013, vilket var en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med 2008.

De sexåringar som inte var mottagna i förskoleklassen återfanns i bl.a. förskolan. Andelen av sexåringarna som var mottagna i förskolan var 1,5 procent 2013. I grundskolans årskurs 1 var 1,1 procent av eleverna sex år eller yngre

2013. Detta innebär att ca 1,9 procent av alla sexåringar varken återfanns i förskoleklassen, förskolan eller årskurs 1.

Grundskolan

Omfattning och kostnader

Elevantalet i grundskolan minskade kontinuerligt mellan läsåren 2001/02 och 2010/11. Därefter har elevantalet ökat och uppgick hösten 2013 till 921 000 elever, vilket var en ökning med nästan 22 000 elever jämfört med föregående läsår. Den totala kostnaden för grundskolan 2013 beräknas ha uppgått till drygt 86,5 miljarder kronor, vilket var en ökning med 3,9 procent jämfört med 2012. Kostnaden per elev beräknas ha uppgått till i genomsnitt 95 000 kronor 2013, vilket är en ökning med 2,2 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Regeringen använder fem indikatorer för att redovisa centrala delar av måluppfyllelse och resultat för grundskolan.

Nationella prov genomförs i årskurs 3, 6 och 9. Indikatorn *Resultat på nationella prov* beskriver andelen elever som nådde kravnivån eller fick minst provbetyget E (Godkänd) läsåret 2012/13. Den ger regeringen underlag för en analys av i vilken utsträckning målen för utbildningen nås. I årskurs 3 nådde 67,7 procent av eleverna kravnivån i matematik, i svenska 78,3 procent och i svenska som andraspråk 55,8 procent. I årskurs 6 nådde 78,6 procent av eleverna kravnivån i matematik, 82,1 procent i svenska, 54,3 procent i svenska som andraspråk och 86,9 procent i engelska. I årskurs 9 nådde 89,6 procent av eleverna kravnivån i matematik, 96,2 procent i svenska, 76,9 procent i svenska som andraspråk och 96,79 procent i engelska.

Indikatorn *Betyg* beskriver andelen elever som får minst betyget E (Godkänd), dvs. uppnår målen, i samtliga ämnen i slutbetyget i årskurs 9. Regeringen använder den för att följa den del av målet som anger att alla barn och elever ska ges förutsättningar att nå de nationella målen för utbildningen. Andelen elever som vårterminen 2013 fick minst betyget E i alla ämnen uppgick till 77,0 procent, vilket var en svag minskning jämfört med föregående år. Förändringarna har dock varit små de senaste åren. Det finns skillnader i måluppfyllelse mellan olika ämnen.

Indikatorn *Meritvärde* beskriver det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9. Regeringen använder den för att följa den del av målet som anger att alla barn och elever ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper, färdigheter och

kompetenser så långt som möjligt. Våren 2013 var det genomsnittliga meritvärdet 213,1 vilket var en ökning med 1,7 meritpoäng jämfört med våren 2012.⁶

Indikatorn *Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program* beskriver andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Regeringen anser att det är en viktig indikator på resultat och måluppfyllelse i grundskolan. Våren 2013 var 87,6 procent av eleverna som gick ut grundskolan behöriga till yrkesprogrammen, vilket kan jämföras med 87,5 procent våren 2012. 2013 var 83,2 procent av eleverna i årskurs 9 behöriga till samtliga gymnasieprogram, vilket var något färre än 2012 års 83,4 procent.

Indikatorn *Resultat i internationella studier* beskriver Sveriges resultat i de senaste studierna från bl.a. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Resultaten från PISA 2012 visar på en svag svensk resultatutveckling.⁷ Det svenska genomsnittliga resultatet har försämrats inom samtliga tre ämnen (matematik, naturvetenskap och läsförståelse) jämfört med den förra PISA-undersökningen 2009. Inom samtliga ämnen är Sveriges resultat lägre än OECD-genomsnittet.

Resultaten från Talis 2013 visar bl.a. att endast 5 procent av de svenska lärarna upplever att deras yrke har hög status i samhället.⁸ Enligt studien får svenska lärare mindre kompetensutveckling och deltar sällan i introduktions- och mentorskapsverksamheter. Svenska lärare uppger också att de i mindre utsträckning får återkoppling på sin undervisning, och fler än genomsnittet uppger att de aldrig fått återkoppling. Studien visar också att ogiltig frånvaro, sena ankomster och hot och glåpord bland elever är vanligare i Sverige. I jämförelse med andra lärare i undersökningen uppger svenska lärare att de arbetar fler timmar i veckan och att de ägnar sig åt undervisning i lägre grad och administration i högre grad. Svenska rektorer framhåller liknande problematik.

I sin resultatanalys konstaterar regeringen att de internationella studierna sammantaget ger en dyster bild av utvecklingen i den svenska skolan. Resultaten från de internationella studierna visar att svenska elever har haft en svag resultatutveckling under de senaste 10–15 åren. En överväldigande majoritet av studierna visar på sjunkande resultat. Det är oroande, anser regeringen, inte minst med tanke på att det handlar om de viktiga kärnkompetenserna läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Sverige uppvisar relativt goda resultat i de internationella mätningar som gjorts tidigare av kunskaper i engelska samt

⁶ En elevs meritvärde beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen samt betygsvärdet i moderna språk inom ramen för språkval i elevens slutbetyg. Den nya betygsskalan från 2012/13 ger poäng enligt följande: A – 20 poäng, B – 17,5 poäng, C – 15 poäng, D – 12,5 poäng, E – 10 poäng.

⁷ PISA-undersökningen från 2012 presenterades i december 2013 av OECD. PISA (Programme for International Student Assessment) jämför 15-åringars kunskaper och färdigheter i matematik, naturvetenskap och läsförståelse.

⁸ Talisundersökningen från 2013 presenterades i juni 2014 av OECD. Talis (Teaching and Learning International Survey) fokuserar på undervisnings- och lärmiljöer och riktar sig till lärare och rektorer i årskurs 7–9.

i medborgar- och samhällsfrågor. I läsförståelse och naturvetenskap är elevernas relativa prestationer dock sämre. Allvarligast är läget i matematik där resultaten är lägst.

Denna bild bekräftas också av nationell statistik, påpekar regeringen. Vid sidan av svenska som andraspråk är matematik det ämne där andelen elever som inte uppnår godkänt resultat i de nationella ämnesproven störst. Låga resultat i matematik är den vanligaste orsaken till att elever inte får behörighet till gymnasieskolans nationella program. I inget annat ämne är andelen elever som inte uppnår godkänd betygsnivå (lägst betyget E) lika stort som i matematik.

För nyanlända elever i grundskolan, som endast varit i Sverige under maximalt fyra år, har resultaten sjunkit. Under de senaste två åren har andelen som får behörighet till gymnasieskolans nationella program minskat från 30,5 procent till 27,2 procent. Dessutom har, till skillnad från övriga elevgrupper, deras genomsnittliga meritvärde sjunkit. Det är svårt att veta vad dessa försämringar beror på, menar regeringen. Nationell statistik finns endast att tillgå för de senaste två läsåren, så det går inte att avgöra om resultatförsämringen är av tillfällig eller mer långsiktig natur. Eftersom det rör sig om en förhållandevis liten grupp, ca 3 300 elever läsåret 2013/14, kan dess sammansättning förändras snabbt. Antalet asylsökande som har kommit till Sverige under de senaste åren har varit högt, vilket har inneburit att många nyanlända elever har kommit till skolan. De stora skillnaderna i resultat jämfört med övriga elevgrupper visar på ett tydligt behov av riktade insatser för att stärka de nyanlända elevernas möjligheter att uppnå goda studieresultat.

Gymnasieskolan

Omfattning och kostnader

Hösten 2013 gick 330 200 elever i gymnasieskolan, vilket är en minskning med drygt 21 000 elever eller närmare 6 procent jämfört med läsåret innan. Skolverkets prognos visar att elevminskningen kommer att fortsätta de kommande två läsåren med ca 15 000 elever totalt. Därefter kommer, enligt prognosen, elevkullarna återigen att öka. Den totala kostnaden för gymnasieskolan 2013 uppgick till drygt 36,6 miljarder kronor, vilket är en minskning med 2,2 procent jämfört med 2012. Kostnaden per elev uppgick till i genomsnitt 109 900 kronor 2013, vilket är en ökning med 5,8 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Nationella prov finns för ett urval av ämnen. Indikatorn *Resultat på nationella prov* beskriver andelen elever som fått minst provbetyget Godkänd eller E i kursproven i svenska/svenska som andraspråk B, engelska A och matematik A samt i engelska 5, matematik 1 a–c och svenska/svenska som andraspråk 1.

Proven är en indikator på måluppfyllelse men prövar inte samtliga delar och mål i ämnena.

Andelen elever som klarade de inledande kursproven i matematik var större under våren 2013 än våren 2012. Störst andel elever med godkänt provbetyg (minst betyget E) fanns bland de elever som läst Matematik 1 c (den inledande kursen på de tekniska och naturvetenskapliga programmen). Av de elever som skrev provet fick 97 procent minst godkänt provbetyg, att jämföra med 91 procent våren 2012. Matematik 1 a är den inledande matematikkursen på yrkesprogrammen i den reformerade gymnasieskolan. Andelen av dessa elever med minst godkänt provbetyg våren 2013 var 84 procent, vilket är en kraftig ökning jämfört med våren 2012 då 51 procent av eleverna fick godkänt provbetyg. Andelen elever med minst godkänt provbetyg i Matematik 1 b (den inledande matematikkursen på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och estetiska programmet) våren 2013 var 93 procent, att jämföra med 70 procent våren 2012. I Engelska 5 och Svenska 1 fick 96 procent respektive 94 procent av de elever som gjorde provet minst provbetyget E, vilket är en liten ökning respektive en liten minskning jämfört med våren 2012.

Indikatorn *Betygsresultat* beskriver den genomsnittliga betygspoängen i gymnasieskolan. Alla elever ska ges förutsättningar att nå de nationella målen. Den genomsnittliga betygspoängen, dvs. det genomsnittliga värdet av alla betyg som redovisas i elevens slutbetyg (exklusive utökad kurs), är en indikator på uppfyllelsen av detta mål, enligt regeringen. Den genomsnittliga betygspoängen i gymnasieskolan var 14,0 av maximalt 20 poäng för samtliga elever som fick slutbetyg läsåret 2012/13. Det är i nivå med utfallet de senaste elva läsåren.

Indikatorn *Andel elever med slutbetyg inom tre år* beskriver andel nybörjare i gymnasieskolan som fått slutbetyg efter tre eller fyra år. Utbildningen i gymnasieskolan pågår normalt under tre år. Av de som började i gymnasieskolan hösten 2010 hade knappt 71 procent fått slutbetyg våren 2013, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutbetyg inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste tio åren.

Indikatorn *Andel elever som uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildning inom tre år* beskriver andelen elever som kan antas till en högskoleutbildning. Av alla elever som började i gymnasieskolan hösten 2010, den sista årskullen som läser enligt läroplanen från 1994, hade 63 procent uppnått grundläggande behörighet inom tre år, vilket är en ökning med 2,0 procentenheter jämfört med föregående elevkull. Elever med utländsk bakgrund lyckades i lägre grad än övriga elever att uppnå den grundläggande behörigheten, 43 procent jämfört med 68 procent, vilket är en liten ökning för båda elevgrupperna. Av nybörjarna på studieförberedande program 2010 uppnådde 76 procent grundläggande behörighet inom tre år. Motsvarande andel av nybörjarna på yrkesinriktade program var 62 procent. Programbyten, liksom avbrott och studieuppehåll, är vanliga orsaker till förlängd studietid för många elever i gymnasieskolan.

Indikatorn *Övergång från preparandutbildning och programinriktat individuellt val till nationella program på gymnasieskolan* beskriver andelen elever som byter till ett nationellt program från en preparandutbildning eller ett programinriktat individuellt val.⁹ Hösten 2012 började 1 700 elever i årskurs 1 på preparandutbildning och 2 300 på programinriktat individuellt val som nybörjare i gymnasieskolan. Av eleverna på preparandutbildning hade 54 procent bytt till ett nationellt program hösten 2013. Motsvarande andel för elever på programinriktat individuellt val är 44 procent. Det innebär att andelen nybörjare som bytt till ett nationellt program ökat från föregående läsår för preparandutbildningen och programinriktat individuellt val med 2 procentenheter respektive 6 procentenheter. Flertalet av de elever som byter från ett introduktionsprogram till ett nationellt program gör detta utan att förlänga studietiden.

I resultatanalysen pekar regeringen på den allt större skillnaden i elevfördelningen mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram i den nya gymnasieskolan. Antalet elever på yrkesprogrammen minskade mer mellan hösten 2012 och 2013 än antalet elever på de högskoleförberedande programmen. Denna tendens har pågått i flera år. Av eleverna på de nationella programmen hösten 2013 gick 64 procent på högskoleförberedande program och 36 procent på yrkesprogram. Regeringen menar att en sådan utveckling kan få negativa konsekvenser för kompetensförsörjningen och matchningen på arbetsmarknaden.

I resultatanalysen använder regeringen även andra bedömningsgrunder än resultatindikatorerna, t.ex. rapporter från Skolinspektionen och Skolverket.

Regeringen lyfter fram Skolinspektionens kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsutbildning (R2013:02), som har visat att det finns stora kvalitetskillnader mellan skolor och att samarbetet med arbetslivet behöver utvecklas ytterligare för att öka engagemanget och därmed kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet.

Av Skolverkets uppföljningar framgår att frågan om ett program ger grundläggande behörighet är av stor betydelse för elevernas val av program. En tidig specialisering på bekostnad av behörighetsgivande kurser riskerar att göra yrkesprogrammen mindre attraktiva för ungdomar. Regeringen anser att alla nationella program måste ha en bred gemensam kunskapsbas som ger grundläggande behörighet till högskolan.

Ett syfte med reformeringen av gymnasieskolan var att öka genomströmningen i gymnasieskolan och därmed effektivisera utbildningen. Det kan uppnås dels genom att minska andelen elever som byter program, vilket förlänger studietiden, dels genom att minska andelen som inte fullföljer sina studier. Våren 2014 avslutade de första eleverna sin gymnasieutbildning inom den reformerade gymnasieskolan. Det är därmed för tidigt att uttala sig om alla resultat och effekter av reformen, t.ex. vad gäller genomströmningen.

⁹ Preparandutbildningen är till för att elever från grundskolan som saknar behörighet till ett visst nationellt program i gymnasieskolan ska få sådan behörighet. Programinriktat individuellt val är till för att en elev som saknar behörighet till ett visst yrkesprogram ska få sådan behörighet och bli antagen till det programmet.

Tillgänglig statistik visar att de flesta ungdomar (ca 99 procent) går vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Alltför många, närmare 10 procent av eleverna, avbryter dock utbildningen under det första eller andra studieåret. En gymnasial utbildning har enligt regeringen blivit i det närmaste en förutsättning för att få ett arbete och för att klara sig på en alltmer kunskapsintensiv arbetsmarknad. Regeringen anser därför att det är av största vikt att alla ungdomar går en gymnasieutbildning.

Personalens behörighet och utbildning

Resultat

Indikatorn *Andel som har pedagogisk högskoleutbildning* beskriver andelen av personalen eller lärarna (omräknat till heltidstjänster) som har pedagogisk högskoleutbildning i de olika skolformerna.

Andelen av personalen i *förskolan* som har pedagogisk högskoleutbildning har ökat från 52,5 procent till 53,4 procent jämfört med för fem år sedan. Andelen kvinnor med pedagogisk högskoleexamen (54 procent) var högre än andelen män (45 procent).

I *fritidshemmen* har andelen med pedagogisk högskoleutbildning minskat från 57,9 procent 2007 till 53,2 procent 2013. Av de som arbetade i fritidshemmen var de två största grupperna personal med en examen från en fritidspedagogutbildning (27 procent) och med en examen från en förskolläraryt utbildning (15 procent). Övriga som arbetade i fritidshemmen var bl.a. lärare och fritidsledare. Andelen kvinnor med pedagogisk högskoleexamen var högre (57 procent) än andelen män (41 procent).

Andelen lärare i *de obligatoriska skolformerna samt förskoleklassen* som har pedagogisk högskoleexamen har ökat jämfört med fem år tidigare i samtliga skolformer. Utvecklingen över tid har dock varit olika i de olika skolformerna. Störst har ökningen av lärare med pedagogisk högskoleexamen varit i grundskolan och grundsärskolan med 1,1 respektive 1,2 procentenheters ökning. I specialskolan respektive förskoleklassen är ökningen 0,3 respektive 0,5 procentenheter. Genomgående har kvinnorna pedagogisk högskoleexamen i högre utsträckning än männen. I grundskolan var det 89 procent av kvinnorna och 78 procent av männen, i grundsärskolan 82 procent respektive 75 procent och i specialskolan 88 procent respektive 74 procent som hade en pedagogisk högskoleexamen. Motsvarande uppgifter saknas för lärare i förskoleklassen.

Bland de tjänstgörande lärarna i *gymnasieskolan* har andelen med pedagogisk högskoleexamen ökat kontinuerligt den senaste femårsperioden, från 75,0 procent läsåret 2009/10 till 78,5 procent läsåret 2013/14. Av de tjänstgörande lärarna i allmänna ämnen hade 85,3 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2013/14 medan motsvarande andel för lärarna i yrkesämnen var 59,7 procent. Bland kvinnliga lärare var andelen med pedagogisk högskoleexamen 84,6 procent och bland manliga lärare 72,4 procent. Mer än 90 procent av de tjänstgörande speciallärarna och specialpedagogerna, lärarna i svenska, sam-

hällskunskap, historia, religionskunskap, biologi och kemi, hade en pedagogisk högskoleexamen. Mindre än 50 procent av de tjänstgörande lärarna i modersmål, drift- och underhållstekniska ämnen, fordonstekniska ämnen och i verkstads- och industritekniska ämnen hade en pedagogisk högskoleexamen. Det fanns även skillnader mellan huvudmän. Av de tjänstgörande lärarna (omräknade till heltidstjänster) anställda i kommuner hade 82,0 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2013/14. Motsvarande andel för de enskilda huvudmännen var 67,2 procent.

Inom *gymnasiesärskolan* var andelen tjänstgörande lärare med pedagogisk högskoleexamen (omräknat till heltidstjänster) 83,6 procent hösten 2013, vilket är en ökning med 4,3 procentenheter jämfört med föregående läsår. Av lärarna som var anställda i kommuner hade 86,3 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2013/14. Motsvarande andel för de enskilda huvudmännen var 59,1 procent.

Av regeringens resultatanalys framgår att lärar- och förskollärartätheten under senare år har varit i stort sett oförändrad inom förskolan och grundskolan medan den ökat något inom gymnasieskolan. Antalet sökande till lärar- och förskollärarytbildningar är alldeles för lågt, anser regeringen, men man konstaterar samtidigt att söktrycket har ökat under de senaste åren, även om det varierar stort mellan olika utbildningar och ämnen. Även om andelen lärare och förskollärare med pedagogisk högskoleexamen ökar inom i stort sett alla skolformer menar regeringen att behörighetsläget är mycket oroande. Enbart 65 procent av lärarna och förskollärarna som tjänstgör i förskoleklassen är behöriga, enligt en rapport från Skolverket (U2014/2048/GV). Motsvarande siffror för grundskolan och gymnasieskolan är 67 procent respektive 52 procent. Tidigare studier visar att lärargrupper med en särskilt låg andel behöriga är yrkeslärare, modersmållärare och speciallärare/specialpedagoger. Många verksamma lärare vittnar om stora utmaningar i yrket. Enligt Talisundersökningen upplever endast 5 procent av de svenska lärarna i årskurs 7–9 att deras yrke har hög status i samhället, och bara drygt varannan svensk lärare uppger att de skulle välja att bli lärare igen. Det är den lägsta siffran bland alla länder i undersökningen. Regeringen konstaterar att läget sammantaget är bekymmersamt.

Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning

Sammanfattning

Regeringen föreslår tolv anslag för barn- och ungdomsutbildning för 2015 om sammantaget ca 12 miljarder kronor. De största anslagen är 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* och 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* som omfattar drygt två tredjedelar av de föreslagna medlen. Anslaget 1:5 används bl.a. för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och

annan pedagogisk verksamhet och för utgifter för särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå. Anslaget 1:7 används bl.a. för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och den pedagogiska omsorgen.

Det finns fem förvaltningsanslag: 1:1 *Statens skolverk*, 1:2 *Statens skolinspektion*, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten*, 1:4 *Sameskolstyrelsen* och 1:17 *Skolforskningsinstitutet*. Det sistnämnda anslaget är nytt och avser den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet som ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2015. Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen har även intäkter från avgiftsbelagd verksamhet.

Övriga sju anslag är transfereringsanslag, varav anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* är ett nytt anslag i budgeten, som används för att finansiera olika statliga insatser eller betala ut statsbidrag i olika syften.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår ytterligare medel till anslagen 1:1 *Statens skolverk*, 1:2 *Statens skolinspektion*, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* och 1:4 *Sameskolstyrelsen*. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår minskningar på anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.* och 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*. Även Sverigedemokraterna föreslår att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* tillförs ett lägre belopp.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår att det ska tillföras medel till ett nytt anslag kallat *Lågstadielyftet* och Sverigedemokraterna föreslår att medel ska tillföras ett nytt anslag kallat *Satsning på grund- och gymnasieskolan*.

Regeringen föreslår bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för fyra anslag: 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet*, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* och 1:16 *Fler anställda i lågstadiet*.

Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i betänkandets bilaga 2.

Propositionen

Detta avsnitt inleds med en övergripande beskrivning av de satsningar med påverkan på anslagsnivån 2015 och de bemyndiganden som regeringen föreslår och avslutas med en redogörelse för de föreslagna anslagsnivåerna.

1:1 Statens skolverk

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 472 352 000 kronor till anslaget 1:1 *Statens skolverk* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 1 313 000 kronor (0,28 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Skolverkets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar av anslaget.

Nytt informationssystem för skolor

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 9 250 000 kronor för 2015 och beräknar 500 000 kronor årligen därefter för att Skolverket ska utveckla ett nytt informationssystem för skolor. Förslaget utgår från regeringens proposition Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357).

Vuxenutbildningen

Regeringen föreslår ökade statliga insatser inom vuxenutbildningen (se anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*) som medför en ökad arbetsbelastning för Skolverket. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 2 000 000 kronor för 2015 och beräknar 2 000 000 kronor årligen därefter.

Internationella studier

Kostnaderna för Skolverkets arbete med internationella studier finansieras i dag från anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Regeringen anser att verksamheten bör finansieras från Skolverkets förvaltningsanslag och föreslår därför att det från det nämnda anslaget överförs 15 000 000 kronor till anslaget 1:1 *Statens skolverk* för 2015 och beräknar att överföringen kommer att uppgå till 15 000 000 kronor årligen därefter.

Anslagsförändringar till följd av reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

1:2 Statens skolinspektion

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 383 665 000 kronor till anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 3 387 000 kronor (0,91 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Skolinspektionens förvaltningsutgifter. Det får även användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet samt Skolväsendets överklagandenämnd.

Skolinspektionens befogenheter vid tillsyn

I propositionen Villkor för fristående skolor m.m. föreslog regeringen att Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite, om föreläggandet avser brister som allvarligt har försvårat förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen (prop. 2013/14:112, bet. 2013/14:UbU22, rskr. 2013/14:357). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 2 000 000 kronor för 2015 för inspektionens arbete med denna fråga och beräknar 2 000 000 kronor årligen därefter.

Nytt informationssystem för skolor

I propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (prop. 2013/14:112) föreslog regeringen att den s.k. skolenkäten¹⁰ ska utvecklas så att den kan användas i Skolverkets nya informationssystem. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3 000 000 kronor för 2015 för ändamålet och beräknar 3 000 000 kronor årligen därefter (jfr anslaget 1.1 *Statens skolverk*).

Reformer, besparingar och överföringar

Förutom ovan föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 692 932 000 kronor till anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 4 097 000 kronor (0,59 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Delar av Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhet är avgiftsfinansierad. Myndigheten disponerar intäkter från tillgängliggörande av läromedel och från ersättning från kommuner för elever i specialskola. Det ekonomiska målet är i denna del av verksamheten att intäkterna delvis ska täcka kostnaderna.

Myndigheten disponerar även intäkter från kommuner för elever i förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola samt från Folkbildningsrådet för administration av förstärkningsbidrag till folkhögskolor. Det ekonomiska målet är i denna del av verksamheten full kostnadstäckning. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter ska finansieras från detta anslag.

För 2015 beräknas avgiftsintäkterna för offentligrättslig verksamhet uppgå till 209 000 000 kronor.

¹⁰ Skolenkäten går ut till de skolor där Skolinspektionen planerar att utöva tillsyn.

1:4 Sameskolstyrelsen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 33 984 000 kronor till anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 137 000 kronor (0,41 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Sameskolstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Sameskolstyrelsens verksamhet.

Sameskolstyrelsens uppgift är att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning och att bidra till att bevara och utveckla det samiska språket. Sameskolstyrelsen är huvudman för sameskolorna samt för förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Sameskolstyrelsen får efter avtal med en kommun ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan.

Skolans lokaler

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 800 000 kronor för 2015 för att skolverksamheten i Sameskolan i Jokkmokk ska kunna erbjuda ändamålsenliga lokaler. Detta föreslås ske genom att anslaget 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* minskas med motsvarande belopp.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Sameskolstyrelsens verksamhet är till viss del avgiftsfinansierad. Avgifterna avser ersättning från kommuner för elever i sameskola samt förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Ersättningens storlek ska beräknas efter samma grunder som elevens hemkommun tillämpar vid fördelning av resurser i sin egen grundskola, förskoleklass eller fritidshem. Dessutom avser avgifterna intäkter från kommuner för vilka Sameskolstyrelsen efter avtal bedriver samisk förskola. Intäkterna disponeras av myndigheten. Det ekonomiska målet är att intäkterna delvis ska täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter ska finansieras från detta anslag.

För 2015 beräknas avgiftsintäkterna för offentligrättslig verksamhet uppgå till 35 174 000 kronor.

1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 393 285 000 kronor till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 3 250 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet och för utgifter för särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå. Anslaget får även användas för utgifter för svenskt deltagande i internationella studier och tävlingar på utbildningsområdet. Anslaget får vidare användas för utgifter för administration, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Från och med den 1 juli 2011 tar Skolverket ut avgifter som ersättning av den enskilde läraren eller förskolläraren för att utfärda legitimationer. Målsättningen är att avgifterna på sikt ska ge full kostnadstäckning. De lärare och förskollärare som har avlagt behörighetsgivande examen före den 1 juli 2011 och har arbetat minst ett läsår eller motsvarande undantas från avgiftsskyldigheten. Intäkterna redovisas mot inkomsttitel.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar av anslaget.

Tidiga insatser

Regeringen har för avsikt att genomföra en rad insatser för de tidiga årskurserna där en del insatser syftar till att öka tillgången till specialpedagogiskt stöd genom att man anställer fler lärare med specialpedagogisk kompetens och ökar andelen behöriga speciallärare och specialpedagoger.

Förskoleklassen och årskurs 1–3 är enligt förslaget prioriterade, men även övriga grundskolan kan komma att omfattas. Regeringen föreslår att det avsätts 200 000 000 kronor för ändamålet 2015. Från och med 2016 beräknas 500 000 000 avsättas årligen.

Hjälp med läxor och annat skolarbete för alla

Regeringen föreslår att RUT-avdragets bestämmelse om skattereduktion för hjälp med läxor och annat skolarbete ska avskaffas från den 1 januari 2015 (prop. 2014/15:1 Förslag till statens budget för 2015, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.6.3). I stället anser regeringen att det riktade statsbidraget för att stimulera fler huvudmän att erbjuda hjälp med läxor och annat skolarbete för elever i grundskolan och motsvarande skolformer ska utökas. För detta ändamål föreslår regeringen att det avsätts ytterligare 272 000 000 kronor för 2015 samt beräknar ytterligare 376 000 000 kronor för 2016 och 388 000 000 kronor för 2017. Från och med 2018 beräknas för ändamålet 400 000 000 kronor årligen.

Skola under lov

Satsningen på sommarskola eller undervisning under andra skollov för de elever som inte når kunskapskraven syftar till att ge huvudmän för elever i årskurs 6–9 i grundskolan och vissa elever på gymnasieskolans yrkesprogram ökade möjligheter att anordna undervisning under sommaren och andra lov (prop. 2013/14:1 utg. omr. 16). Regeringen föreslår att denna satsning utökas till att omfatta gymnasieskolan i sin helhet och avsätter ytterligare 72 000 000 kronor för 2015 samt beräknar ytterligare 72 000 000 kronor för 2016. Från och med 2017 beräknas 150 000 000 kronor avsättas årligen för ändamålet.

Insatser för skolor med låga resultat och tuffa förutsättningar samt nyanlända elever

Regeringen föreslår särskilda satsningar på skolor med låga resultat och tuffa förutsättningar samt på nyanlända elever. Regeringen föreslår att sammanlagt 475 000 000 kronor avsätts för 2015. Från och med 2016 beräknas 600 000 000 kronor avsättas årligen för satsningen.

Elevhälsosatsning

Regeringen vill förstärka och förlänga nuvarande satsning på elevhälsan för att bl.a. motverka och förebygga ungas psykiska ohälsa som särskilt drabbar unga flickor och hbtq-personer (prop. 2013/14:1 utg.omr.16). Regeringen föreslår att det för detta ändamål avsätts ytterligare 100 000 000 kronor för 2015. Regeringen beräknar att årligen avsätta 200 000 000 kronor fr.o.m. 2016.

Informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkerna

Skolverket har ett uppdrag att bedriva en informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkerna och de nya lärar- och förskolläraryrkerna (U2010/7661/S). Regeringen anser att detta inte är tillräckligt utan att det behöver tas ett mer långsiktigt och samlat grepp kring bl.a. rekryteringen av fler lärare och förskollärare. För att förstärka Skolverkets informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkerna föreslår regeringen att det avsätts 5 000 000 kronor för 2015.

Utveckla lärarutbildningen

För insatser i syfte att utveckla lärarutbildningen föreslår regeringen att det avsätts 8 000 000 kronor för 2015.

Skolverkets arbete med lärarlegitimationer

Regeringen bedömer att Skolverkets arbete med att meddela legitimationer och bedöma behörigheter kommer att vara mer omfattande under 2015 än vad som har uppskattats tidigare, delvis till följd av ändringar i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. För att Skolverket ska klara hanteringen av legitimationer för lärare och förskollärare föreslår regeringen att det avsätts ytterligare 45 000 000 kronor för 2015.

Yrkescollege

Regeringen konstaterar att branscher och utbildningsanordnare samverkar genom olika modeller av s.k. yrkescollege på nationell, regional och lokal nivå för utveckling av olika yrkesutbildningars kvalitet och attraktionskraft. För att stimulera framväxten av yrkescollege på gymnasieskolans yrkesprogram föreslår regeringen att anslaget ökas med 5 000 000 kronor för 2015 och beräknar 5 000 000 kronor årligen för 2016–2018 för samma ändamål.

Kommunernas vuxenutbildning

Enligt regeringen medför den heterogena sammansättningen av elever inom vuxenutbildningen krav på anpassning av utbildningen efter vars och ens individuella behov och förutsättningar. Regeringen anser att behovet av åtgärder för att stödja utvecklingen av en mer individuellt utformad vuxenutbildning är stort. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att man ökar anslaget med 20 000 000 kronor under 2015 för insatser för att öka genomströmningen inom komvux och sfi.

Nationella skolutvecklingsprogram

För att ge alla huvudmän och skolor möjlighet att utvecklas och förbättras behövs nationella skolutvecklingsinsatser som är systematiska och långsiktiga. Insatserna kan avse olika kompetens- och stödinsatser när det t.ex. gäller undervisning i ämnen eller ämnesövergripande arbete, statistik och resultatuppföljning, arbete med elever i behov av särskilt stöd samt hur administrationen kan minskas och arbetsprocesser göras mer effektiva. Regeringen aviserar att Skolverket bör få i uppdrag att i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och regionala utvecklingscentrum vid högskolor och universitet ta fram förslag till nationella skolutvecklingsprogram. Regeringen föreslår att det för detta ändamål avsätts 136 000 000 kronor för 2015. Från och med 2016 beräknas 140 000 000 kronor årligen avsättas för ändamålet.

Skolverkets statistik

För att Skolverket ska kunna utveckla kvaliteten på statistikinsamlingarna och dessutom genomföra fler föreslår regeringen att det avsätts 14 000 000 kronor för 2015 och beräknar 10 000 000 kronor årligen därefter för ändamålet.

Implementering av genomförda reformer

För att ge Skolverket möjlighet att genomföra implementeringsinsatser i fråga om de reformer som genomförts på senare år föreslår regeringen att 20 000 000 kronor avsätts för 2015.

Anslagsförändringar till följd av reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 145 000 000 kronor 2016–2019.

I budgetpropositionen anges att Skolverket behöver kunna sluta ekonomiska avtal inom ramen för sitt utvecklingsarbete samt för arbetet med det s.k. Tekniksprånget, det s.k. rektorsprogrammet, det s.k. matematiklyftet, de s.k. karriärtjänsterna, det s.k. läslyftet, yrkeslärsatsningen, det fjärde tekniska året i gymnasieskolan, satsningen på tidiga insatser och satsningen på nationella skolutvecklingsprogram. Vidare kan Skolverket i vissa fall behöva lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:6 Särskilda insatser inom skolområdet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 468 358 000 kronor till anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014

ökar anslaget med 6 299 000 kronor (1,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov. Anslaget får vidare användas för förvaltningsutgifter i samband med Utredningen om kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U 2013:02, dir. 2013:29 och 2013:106).

Regeringen konstaterar att ett minskat elevantal vid gymnasieskolor med Rh-anpassad utbildning, dvs. utbildning anpassad för elever med ett svårt rörelsehinder, och Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro gör att nyttjandegraden på anslaget minskat och beräknas minska ytterligare de kommande åren.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar av anslaget.

Finansiering av en ökad efterfrågan på anslaget 1:11 Bidrag till vissa studier

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 000 000 kronor för 2015 och beräknar att anslaget minskas med 2 000 000 kronor årligen därefter för att finansiera en ökad efterfrågan på anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* som ökas med motsvarande belopp.

Reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 34 000 000 kronor 2016.

Specialpedagogiska skolmyndigheten beslutar om bidrag för omvårdnad och habilitering för elever som deltar i Rh-anpassad gymnasieutbildning. Bidraget beviljas per läsår.

1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 103 500 000 kronor till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet. Det får även användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som

tillämpar maxtaxa för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet.

Dessutom får anslaget användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera minskade barngrupper och ökad personaltäthet i förskolan. Anslaget får vidare användas för utgifter för administration av statsbidrag samt uppföljning.

Regeringen föreslår följande förändringar.

Omsorg på kvällar, nätter och helger

För att få fler kommuner att erbjuda omsorg under kvällar, nätter och helger avser regeringen att förstärka och förlänga det befintliga stimulansbidraget. Det finns sedan tidigare medel (31 000 000 kronor) avsatta för samma verksamhet 2015 och 2016. Regeringen föreslår därför att det avsätts ytterligare 49 000 000 kronor för 2015 och beräknar ytterligare 49 000 000 kronor för 2016. Från och med 2017 beräknas 80 000 000 kronor avsättas för ändamålet årligen.

Mindre barngrupper i förskolan

Regeringen har för avsikt att höja kvaliteten i förskolan genom att minska barngrupperna och öka personaltätheten. Särskilt fokus kommer att ligga på gruppstorleken för de yngsta barnen. Regeringen föreslår därför att det avsätts 415 000 000 kronor för 2015. Från och med 2016 beräknas 830 000 000 kronor avsättas årligen för ändamålet.

Indexerat inkomsttak för maxtaxan

Regeringen avser att indexera inkomsttaket i maxtaxan årligen fr.o.m. den 1 juli 2015. För 2015 innebär det en uppräknings av inkomsttaket med 2,12 procent. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 51 500 000 kronor 2015 samt beräknar att anslaget minskas med 257 000 000 kronor 2016 och 511 000 000 kronor 2017. Från och med 2018 beräknas anslaget minskas med 809 000 000 kronor årligen för ändamålet.

1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 181 409 000 kronor till anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m.* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 2 563 000 kronor (1,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för

- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieskolutbildning
- statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office och för viss International Baccalaureateutbildning
- statsbidrag och särskilt stöd för utbildningsverksamhet med särskild inriktning
- statsbidrag för riksrekryterande gymnasiala utbildningar och riksinternatskolor

- ersättning till skolhuvudmän för kostnader för nordiska elever
- statsbidrag för utlandssvenska elever samt barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige eller som vistas i landet utan tillstånd.

Anslaget får även användas för utgifter för arbete med administration och uppföljning av statsbidrag.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar av anslaget.

Registerkontroll av personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 800 000 kronor för 2015 för att finansiera en utökad registerkontroll av personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och beräknar för samma ändamål 800 000 kronor årligen därefter. Anslaget 1:1 *Polismyndigheten* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökas med motsvarande belopp.

Anslagsförändringar till följd av reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 92 412 000 kronor till anslaget 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 1 429 000 kronor (1,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Anslaget får även användas för utgifter inom ramen för Skolverkets utvecklingsinsatser för svensk undervisning i utlandet och för stöd för undervisning i svenska vid utländska skolor. Anslaget får vidare användas för utgifter för anställda vid Europaskolorna.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 800 000 kronor 2015 för att finansiera ändamålsenliga lokaler för skolverksamheten i Sameskolan i Jokkmokk (se anslaget 1:4).

Finansiering av reformer

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 14 000 000 kronor 2015 för att bidra till finansiering av de reformer som föreslås i denna budgetproposition. Regeringen beräknar en minskning med 14 000 000 kronor 2016, 19 000 000 kronor 2017 och 9 000 000 kronor årligen därefter för samma ändamål.

Anslagsförändringar till följd av reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar

till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 482 226 000 kronor till anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare* och förskolepersonal för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för fortbildning av lärare, förskollärare, rektorer, förskolechefer och viss annan personal. Anslaget får även användas för utgifter för administration och uppföljning av fortbildningsinsatserna.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar av anslaget.

Kompetensutveckling för lärare och förskolepersonal

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar visar att personalens kompetens i förskolan behöver stärkas ytterligare, dels för att kunna implementera läroplansmålen, dels inom vissa ämnesområden. Regeringen vill även göra en satsning på kompetensutveckling för lärare så att fler lärare blir behöriga och ges möjlighet att utvecklas i sin professionalism. För att genomföra kompetensutvecklingsinsatser för lärare och förskolepersonal föreslår regeringen att 200 000 000 kronor avsätts för 2015. Från och med 2016 beräknas 200 000 000 kronor avsättas årligen för ändamålet.

Kompetensutveckling för förskolechefer och fortbildning för rektorer

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar visar att förskolechefens ansvar som pedagogisk ledare behöver stärkas. För att utveckla förskolechefernas pedagogiska ledarskap avser regeringen att genomföra en satsning på kompetensutveckling om 7,5 högskolepoäng för förskolechefer under 2015–2018.

Rektorer som deltagit i fortbildning som är inriktad mot styrnings- och ledarskapsfrågor anser att de har stärkts i sin roll som pedagogiska ledare. Regeringen beräknar att den fortbildningssatsning för rektorer om 7,5 högskolepoäng som ska pågå t.o.m. 2015 förlängs.

För kompetensutvecklingsinsatser för att utveckla rektorers och förskolechefers pedagogiska ledarskap föreslår regeringen att ytterligare 5 000 000 kronor avsätts för 2015 samt beräknar att 20 000 000 kronor avsätts per år under 2016–2018.

Kompetensutveckling för lärare inom sfi

Regeringen föreslår en satsning på kompetensutveckling för sfi-lärare så att fler blir behöriga och ges möjlighet att utvecklas i sin professionalism. Denna satsning tillkommer utöver de resurser som avsätts inom ramen för Lärarlyftet II som även omfattar sfi-lärare. För detta ändamål föreslår regeringen att för 2015 avsätta 30 000 000 kronor. Från och med 2016 beräknas 100 000 000 kronor avsättas för ändamålet. Regeringen avser att återkomma beträffande utformningen av satsningen.

Anslagsförändringar till följda av reformer, besparingar och överföringar

Förutom föreslagna anslagsförändringar påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 206 000 000 kronor 2016.

Skolverket ingår fleråriga avtal med lärosätena om uppdragsutbildning och lämnar förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:16 Fler anställda i lågstadiet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 108 000 000 kronor till anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för att främja en ökning av antalet anställda i lågstadiet.

Regeringen har för avsikt att öka antalet anställda i lågstadiet så att lärarna på lågstadiet får mer tid för sitt arbete, kan ägna mer tid åt varje elev och klasserna kan bli mindre. Regeringen föreslår att 1 108 000 000 kronor anvisas för ändamålet för 2015 och beräknar att 2 000 000 000 avsätts årligen därefter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor under 2016–2018.

I budgetpropositionen anges att Skolverket behöver kunna sluta ekonomiska avtal inom ramen för arbetet med satsningen fler anställda i lågstadiet. Vidare kan Skolverket i vissa fall behöva lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:17 Skolforskningsinstitutet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 30 000 000 kronor till anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för Skolforskningsinstitutets förvaltningsutgifter och finansieringsbidrag.

Skolforskningsinstitutet ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2015 och ha till uppgift att sammanställa praktisk forskning inom skolområdet.

Med anledning av bildandet av myndigheten föreslår regeringen att anslaget ökas med 10 000 000 kronor för 2015 och beräknar att 20 000 000 kronor avsätts permanent årligen därefter. Regeringen föreslår dessutom att

20 000 000 kronor överförs för 2015 till det nu aktuella anslaget från anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* och beräknar att 20 000 000 kronor överförs från det ovan nämnda anslaget till det nu aktuella anslaget permanent fr.o.m. 2016.

Motionerna

Alliansen

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslagsnivån på anslaget 1:1 *Statens skolverk* med 67 405 000 kronor, 1:2 *Statens skolinspektion* med 27 400 000 kronor, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 250 000 kronor och 1:4 *Sameskolstyrelsen* med 100 000 kronor. Motionärerna föreslår även att ett nytt anslag kallat *Lågstadielyftet* ska tillföras 1 987 000 000 kronor. Motionärerna föreslår i förhållande till regeringens förslag en minskning på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 662 330 000 kronor, anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.* med 49 000 000 kronor och 1:17 *Skolforskningsinstitutet* med 30 000 000 kronor. För övriga anslag föreslås inte några förändringar jämfört med regeringens förslag. Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i bilaga 2 till betänkandet.

I yrkande 2 framhåller motionärerna att man vill fortsätta förstärka Skolinspektionens tillsyn av förskolan med fokus på kvalitet och målluppfyllelse och komplettera den nuvarande tillsynen med regelmässiga stickprov genom besök på ett antal förskolor i varje kommun.

I yrkande 3 begärs att Skolinspektionen bör genomföra en särskild treårig kvalitetsgranskning. Barngruppernas storlek ska särskilt analyseras.

Motionärerna föreslår i yrkande 4 att ett prestationsbaserat stöd införs för att minska storleken på barngrupperna i förskolan och fritidshem.

Motionärerna begär i yrkande 6 en förlängning av Förskolelyftet t.o.m. 2018 med inriktning mot bl.a. naturvetenskap, teknik, modersmål, och flerspråkighet och i yrkande 7 att det genomförs ett förskolechefslyft 2015–2018.

I yrkande 8 föreslår motionärerna, i likhet med regeringen, en indexering av inkomsttakiet för maxtaxan fr.o.m. den 1 juli 2015. De budgetförstärkningar som detta beräknas leda till föreslår motionärerna i yrkande 4 ska användas till att införa ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper.

Förslag om att fortsätta att bygga ut karriärtjänstreformen finns i yrkande 10 och i kommittémotion 2014/15:2757 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD). Motionärerna vill göra en särskild satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden och föreslår fortsatta förstärkningar av reformen. Enligt motionärerna är lärarna en av de viktigaste faktorerna för elevernas studieresultat

och därför måste läraryrket göras mer attraktivt. Därmed kommer eleverna att få en förbättrad undervisning och ökade förutsättningar att nå goda resultat.

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) föreslår motionärerna i yrkandena 11 och 12 bl.a. fler speciallärare, att eleverna ska ges mer tid med skickliga lärare, att klasserna ska blir mindre i lågstadiet och att lärartätheten ska öka genom ett särskilt lågstadielyft. Utformningen av förslaget ska bestämmas utifrån lokala behov. Motionärerna föreslår även i yrkandena 13 och 14 att Mattelyftet och Läslyftet förlängs.

Motionärerna begär i yrkande 19 att det ska införas betyg från årskurs 4 samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast under augusti 2015. Motionärerna anser att betyg är ett verktyg för att tydligt ange hur elever ligger till, och de sänder viktiga signaler om stödbehov.

I yrkande 20 begärs att undervisningstiden i svenska för nyanlända elever och andra elever med liknande behov utökas.

I yrkande 23 begär motionärerna att det ska införas obligatorisk läxhjälp, dvs. en skyldighet för kommuner och fristående huvudmän att erbjuda läxhjälp till alla elever i årkurs 4–9 så att alla elever får goda förutsättningar att lyckas.

I yrkande 24 begär motionärerna att det ska införas en skyldighet för huvudmännen att erbjuda sommarskola för elever i årskurs 8 och 9 som riskerar att inte nå gymnasiebehörighet.

I yrkande 31 begärs att skolor ska kunna ge elever på gymnasiet och högstadiet ett skriftligt ordningsomdöme. Ordningsomdömet föreslås inte ingå i slutbetyget.

I yrkandena 35 och 36 anser motionärerna att det behövs fler förstelärare och att lönетillägget för förstelärartjänster i utanförskapsområden ska fördubblas till 10 000 kronor i månaden. Motionärerna vill göra en särskild satsning på karriärtjänster i utanförskapsområden.

I flerpartimotion 2014/15:2574 av Ulf KristerSSon m.fl. (M, C, FP, KD) vill motionärerna i yrkandena 4, 6 och 7 se vissa förändringar av vuxenutbildningen, bl.a. när det gäller svenska som andraspråk.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) i denna del föreslår motionärerna en minskning på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 106 769 000 kronor. Motionärerna föreslår även att ett nytt anslag kallat *Satsning på grund- och gymnasieskolan* ska tillföras 280 000 000 kronor. Det nya anslaget föreslås avse medel till en matreform med 50 000 000 kronor, satsning på fler vuxna i skolan med 50 000 000 kronor, satsning på studievägledning med 50 000 000 kronor, antimobbningssatsning med 50 000 000 kronor, satsning på barn med särskilda behov med 55 000 000 kronor och en kunskapssatsning i svenska språket med 25 000 000 kronor. Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i bilaga 2 till betänkandet.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 7 begär motionärerna att det ska genomföras en antimobbningssatsning i skolan för att öka skolornas möjligheter att aktivt motverka mobbning och andra trakasserier.

I yrkande 11 föreslår motionärerna att det ska genomföras en satsning på fler vuxna i skolan, bl.a. skolsköterskor, skolpsykologer och kuratorer, för att bekämpa otrygghet och psykisk ohälsa hos eleverna samt för att avlasta lärarkåren.

I yrkande 13 föreslår motionärerna att det ska genomföras en satsning på barn med särskilda behov för att man ska kunna sätta in lämpliga hjälpinsatser och i ett tidigt stadium fånga upp och stötta elever som halkar efter.

I yrkande 20 framhåller motionärerna att skolorna generellt bör förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska. Motionärerna uttalar att det krävs goda språkkunskaper för att kunna bli en naturlig del av det svenska samhället.

I yrkande 27 föreslår motionärerna att det ska genomföras en matreform i grundskolan för att underlätta möjligheterna för kommunerna att höja kvaliteten på maten i skolorna.

I yrkande 30 föreslår motionärerna att det ska genomföras en satsning på studievägledning i skolan för att kunna skapa en så effektiv matchning av arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt.

Utskottets ställningstagande¹¹

Utskottet vill inledningsvis framhålla att utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. För elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar.

Utskottet har i avsnitt 1 ställt sig bakom motionsförslagen från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

När det gäller anslag för barn- och ungdomsutbildningen framgår ändringarna jämfört med regeringens förslag i betänkandets bilaga 3.

Utskottet redovisar nedan det närmare innehållet i dessa ändringar och anslagsvillkor samt sina skäl för att tillstyrka allianspartiernas anslagsförslag och avstyrka regeringens anslagsförslag och motionsförslagen från Sverigedemokraterna om bl.a. ett nytt anslag 5:4 *Satsning på grund- och gymnasieskolan*.

¹¹ Ledamöterna från allianspartierna har under beredningen av ärendet lämnat förtydliganden av motion 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) och även lämnat uppgift om anslagsnivåer och satsningar inom anslagen.

Utskottet ställer sig delvis bakom Alliansens förslag som rör läxhjälp i skolan, betyg i årskurs 4, ordningsomdöme och sommarskola. Utskottet anser att förslagen är en viktig del i att förbättra förutsättningarna för elevernas lärande. Då vissa förslag kräver såväl författningsarbete som omfattande förberedelsearbete för att kunna genomföras fullt ut, har utskottet valt att nu ge förutsättningar för ett planerings- och utvecklingsarbete samt stärka de berörda verksamheterna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden utom när det gäller förslaget om bemyndigande rörande anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* då detta anslag utgår. Utskottet föreslår ett nytt bemyndigande för det nya anslaget 1:18 *Lågstadielyftet*.

Anslaget 1:1 Statens skolverk

Anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökar med 67 905 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det är 500 000 kronor högre än förslaget i flerpartimotion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del. Utskottet föreslår att motsvarande belopp överförs från anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* för att Skolverket ska främja skolors arbete med läxhjälp (se anslag 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* om statsbidrag för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever och anslag 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 om medel för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda läxhjälp).

Ökningen avser 14 000 000 kronor för att utveckla kvaliteten på myndighetens statistikinsamlingar och för att myndigheten ska kunna genomföra fler statistikinsamlingar. Motsvarande belopp överförs från anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Inriktningen är att 10 000 000 kronor beräknas årligen därefter för ändamålet. Ökningen avser 9 000 000 kronor för internationella skolundersökningar (inklusive Talis, The Teaching and Learning International Survey). I anslagsökningen ingår även medel för utvecklingen av nationella delkurser och en ny kursplan för svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå, utveckling av nya nationella prov i svenska och svenska som andraspråk, matematik och engelska inom komvux och information om förändringarna av vuxenutbildningen.

Anslaget 1:2 Statens skolinspektion

Anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* ökar med 26 900 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det är 500 000 kronor lägre än förslaget i flerpartimotion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del. Utskottet föreslår att motsvarande belopp överförs till anslaget 1:1 *Statens skolverk*.

Ökningen avser 25 000 000 kronor för en förstärkt tillsyn över förskolan som bl.a. innebär en kvalitetsgranskning där barngruppernas storlek analyse-

ras särskilt. I anslagsökningen ingår även medel för central rättning av elevlösningar på nationella prov inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå.

Anslaget 1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* ökar med 250 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. I anslagsökningen ingår medel för att främja skolors arbete med läxhjälp (se anslag 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* om statsbidrag för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever och anslag 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 om medel för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda läxhjälp).

Anslaget 1:4 Sameskolstyrelsen

Anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* ökar med 100 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. I anslagsökningen ingår medel för att främja skolors arbete med läxhjälp (se anslag 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* om statsbidrag för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever och anslag 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 om medel för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda läxhjälp).

Anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* minskar med 682 330 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det är inte längre aktuellt att avsätta medel för ett antal satsningar som föreslogs i propositionen (se tabellen nedan för en sammanfattning av de satsningar som uteblir). Medel avsätts i stället för de satsningar som redovisas nedan.

Insatser för skolor med låga resultat samt nyanlända elever

Det avsätts 300 000 000 kronor för 2015 till insatser för skolor med låga resultat samt för nyanlända elever. Medlen får användas för följande ändamål.

Medlen får användas för skolutveckling av svaga skolor. 5 000 000 kronor förs över från rektorslyftet till denna satsning.

För elever som anlänt till Sverige efter skolstarten är det en utmaning att lära sig svenska samtidigt som övriga elever behöver ta till sig undervisningen för att nå skolans kunskapsmål. Det finns behov av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna för nyanlända elever att snabbt komma in i det svenska samhället. Sedan höstterminen 2014 kan varje huvudman som har nyanlända elever i sin grundskola söka statsbidrag för att delta i en treårig försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan (se förordning 2013:69). Nyanlända får med

stöd av förordningen utökad undervisningstid i svenska under de fyra första terminerna i skolan. De avsatta medlen ska också användas för ett statsbidrag för försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska under de nyanländas fyra första år i grundskolan. Utskottet noterar att regeringen har aviserat en proposition, Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång, i december 2015.

Det ska göras särskilda satsningar på att förbättra studieresultaten i svenska i årskurs 1–9. Medlen ska användas till ett tidsbegränsat riktat statsbidrag för att förbättra studieresultaten i ämnena svenska och svenska som andraspråk för utrikesfödda och andra elever med liknande behov. Eftersom de föreslagna satsningarna medför ökade krav på fortbildning av lärare får medlen även användas för detta ändamål.

Karriärtjänster i utanförskapsområden

Den förra regeringen införde ett särskilt statsbidrag för att kunna ge särskilt skickliga lärare en karriärtjänst, antingen som förstelärare med en löneökning på 5 000 kronor per månad eller som lektor med en löneökning på 10 000 kronor per månad. Systemet med karriärtjänster har genomförts med ett brett politiskt stöd och ger möjlighet för lärare att utvecklas i sitt yrke och höja sina löner.

För skolor i utanförskapsområden är utmaningarna och behoven stora. Det ska finnas ett särskilt statsbidrag för karriärtjänster så att dubbelt så många förstelärare ska kunna anställas i grundskolor i dessa områden jämfört med grundskolor i andra områden. De områden som omfattas av satsningen är Rinkeby och Tensta i Stockholm, Ronna och Hovsjö i Södertälje, Araby i Växjö, Gamlegården i Kristianstad, Herrgården och Södra Sofielund i Malmö, Centrum-Öster i Landskrona, Hässleholmen i Borås, Kronogården i Trollhättan samt Gårdsten, Hjällbo, Norra Biskopsgården och Bergsjön i Göteborg. Totalt omfattar satsningen ca 175 förstelärartjänster i drygt 40 skolor. För att huvudmännen ska kunna ta del av statsbidraget ska de inte bara kunna förordna befintliga lärare. Syftet med satsningen är att särskilt kompetenta lärare ska rekryteras till dessa skolor med hjälp av den högre lön som förstelärartjänsten innebär. För ändamålet avsätts 13 000 000 kronor för 2015.

Hjälp med läxor och annat skolarbete för alla

För att ge ideella läxhjälpföreningar möjlighet att söka statsbidrag för sin verksamhet samt för Skolverkets administration av statsbidraget avsätts 10 400 000 kronor för 2015. Statsbidraget ska även användas för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever. Ambitionen är att det på sikt ska bli obligatoriskt för skolhuvudmännen att erbjuda läxhjälp för årskurs 4–9. Medel motsvarande ca 389 miljoner kronor finns på anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att erbjuda läxhjälp. Medel till läxhjälp finns även på anslagen 1:2–1:4.

Skola under lov

Satsningen på sommarskola eller undervisning under andra skollov för de elever som inte når kunskapskraven syftar till att ge huvudmän för elever i årskurs 6–9 i grundskolan ökade möjligheter att anordna undervisning under sommarloven och andra lov. För dessa ändamål avsatte den förra regeringen 78 000 000 kronor för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16). För att ge skolhuvudmän förutsättningar att erbjuda sommarskola i årskurs 6–9 avsätts 100 000 000 kronor för 2015.

Betyg från årskurs 4

Utskottet ställer sig delvis bakom alliansens förslag om införande av betyg i årskurs 4. Det avsätts 10 000 000 kronor för 2015 för att fortsatt kunna utreda och planera de förberedelser som behöver göras för att betyg ska kunna ges från årskurs 4. Utskottet anser att förslaget är en viktig del i att förbättra förutsättningarna för elevernas lärande. Att införa betyg från årskurs 4 kräver emellertid lagändringar och andra förberedelser som det av tidsmässiga skäl inte är möjligt att genomföra under 2015 och får därmed behandlas i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande.

Skolverkets statistik

För att Skolverket ska kunna utveckla kvaliteten på sina statistikinsamlingar och dessutom genomföra fler minskas anslaget 1:5 med 14 000 000 kronor för 2015. Motsvarande medel förs över till anslaget 1:1 *Statens skolverk*. Regeringen avsatte motsvarande medel för samma ändamål under anslaget 1:5 i budgetpropositionen för 2015.

Förlängning av Läslyftet

Läslyftet är kompetensutveckling för framför allt lärare som undervisar i svenska. För att fler lärare ska kunna delta i läslyftet avsätts ytterligare 70 000 000 kronor för 2015.

Studiero

Utskottet ställer sig delvis bakom alliansens förslag om införande av ordningsomdömen till elever i högstadiet och i gymnasieskolan. Det är av största vikt att skolan är en trygg plats för alla elever och all personal. En trygg skolmiljö och studiero är centrala förutsättningar för utbildning av hög kvalitet och för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden. Enligt den internationella studien PISA 2012 är Sverige det land där sen ankomst till skolan är vanligast, och enligt studien Talis 2013 är det den svenska skolan som har högst andel ogiltig frånvaro. Alliansen har mot denna bakgrund föreslagit att ordningsomdömen borde kunna tas in i en bilaga till terminsbetygen, men inte till slutbetyget, och ges som en skriftlig kommentar, inte i en betygsskala.

Utskottet anser att förslaget är en viktig del i att förbättra förutsättningarna för elevernas lärande. Alliansens förslag kräver emellertid lagändringar och andra förberedelser som det av tidsmässiga skäl inte är möjligt att genomföra

under 2015 och får därmed behandlas i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande. För att Skolverket ska kunna arbeta med att främja en trygg skolmiljö, bättre ordning och studiero för eleverna avsätts 20 000 000 kronor för 2015.

Skolforskningsinstitutet

Utskottet föreslår att anslaget minskas med 20 000 000 kronor. Motsvarande medel förs över till anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet*.

Gymnasieskolans introduktionsprogram

För att bl.a. öka kvaliteten och studieresultaten för gymnasieskolans introduktionsprogram avsätts 20 000 000 kronor för 2015.

Prioriterade satsningar

Anslaget minskas med 7 000 000 kronor 2015 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det inte längre aktuellt att avsätta medel för följande satsningar som föreslogs i budgetpropositionen för 2015.

Regeringens förslag på satsningar som inte genomförs	kronor
Tidiga insatser (motsvaras av det nya anslaget Lågstadielyftet)	200 000 000
Hjälp med läxor och annat skolarbete för alla	272 000 000
Skola under lov (omfattar gymnasieskolan)	72 000 000
Insatser för skolor med låga resultat och tuffa förutsättningar samt nyanlända elever	475 000 000
Elevhälsosatsning	100 000 000
Informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkena	5 000 000
Utveckla lärarutbildningen	8 000 000
Yrkescollege	5 000 000
Kommunernas vuxenutbildning – anpassning av styrdokument m.m.	20 000 000
Nationella skolutvecklingsprogram	136 000 000

Sammanfattningsvis avsätts medel för följande satsningar.

Alliansens förslag på satsningar	kronor
Hjälp med läxor och annat skolarbete för alla (medel finns även inom utg.omr. 25)	10 000 000
Skola under lov (avser åk 6–9)	100 000 000
Insatser för skolor med låga resultat samt nyanlända elever	300 000 000
Karriärtjänster i utanförskapsområden	13 000 000
Betyg från årskurs 4	10 000 000
Förlängning av Läslyftet	70 000 000
Studiero	20 000 000
Gymnasieskolans introduktionsprogram	20 000 000

Anslaget 1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.

Anslaget 1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m. minskar med 49 000 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Minskningen avser den av regeringen föreslagna förstärkningen av stimulansbidrag till kommunerna för barnomsorg under kvällar, nätter och helger, s.k. nattis. Det innebär att förstärkningen av stimulansbidrag till kommunerna för nattis inte längre är aktuell.

En indexering av inkomsttaket för maxtaxan ska införas fr.o.m. den 1 juli 2015 på samma sätt som regeringen föreslagit. De budgetförstärkningar som detta beräknas leda till ska användas för att minska storleken på barngrupperna i förskolan och fritidshemmen. Avsikten är att höja kvaliteten i förskolan och fritidshemmen genom att minska barngrupperna och öka personaltätheten. Särskilt fokus kommer att ligga på gruppstorleken för de yngsta barnen. Ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper införs. För detta ändamål avsätts 415 000 000 kronor för 2015.

Anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal minskar med 127 000 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det är inte längre aktuellt att enligt propositionens förslag avsätta 200 000 000 kronor för kompetensutveckling av lärare och förskolepersonal, 5 000 000 kronor för kompetensutveckling av förskolechefer och fortbildning av rektorer eller 30 000 000 kronor för kompetensutveckling av lärare inom sfi. Medel avsätts i stället för de satsningar som redovisas nedan.

Vidareutbildning av förskollärare

För att genomföra vidareutbildning av förskollärare avsätts 68 000 000 kronor för 2015. Vidareutbildningen är endast avsedd för den som är förskollärare och tillsvidareanställd i förskoleklass. Utbildningen bör utformas som en anpassad, ettårig utbildning på universitet och högskolor som läses på halvfart. Godkänd utbildning ska ge förskollärare lärarlegitimation och behörighet att undervisa i lågstadiet. Ambitionen med satsningen är att totalt ca 3 500 förskollärare ska kunna påbörja utbildningen under perioden 2015–2018. De avsatta medlen ska även användas till att utreda förutsättningarna för vilken fortbildning som kan behövas för övrig personal i förskoleklassen och i det nuvarande lågstadiet. Satsningen på fortbildningen av förskollärare i förskoleklassen kan ses som en förberedelse för Alliansens förslag om 10-årig grundskola. Alliansens förslag kräver emellertid lagändringar och andra förberedelser som det av tidsmässiga skäl inte är möjligt att genomföra under 2015 och får därmed behandlas i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande.

Förlängt Förskolelyft

Förskolelyftet inleddes 2009 för att utveckla förskolepersonalens kompetens i samband med att förskolans pedagogiska uppdrag förtydligades i läroplanen. Satsningen utvidgades fr.o.m. hösten 2013 med kurser i naturvetenskap och teknik samt flerspråkighet och interkulturalitet för all pedagogisk personal i förskolan. För att förlänga Förskolelyftet avsätts 35 000 000 kronor för 2015. Inriktningen är att en fortsatt satsning på Förskolelyftet uppgår till 35 000 000 kronor per år 2016 och 2017 och 25 000 000 kronor 2018.

Förskolechefslyft

För att utveckla förskolechefernas pedagogiska ledarskap genomförs ett förskolechefslyft för skolledare i förskolan. För 2015 avsätts 15 000 000 kronor för ändamålet. Inriktningen är att en fortsatt satsning på Förskolechefslyftet under 2016–2018 uppgår till 15 000 000 kronor per år.

Prioriterade satsningar

Anslaget minskas med 10 000 000 kronor 2015 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet

Anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* minskar med 1 108 000 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget inte inrättas och att regeringens förslag om ett bemyndigande för anslaget utgår.

Anslaget 1:17 Skolforskningsinstitutet

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 59) aviserade den förra regeringen att en ny myndighet, ett skolforskningsinstitut, skulle bildas med uppdrag att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat som bidrar till ökad kunskap om vetenskapligt väl underbyggda och effektiva metoder och arbetssätt i skola och förskola. För detta ändamål avsattes 20 000 000 kronor 2014 på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Från och med 2015 beräknades 20 000 000 kronor årligen för verksamheten.

I januari 2014 beslutade den förra regeringen om ett direktiv till en särskild utredare för att förbereda och genomföra inrättandet av den nya myndigheten (dir. 2014:7). Tilläggsdirektiv om den nya myndighetens namn och lokalisering beslutades i juni 2014 (dir. 2014:104). En förordning (AgVFS 2014:4 B1) om anställning vid den nya myndigheten Skolforskningsinstitutet beslutades i augusti 2014 och trädde i kraft den 15 september 2014. Enligt planen ska den nya myndigheten inleda sin verksamhet den 1 januari 2015. Regeringen avser att besluta en förordning med instruktion för Skolforskningsinstitutet i december 2014, som ska träda i kraft vid årsskiftet.

I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) avsatte regeringen 30 000 000 kronor 2015 för Skolforskningsinstitutets förvaltningsutgifter och finansieringsbidrag under det nya anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet*.

I flerpartimotion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del minskades det föreslagna nya anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet* med 30 000 000 kronor för 2015.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att 20 000 000 kronor överförs för 2015 från anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* till anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet*. Det är den anslagsnivå som fanns i Alliansens planeringsförutsättningar för den nya myndigheten, men beloppet är 10 000 000 kronor lägre än regeringens förslag för 2015. Inriktningen är att anslagsnivån ligger fast fr.o.m. 2016.

Anslaget 1:18 Lågstadie lyftet (nytt anslag)

Utskottet föreslår ett nytt anslag, *Lågstadie lyftet*, som tillförs 1 987 000 000 kronor för 2015. Det får användas för utgifter för att höja kvaliteten på undervisningen i lågstadiet. Statsbidraget omfattar årskurserna 1–3 och även förskoleklassen. Inriktningen är att statsbidraget ska vara permanent. Skolhuvudmännen får efter sina förutsättningar och behov bestämma vad statsbidraget ska användas till, t.ex. att minska klasstorleken, att ha fler lärare i klassrummet, att ha fler timmar med halvklass eller att anställa fler speciallärare. Statens skolverk ska administrera statsbidraget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden för det nya anslaget Lågstadie lyftet

Statens skolverk behöver kunna sluta ekonomiska avtal inom ramen för arbetet med satsningen och kan i vissa fall behöva lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag. Utskottet föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:18 *Lågstadie lyftet* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2016–2018.

Grund- och gymnasieskolan (nytt anslag)

Utskottet finner inte några skäl för att bifalla yrkandet om ett nytt anslag kallat *Grund- och gymnasieskolan* och anför följande.

Matreform

Utskottet vill när det gäller yrkanden om att införa en matreform i den svenska skolan upplysa om att skollagen ställer krav på att skolmåltiderna ska vara näringsriktiga. Det är huvudmannen, alltså den som driver en skola, som har ansvar för att kontrollera att skolmaten lever upp till skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider. Livsmedelsverkets råd om bra mat i skolan, som reviderades i april 2013, innehåller en beskrivning av måltidens kvalitet ur ett helhetsperspektiv samt förtydliganden om hur skolan kan bedöma och dokumentera näringsriktig skolmat. Råden riktar sig till kommunerna och de enskilda skolorna som stöd i det viktiga folkhälsoarbetet att främja bra matvanor

hos eleverna i skolan. Den 7 november 2013 lanserade dessutom Livsmedelsverket och Skolverket ett gemensamt inspirationsmaterial för att ge skolledare och pedagoger verktyg för att utveckla skolmåltiden till en resurs på skolan (skriften Skolmåltiden – en viktig del av en bra skola). Mot denna bakgrund finner utskottet att det inte föreligger några skäl för att införa en matreform.

Öka antalet vuxna i skolan

När det gäller yrkanden om att det behövs fler vuxna i skolan, bl.a. skolsköterskor, skolpsykologer och kuratorer kan utskottet konstatera att Skolverket sedan oktober 2011 har haft regeringens uppdrag (U2011/5947/S) att genomföra insatser för en förstärkt elevhälsa. För att genomföra uppdraget får Skolverket under 2012–2014 använda 536 miljoner kronor.

Uppdragets omfattning och begränsningar framgår av förordningen (2011:1597) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan. Statsbidrag enligt förordningen får lämnas under 2012–2015 och ska användas till att öka personaltätheten inom elevhälsan. Huvudmän kan enligt förordningen ansöka om statsbidrag för skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, lärare med specialpedagogisk kompetens och speciallärare.

Utskottet som anser att en fungerande elevhälsa är viktig finner mot bakgrund av ovanstående inga skäl för att bifalla yrkanden om att genomföra en särskild satsning på fler vuxna i skolan.

Förstärkning av undervisningen i svenska

När det gäller behovet av att förstärka undervisningen i svenska för elever med svagare kunskaper i det svenska språket hänvisar utskottet till sitt ställningstagande ovan under anslaget 1:5 och avsnittet Insatser för skolor med låga resultat samt nyanlända elever. Utskottet vill även upplysa om att den förra regeringen gav Skolverket i uppdrag att genomföra integrationsinsatser inom skolväsendet. I uppdraget ingår bl.a. att utveckla och sprida information om ett särskilt material som stöder lärares arbete att kontinuerligt bedöma nyanlända elevers kunskapsutveckling i svenska (U2013/1101/S). Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl för att bifalla yrkanden om att förstärka undervisningen i svenska.

Satsning på antimobbning

När det gäller yrkanden om att det ska genomföras en särskild satsning på antimobbning i den svenska skolan vill utskottet erinra om att det i diskrimineringslagen (2008:567) och skollagen (2010:800) framgår att barn och elever ska skyddas mot diskriminering och kränkande behandling. Utskottet vill även peka på de pågående insatserna för att stärka skolans värdegrund och förebygga mobbning. Skolverket har sedan 2011 i uppdrag från den dåvarande regeringen att genomföra en förnyad satsning för att stärka skolans värdegrund och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling under perioden 2011–2014 (U2011/567/S och U2011/2649/S). Inom uppdraget ska Skolverket ge personal och skolledare forskningsbaserad kunskap och verktyg om hur ett framgångsrikt arbete mot diskriminering och kränkande behandling kan

bedrivs. Fortbildningen ska bygga på erfarenheter från tidigare regeringsuppdrag samt på svensk och internationell forskning. Skolverket ska även som en del av uppdraget sammanställa och sprida information om beprövade metoder om det förebyggande och åtgärdande arbetet samt arbetet med rutiner för rapportering och uppföljning.

Under 2013 har Skolverket i samarbete med 14 lärosäten erbjudit kursen Värdegrund och likabehandling i teori och praktik i en andra omgång. Syftet med kursen är att utveckla deltagande förskolors och skolors arbete för likabehandling och mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Under 2013 har 830 kursdeltagare från 225 skolor deltagit. Skolverket har reviderat stödmaterialet Förskolan och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder och publicerat en antologi, Kränkningar i skolan – problem och lösningar. Myndigheten har även gjort om sina webbsidor om värdegrund för att göra informationen mer användbar och tillgänglig. Sidorna har under 2013 haft ca 218 00 besökare. Uppdraget ska slutredovisas senast den 20 januari 2015. Utskottet ser mot bakgrund av ovanstående inga skäl för att föregripa de pågående insatserna som rör mobbning, diskriminering och kränkande behandling och att göra en särskild antimobbningssatsning enligt motionärernas förslag.

Satsning på barn med särskilda behov

Utskottet hänvisar när det gäller yrkanden om barn med särskilda behov till de satsningar som görs inom ramen för det nya anslaget 1:18 *Lågstadiehyftet*. Anslaget får bl.a. användas för att minska storleken på klasserna, ha fler lärare i klassrummet eller anställa fler speciallärare. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl för att bifalla yrkanden om särskilda satsningar på barn med särskilda behov.

Studie- och yrkesvägledning

Utskottet kan konstatera att när det gäller yrkanden om studievägledning i skolan för att effektivt kunna matcha arbetskraft och arbetsmarknad att den dåvarande regeringen i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) beräknat att tillföra totalt 36 miljoner kronor för perioden 2013–2016 (varav 11 miljoner kronor för 2014) för fortbildning av främst studie- och yrkesvägledare. I regleringsbrevet för budgetåret 2014 anges att Skolverket ska genomföra fortbildningsinsatser som inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Fortbildningen ska främst gälla studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kan också omfatta t.ex. gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Skolverket har delredovisat de insatser som genomförts. Skolverket har upphandlat fyra olika högskolekurser som riktas till studie- och yrkesvägledare, skollärare och lärare. Tillsammans med Skolinspektionen och andra myndigheter har Skolverket också hållit ett antal konferenser om kvalitetsutveckling av studie- och yrkesvägledning för rektorer och studie- och yrkesvägledare. Skolverket har utarbetat nya allmänna

råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning (Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbete med studie- och yrkesvägledning). Råden har tagits fram dels utifrån en förändrad reglering, dels utifrån att granskningar visat på ett behov av att utveckla området. Råden berör samtliga skolformer utom förskolan och förskoleklassen. Utskottet vill även upplysa om att Skolinspektionen under 2013 redovisade en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i 34 grundskolor som Skolinspektionen besökte under perioden den 10 oktober 2012 till 10 april 2013 (rapport 2013:5) Granskningen visar bl.a. att många skolor saknar mål som preciserar vad skolan vill uppnå med studie- och yrkesvägledningen. Huvudmän och rektorer har således inte konkretiserat hur de ska nå de nationella målen i den egna verksamheten. Utskottet stöder det arbete som nu pågår med att genomföra fortbildningsinsatser för att utveckla studie- och yrkesvägledningen och anser därför att det inte föreligger några skäl för att bifalla yrkanden i denna fråga.

Sammanfattande ställningstagande

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka förslagen om anslag i allianspartiernas motioner 2014/15:2574 (M, C, FP, KD) yrkandena 4, 6 och 7, 2014/15:2757 (M, C, FP, KD) och 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del och yrkandena 2–4, 6–8, 10–14, 19 (delvis bifall), 20, 23–24 (båda delvis bifall), 31 (delvis bifall) och 35–36 och att tillstyrka propositionens förslag i de delar de överensstämmer med motionsförslagen samt att avstyrka propositionens övriga anslagsförslag och motionerna 2014/15:2744 (SD) yrkandena 7, 11, 13, 20, 27 och 30 och 2014/15:2896 (SD) i denna del (jämför utskottets förslag om anslag och bemyndiganden i avsnitt 1). Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndiganden för anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* och 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* och avstyrker regeringens förslag till bemyndigande för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet*. Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2016–2018.

4 Vuxenutbildning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Därefter följer utskottets behandling av anslag och myndiganden för vuxenutbildning. Den inleds i sin tur med en sammanfattning av regeringens förslag för budgetåret 2015 och motionerna i anslutning till dessa förslag. Sedan följer en närmare redogörelse för propositionen och motionerna. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka (se avsnitt 1 Anslagen inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

De mål som riksdagen har slagit fast för vuxnas lärande är att alla vuxna ska ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229).

I skollagen (2010:800) anges att målet för de skolformer som ingår i kommunernas vuxenutbildning är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. För kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna gäller också att de som fått minst utbildning ska prioriteras.

De mål som riksdagen har slagit fast för yrkeshögskolan innebär att det inom yrkeshögskolan ska säkerställas att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd fördelas effektivt, att utbildningarna håller hög kvalitet och att behovet inom smala yrkesområden av eftergymnasiala yrkesutbildningar, som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke, tillgodoses.

Regeringens resultatredovisning för verksamhetsområdena kommunernas vuxenutbildning och eftergymnasial yrkesutbildning sammanfattas nedan för de verksamheter där regeringen använder resultatindikatorer för att bedöma måluppfyllelsen: kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux), utbildning i svenska för invandrare (sfi) och yrkeshögskolan (prop. 2014/15:1 avsnitt 5 och 6). Indikatorerna belyser de delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala.

Kommunal vuxenutbildning (komvux)

Kostnader

Den totala kostnaden för kommunal vuxenutbildning (komvux) uppgick 2013 till knappt 4 miljarder kronor. Det innebär att kostnaden för komvux har ökat med 3 procent jämfört med 2012. Kostnaden per heltidsstuderande uppgick 2013 till 45 000 kronor. Denna kostnad har därmed minskat med 3,2 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Indikatorn *Antal heltidsstuderande* visar att det fanns totalt ca 197 000 elever i komvux under 2013, vilket är en ökning med 3,9 procent jämfört med föregående år. Det motsvarar 3,4 procent av befolkningen i åldern 20–64 år, vilket är jämförbart med 2012 då denna andel var 3,3 procent. Av eleverna i komvux 2013 studerade 162 000 på gymnasial nivå och 34 000 på grundläggande nivå. Ökningen av antalet elever avser i huvudsak gymnasial nivå där antalet elever hade ökat med 7 000 sedan föregående år. Antalet elever som studerade på grundläggande nivå var i princip oförändrat. En elev i komvux kan delta i flera kurser. Ett relevant mått på utbildningsvolymen och genomströmningen är därför, utöver antalet elever, också antalet kursdeltagare. Totalt fanns det 739 400 kursdeltagare 2013, vilket var en minskning jämfört med föregående år.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år* visar att av samtliga kursdeltagare på grundläggande nivå 2013 avslutade 63,6 procent sin kurs, medan 13,6 procent fortsatte sina studier under 2013. Andelen kursdeltagare på grundläggande nivå som avbröt sin kurs uppgick 2013 till 22,8 procent, vilket är en något lägre andel än föregående år. Andelen avbrott skiljde sig mycket mellan olika kurser (34,8 procent i svenska jämfört med 19,6 procent i svenska som andraspråk). Av kursdeltagarna på gymnasial nivå avbröt 17,1 procent sin kurs 2013, en något lägre andel än 2012. Totalt slutförde 70,8 procent sin kurs 2013, medan 12,1 procent fortsatte under 2014.

Indikatorn *Betyg i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå* beskriver andelen kursdeltagare som uppnått lägst godkänt betyg. Av de kursdeltagare inom komvux på gymnasial nivå som 2013 fick kursbetyg enligt de ämnesplaner som tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2012 fick 86,8 procent lägst betyget E.

Särskild utbildning för vuxna (särvux)

Kostnader

Den totala kostnaden för särskild utbildning för vuxna (särvux) uppgick till knappt 227 miljoner kronor 2013, vilket är en minskning med 1,2 procent jämfört med 2012. Kostnaden per elev uppgick 2013 till 52 400 kronor, vilket är en ökning med 8,5 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Indikatorn *Antal elever* visar antal personer som deltagit i en eller flera kurser under året. Totalt studerade 4 299 elever i särvux hösten 2013, vilket var 271 elever färre än föregående år. Antalet elever i särvux fortsätter således att minska. Av eleverna var 49 procent kvinnor och 51 procent män. Inom särvux på träningskolenivå var männen i majoritet – 56 procent män jämfört med 44 procent kvinnor – samtidigt som fler kvinnor än män deltog i särvux på gymnasial nivå (53 procent kvinnor och 47 procent män). Motsvarande andelar inom särvux på grundsärskolenivå var 50 procent kvinnor och 50 procent män.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Kostnader

Den totala kostnaden för utbildning i svenska för invandrare (sfi) uppgick till knappt 2,1 miljarder kronor 2013, vilket är en ökning med drygt 43 procent jämfört med föregående år. Kostnaden per heltidsstuderande var 38 400 kronor, vilket är en ökning med 12 procent jämfört med 2012.

Resultat

Indikatorn *Antal elever* visar antal personer som deltagit i en eller flera kurser under året. Antalet elever i sfi har ökat kraftigt under 2000-talet. Under 2013 uppgick elevantalet till 113 613, vilket är det högsta antalet elever i sfi någonsin och en ökning med 5,4 procent jämfört med föregående år. Antalet elever har mer än fördubblats sedan 2005. Under 2013 var drygt 43 000 elever nybörjare i sfi. Eftersom en elev kan läsa flera kurser under ett år var det totala antalet kursdeltagare i sfi under året drygt 150 400.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år* visar att 22 procent av kursdeltagarna avbröt studierna under 2013 och att 40 procent antogs fortsätta utbildningen. Av kvinnorna avbröt 20 procent studierna och av männen 25 procent. Elever med längre utbildningsbakgrund avbröt studierna i högre grad än elever med färre antal år i utbildning. Av eleverna som studerade på studieväg 3, kurs C, avbröt 26 procent sina studier.¹² Uppgifter om betyg finns för drygt 52 000 kursdeltagare 2013. Av dessa fick 99 procent lägst betyget E. Resultaten skiljer sig dock åt mellan de olika kurserna. Högst andel kursdeltagare med betygen A eller B fanns på den lägsta kursen på varje studieväg – kurserna 1A, 2B och 3C.

Indikatorn *Andel deltagare som uppnått lägst godkänt betyg på nationella slutprov* visar att bäst resultat fick de kursdeltagare som deltog i prov efter

¹² Utbildningen är kursutformad och består av tre olika studievägar som riktar sig till personer med olika studiebakgrund och förutsättningar. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till personer med större studievana. Trots att en elev kan avsluta sfi efter respektive kurs eller studieväg är intentionen att alla elever ska ges möjlighet att studera t.o.m. kurs D, som är den högsta kursen.

kurs B. Där fick 91 procent lägst betyget E i sammanvägt provbetyg. På C- och D-provet var motsvarande andelar 87 respektive 79 procent. Av kursdeltagarna fick 1 procent det högsta betyget, A, i kurs D. Kvinnor och män presterade i stort sett likvärdigt på de nationella slutproven.

Lärare inom kommunernas vuxenutbildning

Omfattning

I *kommunal vuxenutbildning (komvux)* tjänstgjorde totalt 4 944 lärare hösten 2013 eller 2 600 omräknat till heltidstjänster. Jämfört med hösten 2012 har det totala antalet tjänstgörande lärare minskat med 5 procent medan antalet heltidstjänster har varit konstant. Av de tjänstgörande lärarna var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Lärare i omvårdnadsämnen var den största lärarkategorin i komvux (547 lärare), följd av lärare i matematik (357) och lärare i svenska (260).

Antalet tjänstgörande lärare i *särskild utbildning för vuxna (särvux)* var, omräknat till heltidstjänster, 244 hösten 2013. Av de tjänstgörande lärarna (omräknat till heltidstjänster) var 84 procent kvinnor och 16 procent män.

I *utbildning i svenska för invandrar (sfi)* tjänstgjorde ca 2 900 lärare hösten 2013, vilket motsvarade drygt 2 400 heltidstjänster. Jämfört med hösten 2012 är detta en ökning med ca 100 lärare respektive 200 heltidstjänster.

Resultat

Indikatorn *Andel som har högskoleexamen med pedagogisk inriktning* beskriver andel av lärarna (omräknat till heltidstjänster) som har högskoleexamen med pedagogisk inriktning i de olika skolformerna.

Andelen lärare i *kommunal vuxenutbildning (komvux)* med högskoleexamen med pedagogisk inriktning var 84,8 procent hösten 2013, vilket är en ökning med 1,9 procentenheter jämfört med hösten 2012.

Av lärarna i *särskild utbildning för vuxna (särvux)* hösten 2013 hade 90,2 procent en högskoleexamen med pedagogisk inriktning, en minskning med 0,6 procentenheter jämfört med hösten 2012 men en ökning med 1,7 procentenheter jämfört med hösten 2007.

Andelen lärare i *utbildning i svenska för invandrare (sfi)* med högskoleexamen med pedagogisk inriktning var 78,6 procent hösten 2013 i sfi anordnad av kommuner och 64,3 procent hos andra utbildningsanordnare. Av alla lärare i sfi hade 75,2 procent en högskoleexamen med pedagogisk inriktning, en ökning med 0,9 procentenheter jämfört med hösten 2012.

Resultatanalys för kommunernas vuxenutbildning

Antalet elever ökar inom både kommunal vuxenutbildning (komvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi). Under 2013 var antalet elever, omräknat till heltidsstudierande, det högsta sedan 2006 inom komvux. Ökningen kan

i sin helhet hänföras till den gymnasiala nivån. Antalet utrikes födda elever inom komvux på gymnasial nivå var det högsta någonsin 2013. Inom sfi har ökningen varit kraftig, från knappt 49 000 elever 2003 till knappt 114 000 under 2013. Anledningen är främst den ökade invandringen. Komvux, liksom vuxenutbildningen som helhet, har i allt högre grad blivit ett viktigt led för utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. Detta ställer stora och delvis förändrade krav på kommunerna som organiserar utbildningen liksom på andra anordnare av utbildningen, lärare, vägledare, rektorer och annan personal inom skolan.

Av resultaten från PIAAC-undersökningen framgår att det finns skillnader i läsfärdigheter mellan utrikes och inrikes födda.¹³ Eftersom resultaten i PIAAC visar att deltagande i organiserad vuxenutbildning har stor påverkan på människors läs-, skriv- och räknefärdigheter är satsningar på vuxenutbildning av stor betydelse för att höja kunskapsnivån, och då framför allt hos de som ligger på de lägsta nivåerna. Sverige har ett stort inflöde av flyktingar av vilka många har låg utbildning. Förutom utbildning i svenska språket behöver många även vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller ta del av fortsatt utbildning.

Yrkesvux är en satsning på yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå inom vuxenutbildningen. Syftet är främst att underlätta en omställning vid arbetslöshet och att nå personer utan gymnasial utbildning eller med en gymnasial yrkesutbildning som behöver kompletteras. Den är ett komplement till andra utbildningar, inte minst arbetsmarknadsutbildningar.

Yrkeshögskolan

Omfattning och kostnader

Totalt fanns 42 500 studerande inom yrkeshögskolan under 2013. Det är ca 1 800 fler studerande än 2012. Under 2013 betalade Myndigheten för yrkeshögskolan ut totalt 1 456 miljoner kronor i statlig finansiering av yrkeshögskolans utbildningar. Totalt lämnades ersättning för 24 252 årsplatser, vilket är en ökning med 2 600 årsplatser jämfört med 2012 (en årsplats omfattar 40 studieveckor på heltid). Den statliga genomsnittskostnaden för en utbildningsplats i yrkeshögskolan var 60 000 kronor under 2013, vilket är en ökning med 800 kronor jämfört med 2012 (löpande priser).

Resultat

Indikatorn *Andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete året efter avslutad utbildning* visar att av de som examinerades 2012 hade 86 procent,

¹³ PIAAC-undersökningen från 2011–2012 presenterades i oktober 2013 av OECD. PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) mäter den vuxna befolkningens kunskaper, kompetens och allmänna färdigheter inom områdena läsförståelse, matematik och problemlösning.

närmare nio av tio, arbete som sin huvudsakliga sysselsättning året efter avslutad utbildning.¹⁴ Det är samma nivå som föregående år.

Indikatorn *Andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete inom utbildningsområdet* infördes i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) för att på ett bättre sätt kunna bedöma måloppfyllelsen när det gäller relevant arbete inom utbildningsområdet. Av de examinerade 2012 som året därefter var i arbete angav 62 procent att de hade ett arbete som helt eller till största delen överensstämde med utbildningen och 26 procent angav att arbetet till viss del överensstämde med utbildningen. Det är ingen skillnad jämfört med 2011. Endast 12 procent angav att arbetet inte stämmer överens med utbildningen.

Regeringen framhåller i sin resultatanalys att yrkeshögskolans utbildningar uppvisar ett resultat för 2013 som är på samma höga nivå som tidigare år. Nio av tio examinerade har ett arbete ett år efter avslutad utbildning och drygt sex av tio har ett arbete som helt eller till största delen överensstämmer med utbildningen. En stor andel (63 procent) har ett arbete innan de påbörjar utbildningen men betydligt färre av dessa återgår till samma arbetsgivare efter avslutad utbildning. Det skulle kunna tyda på att de examinerade har fått ett arbete där deras nya kompetens bättre kommer till användning. Det är emellertid svårt att särskilja vilken effekt utbildningen har jämfört med andra faktorer och enligt regeringen bör resultatet därför tolkas med viss försiktighet.

En skillnad jämfört med föregående års resultat är att fler arbetar hos den arbetsgivare hos vilken de deltog i lärande i arbete (LIA) under utbildningen. Enligt regeringen visar detta att kontakterna med arbetslivet under utbildningen har betydelse när det gäller möjligheten att få ett arbete. Det finns dock skillnader mellan utbildningsområdena både vad gäller andelen i arbete och arbete som stämmer överens med utbildningen som fortsatt behöver analyseras. Det gäller även skillnader mellan regioner och skillnader mellan män och kvinnor där det framskymtar vissa traditionella könsmönster.

Myndigheten för yrkeshögskolan införde 2013 en ny tillsynsstrategi som innebär att fler tillsyner genomförs, men i en majoritet av fallen genom telefonintervjuer med utbildningsanordnarna. Fördelen med den nya tillsynsstrategin är att antalet tillsyner nästan har fördubblats jämfört med tidigare år och att tillsynsmetoderna anpassas så att myndighetens resurser kan användas mer effektivt. Nackdelen, som också myndigheten påpekar, är att man inte på ett fördjupat sätt kan följa utbildningsanordnarens systematiska kvalitetsarbete eller fånga de studerandes upplevelse av utbildningen.

Regeringen delar myndighetens bedömning och anser att det är angeläget att den nya tillsynsstrategin följs upp. Det är av stor betydelse att de kvalitets- och tillsynsmetoder som används bidrar till att utbildningarna generellt håller en jämn och god kvalitet.

¹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolans undersökning om studerandes sysselsättning (2013).

Det finns även fortsatt ett stort intresse för att bedriva utbildningar inom yrkeshögskolan. Antalet ansökningar ökar för varje år, vilket kräver att myndigheten gör väl avvägda bedömningar av vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan. Ett av bedömningskriterierna är att arbetslivet aktivt ska medverka i utbildningarna och därför ska vara i majoritet i den ledningsgrupp som ska finnas för varje utbildning.

Vid ansökningsförfarandet 2013 genomförde myndigheten en utökad referenstagning för att säkerställa att det finns ett engagemang hos de företag som nämns i ansökningarna. Detta är viktigt och följer en rekommendation i Statskontorets myndighetsanalys av Myndigheten för yrkeshögskolan (2012:29) om att myndigheten vid prövningen av ansökningar måste hitta arbetssätt och metoder för att försäkra sig om att arbetsgivare och andra företrädare för arbetslivet bidrar på det sätt som är tänkt.

Anslag och bemyndiganden för vuxenutbildning

Sammanfattning

Regeringen föreslår fyra anslag om närmare 3,2 miljarder kronor för vuxenutbildning 2015. Det största anslaget är 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*, som utgör drygt 90 procent av de föreslagna medlen. Alliansen föreslår en minskning av detta anslag. Sverigedemokraterna föreslår ett högre belopp för detta anslag.

Därutöver finns ett förvaltningsanslag: 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan*. De övriga två anslagen är 1:11 *Bidrag till vissa studier* och 1:15 *Särskilt utbildningsstöd*. Det tidigare anslaget 1:13 har upphört. Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till anslagsbelopp för anslagen 1:11, 1:12 och 1:15.

Anslagsförslagen i budgetpropositionen och motionerna redovisas i betänkandets bilaga 2.

Propositionen

Detta avsnitt innehåller en redogörelse för de anslagsnivåer och bemyndigande som föreslås i propositionen.

Ett nytt kunskapslyft

I propositionen framhåller regeringen att det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och sysselsättning. Utbildnings- och kunskapslyftsfrågorna är enligt regeringen avgörande för enskilda individers ställning på arbetsmarknaden och för samhällets välbefinnande. Därför ökar nu regeringen ambitionerna i utbildningspolitiken och föreslår ett nytt kunskapslyft för att ge vuxna ytterligare möjligheter till utbildning.

Komvux och yrkesvux

I propositionen lyfter regeringen fram att komvux ger många en möjlighet att få behörighet till högre studier samtidigt som andra får möjlighet att komplettera gammal och inte längre gångbar kunskap. Yrkesvux når grupper som saknar gymnasieutbildning med yrkesinriktning eller som har behov av att komplettera sin gymnasiala yrkesutbildning. För att bidra till en ökad volym av utbildningsplatser i komvux och yrkesvux föreslår regeringen att anslaget 1:14 ökas med 475 000 000 kronor, vilket motsvarar ca 10 000 utbildningsplatser under 2015, och därefter med 475 000 000 kr årligen för samma ändamål.

Vissa ungdomar i åldern 20–24 år – utbildningskontraktet

För att stödja arbetslösa ungdomar som inte har fullföljt sina gymnasiestudier avser regeringen att, stegvis från 2015, införa en 90-dagarsgaranti (prop. 2014/15:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.5). Denna 90-dagarsgaranti ska omfatta alla arbetslösa ungdomar, även de med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Som en viktig del av 90-dagarsgarantin avser regeringen att införa utbildningskontrakt för unga arbetslösa som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning. Studier bör kunna bedrivas inom bl.a. komvux, och en viktig målsättning bör vara att studierna, om behov finns, ska kunna kombineras med praktik eller arbete på deltid. Regeringen föreslår bl.a. att medel avsätts för statsbidrag motsvarande ca 3 675 utbildningsplatser inom komvux för detta ändamål. För 2015 och 2016 anpassas även statsbidraget för den pågående satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år. För statsbidrag föreslås således 149 850 000 kronor avsättas för 2015. För samma ändamål beräknas 140 475 000 kronor för 2016 och därefter 135 975 000 kronor årligen.

Yrkeshögskolan

Yrkeshögskolans resultat visar att utbildningarna i hög grad leder till arbete. För ungdomar som vill fördjupa sina yrkeskunskaper från gymnasieskolan och för äldre som väljer att byta karriär fyller yrkeshögskolan, enligt regeringen, en viktig funktion. Regeringen vill därför kraftigt utöka antalet utbildningsplatser i yrkeshögskolan och föreslår att 120 000 000 kronor extra satsas för detta ändamål för 2015, vilket motsvarar utbildningskostnaderna för ca 2 000 utbildningsplatser. För 2016 och årligen framöver beräknar regeringen att satsningen uppgår till 240 000 000 kronor, vilket motsvarar ca 4 000 utbildningsplatser. Till detta tillkommer kostnader för studiemedel (prop. 2014/15:1 utg.omr. 15).

1:11 Bidrag till vissa studier

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 19 525 000 kronor till anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som lämnas för studier

om funktionsnedsättningar, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionsnedsättning samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda och särskild utbildning för vuxna.

Specialpedagogiska skolmyndigheten, som fördelar statsbidraget, har under flera år fått in ansökningar om bidrag som sammanlagt överstiger de tillgängliga medlen inom anslaget. Detta är bl.a. en följd av att antalet personer som studerar inom särskild utbildning för vuxna har ökat markant. Därför föreslår regeringen att 2 000 000 kronor överförs till anslaget från anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* för 2015.

1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 102 257 000 kronor till anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 585 000 kronor (0,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningsutgifter.

Mot bakgrund av att myndigheten har befunnit sig i ett uppbyggnadsskede sedan den bildades 2009 och att det nu finns förutsättningar att effektivisera verksamheten, föreslår regeringen att anslaget minskas med 4 000 000 kronor för 2015.

1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 876 654 000 kronor till anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 39 264 000 kronor (1,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för

- statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning
- kostnader för personskadeförsäkring och ansvarsförsäkring inom yrkeshögskolan
- statsbidrag för kompletterande utbildningar och konst- och kulturutbildningar
- statsbidrag för kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna samt för motsvarande äldre utbildningar
- särskilt verksamhetsstöd för riksomfattande kursverksamhet avseende hemslöjd eller för att främja samisk utbildningsverksamhet.

Regeringen föreslår bl.a. följande förändringar.

Komvux och yrkesvux

För att bidra till en ökad volym av utbildningsplatser i komvux och yrkesvux föreslås att kommunerna tilldelas medel för sådan utbildning. Regeringen fö-

reslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 475 000 000 kronor, vilket motsvarar ca 10 000 utbildningsplatser under 2015, och därefter beräknas 475 000 000 kronor årligen för samma ändamål.

Vissa ungdomar i åldern 20–24 år

Regeringen föreslår att medel avsätts för statsbidrag till kommunerna för ökade kostnader för kommunal vuxenutbildning till följd av den satsning som gör det möjligt för vissa ungdomar i åldern 20–24 år att kunna få den högre bidragsnivån inom studiemedlet. För 2015 anpassas även statsbidraget för den pågående satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år. Regeringen bedömer att satsningen kommer att omfatta 3 675 utbildningsplatser årligen. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 149 850 000 kronor för 2015 för detta ändamål, och beräknar för samma ändamål 140 475 000 kronor för 2016 och därefter 135 975 000 kronor årligen.

Yrkeshögskolan

Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 120 000 000 kronor för 2015 för att utöka antalet utbildningsplatser på yrkeshögskolan. Regeringen beräknar 240 000 000 kronor för 2016 och därefter årligen 240 000 000 kronor för detta ändamål. Nivåhöjningen beräknas motsvara ca 2 000 utbildningsplatser 2015 och därefter ytterligare 2 000 för 2016.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 085 000 000 kronor under 2016–2021.

I budgetpropositionen anges att Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om stöd till utbildningsanordnare. Huvuddelen av utbildningarna bedrivs under fyra kalenderår, men på grund av höga investeringskostnader bedrivs pilotutbildning under en längre period. Kompletterande utbildningar liksom konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar kan också pågå under en längre tid. Regeringen föreslår medel som motsvarar en ökning av antalet utbildningsplatser i yrkeshögskolan med 2 000 utbildningsplatser för 2015 och beräknar medel för motsvarande 4 000 utbildningsplatser därefter.

1:15 Särskilt utbildningsstöd

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 154 910 000 kronor till anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 1 237 000 kronor (0,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor, universitet och högskolor samt för analyser och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för en teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Anslaget har tidigare haft en låg kostnadstäckning när det gäller bidrag till folkhögskolor, varför 5 500 000 kronor föreslås överföras från anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* till anslaget 1:15 för 2015.

Motionerna

Alliansen

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildningen* med 481 150 000 kronor i förhållande till regeringens förslag (jfr tabellen i bilaga 2).

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås en ökning av anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag (jfr tabellen i bilaga 2). Motionärerna anför att satsningen bör omfatta främst komvux och yrkeshögskolan, men även yrkesvux. Medel avsätts för att inrätta 5 000 nya platser på komvux och 5 000 nya platser inom yrkeshögskolan.

Utskottets ställningstagande¹⁵

Utskottet vill inledningsvis framhålla, precis som vid föregående riksmöte (bet. 2013/14:UbU1 s. 95), att den offentligt finansierade vuxenutbildningen är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet, som även i fortsättningen ska ge den enskilde möjligheten att komplettera sin grundutbildning, skola om sig och skaffa en ny yrkesutbildning, bli behörig till högskolan eller studera för sin personliga eller yrkesmässiga utveckling.

Att företag kan rekrytera kvalificerad yrkeskompetens är enligt utskottet centralt för konkurrenskraft och tillväxt. De två föregående mandatperioderna byggdes den eftergymnasiala vuxenutbildningen ut och yrkeshögskolan inrättades. Som framgår av resultatredovisningen ovan uppvisar yrkeshögskolan goda resultat.

Utskottet har i avsnitt 1 ställt sig bakom motionsförslagen från Alliansen. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

När det gäller anslag för vuxenutbildningen framgår ändringarna jämfört med regeringens förslag i betänkandets bilaga 3.

¹⁵ Ledamöterna från allianspartierna har under beredningen av ärendet lämnat förtydliganden av motion 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) och även lämnat uppgift om anslagsnivåer och satsningar inom anslagen.

Utskottet redovisar nedan det närmare innehållet i dessa ändringar och anslagsvillkor samt sina skäl för att tillstyrka Alliansens anslagsförslag och avstyrka regeringens anslagsförslag samt motionsförslaget från Sverigedemokraterna.

Utskottet föreslår ett justerat bemyndigande om ekonomiska åtaganden och tillstyrker därmed delvis regeringens förslag om bemyndigande.

Anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildningen

Anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildningen* minskar med 481 150 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Minskningen avser regeringens förslag om 475 000 000 kronor till en utbyggnad av komvux och yrkesvux med 10 000 platser för 2015 och 149 850 000 kronor för ytterligare 3 675 komvuxplatser avsedda för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24. Vidare avser minskningen regeringens förslag om 120 000 000 kronor för en utbyggnad av yrkeshögskolan med 2 000 platser för 2015. Det innebär att det inte är aktuellt att avsätta medel för dessa åtgärder. Minskningen avser även medel om 28 000 000 kronor för att finansiera andra prioriterade satsningar.

Utskottet tillför anslaget medel för en behovsanpassning av antalet yrkesvuxplatser. Den tillfälliga yrkesvuxsatsningen (2009–2014), som framför allt motiverades av hög arbetslöshet, upphör vid årsskiftet. Det bedöms dock fortfarande finnas ett utbildningsbehov bland arbetslösa. För att stödja kommunernas utbildningsinsatser avsätts 285 700 000 kronor för 2015. Detta motsvarar ca 5 714 helårsplatser för 2015. Inriktningen för 2016 är 142 900 000 kronor motsvarande ca 2 857 helårsplatser, och för 2017 är inriktningen 71 400 000 kronor, motsvarande ca 1 429 helårsplatser.

Medel avsätts också för att den tillfälliga satsningen på förhöjt studiebidrag för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska utökas till att även omfatta nyanlända invandrare i samma ålder som slutfört sin etableringsplan. För att kompensera för de kostnader som detta medför för kommunerna avsätts 6 000 000 kronor för 2015.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

När det gäller bemyndigandet om ekonomiska åtaganden under anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildningen* anför utskottet följande. I det bemyndigandebelegget om 4 085 000 000 kronor som regeringen föreslår i propositionen avser en viss del den utbyggnad av yrkeshögskolan som inte längre är aktuell. I konsekvens med detta justeras bemyndigandebelegget nedåt till 3 725 000 000 kronor.

Sammanfattande ställningstagande

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka förslagen om anslag i Alliansens motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del och att tillstyrka propositionens förslag i de delar de överensstämmer med motionsförslagen samt att avstyrka propositionens övriga anslagsförslag och

Sverigedemokraternas motion 2014/15:2896 (SD) yrkande 1 i denna del (jämför utskottets förslag om anslag och bemyndiganden i avsnitt 1). Utskottets förslag till anslag finns i bilaga 3.

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 725 000 000 kronor under 2016–2021. Utskottet tillstyrker därmed delvis propositionens förslag till bemyndigande i punkten 10.

5 Universitet och högskolor

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Därefter följer utskottets behandling av anslag och be- myndiganden för universitet och högskolor. Den inleds i sin tur med en sam- manfattning av regeringens förslag för budgetåret 2015 och motionerna i an- slutning till dessa förslag. Sedan följer en närmare redogörelse för proposi- tionen och motionerna. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande (se avsnitt 1 Anslagen inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Målet för verksamhetsområdet universitet och högskolor är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt.

Regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för universitet och högskolor sammanfattas nedan för de indikatorer som används för att redovisa resultat inom området (prop. 2014/15:1 avsnitt 7).

Omfattning och kostnader

Totalt fanns knappt 300 000 helårsstudenter registrerade 2013 (utbildning på grundnivå och avancerad nivå). Antalet helårsstudenter minskade något jäm- fört med tidigare år. Antalet doktorander under 2013 var 19 100, vilket i stort sett var oförändrat jämfört med 2012, då antalet var 19 500. Av dessa var 48 procent kvinnor och 52 procent män.

De totala kostnaderna för verksamheten vid universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare uppgick till 62,5 miljarder kronor 2013. De di- rekta statliga anslagen till dessa lärosäten uppgick till 39,2 miljarder kronor under 2013. Utöver de direkta statsanslagen finansierar staten verksamhet vid statliga universitet och högskolor med 11,4 miljarder kronor via olika statliga myndigheter, framför allt genom forskningsråden. Sammantaget är 80 procent av verksamheten vid statliga universitet och högskolor samt enskilda utbild- ningsanordnare statligt finansierad.

Resultat

Indikatorn *Resultatet av Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar* beskriver andelen utbildningar som har kvalitetsutvärderats av myndigheten och fått ett omdöme på en tregradig skala. Mellan april 2012 och juni 2014 fattade myndigheten beslut om 1 528 utbildningar, varav ca 15 procent fick

det högsta omdömet, mycket hög kvalitet, och 17 procent fick det lägsta omdömet, bristande kvalitet.

Indikatorn *Universitetskanslersämbetets beslut om tillstånd att utfärda examina* beskriver antalet prövningar av tillstånd att utfärda examen som myndigheten har genomfört och antalet tillstånd som har beviljats respektive fått avslag. Under 2013 prövade myndigheten 35 ansökningar om tillstånd att utfärda examina, en minskning med 1 ansökan från året innan. Av dessa ansökningar beviljades 14 och 21 fick avslag.

Indikatorn *Andelen disputerade lärare vid universitet och högskolor* beskriver andelen lärare vid universitet och högskolor som är disputerade, dvs. har en doktorsexamen. År 2013 var andelen disputerade lärare 57 procent, vilket är en ökning med 8 procent jämfört med för tio år sedan. Ökningen har skett både vid högskolorna, som har gått från 31 procent disputerade 2003 till 45 procent 2013, och vid universiteten, där andelen disputerade har ökat från 50 procent till 58 procent 2013. Högst andel disputerade lärare bland de statliga universiteten och högskolorna hade Södertörns högskola med 66 procent och Lunds universitet med 65 procent.

Indikatorn *Prestationsgrad i utbildning på grundnivå och avancerad nivå* beskriver i vilken omfattning studenterna tar de högskolepoäng de varit registrerade för. Om en student tar alla sina registrerade poäng är prestationsgraden 100 procent. Prestationsgrad är alltså ett genomströmningsmått för högskoleutbildning. Prestationsgraden var 79 procent läsåret 2010/11 för samtliga helårsstudenter, vilket var 0,3 procentenheter högre än föregående år. Detta innebär att trenden under flera år med en fallande prestationsgrad har stannat av. Kvinnorna uppvisar en högre prestationsgrad än männen, 82 procent mot männens 76 procent. Skillnaden i prestationsgrad är också stor mellan olika studieformer. Prestationsgraden för program som leder till en yrkesexamen var 89 procent läsåret 2010/11 och för fristående kurser 63 procent. Prestationsgraden för fristående kurser på distans fortsatte att falla från föregående år och var endast 50 procent, 53 procent för kvinnor och 45 procent för män. Av Statistiska centralbyråns temarapport *Distansutbildning på högskolan* (2012:6) framgår att de två vanligaste orsakerna till att studenter som läste en fristående kurs på distans inte tog alla poäng på kursen var att de i stället arbetade eller fokuserade på en annan kurs. Utbildningsområdena medicin och odontologi samt vård och omsorg har de högsta prestationsgraderna. Den höga prestationsgraden förklaras delvis av att kurserna inom dessa områden ofta ingår i program och att examen behövs för att få legitimation att utöva t.ex. vissa vårdyrken. Lägst är prestationsgraden inom humaniora där en övervägande del av utbildningarna består av fristående kurser.

Indikatorn *Genomströmning i utbildning på forskarnivå* beskriver nettostudietiden i genomsnitt för en doktorsexamen. Den nominella studietiden för en doktorsexamen är fyra år. De som under 2013 avlade en doktorsexamen hade en genomsnittlig nettostudietid på 4,2 år. Utfallet stämde alltså nästan med den nominella studietiden för en doktorsexamen. Den genomsnittliga nettostudie-

tiden är lika lång för kvinnor och män. För doktorander som avlade licentiatexamen under samma period uppgick den genomsnittliga nettostudietiden till 2,6 år för kvinnor och 2,7 år för män. Jämfört med tidigare år har det inte skett någon större förändring av de genomsnittliga nettostudietiderna. Under 2013 var bruttostudietiden, dvs. den totala tiden i utbildningen utan hänsyn tagen till aktivitetsgrad, i genomsnitt 5,5 år för doktorsexamen och 3,5 år för licentiatexamen. Den 1 januari 2010 infördes den nya examenskategori konstnärliga examina på forskarnivå. De konstnärliga doktoranderna utgör mindre än 0,5 procent av samtliga doktorander och är här sammanräknade med övriga doktorander.

Indikatorn *Vetenskaplig produktion* beskriver antalet vetenskapliga artiklar i Sverige och vissa mindre och medelstora europeiska länder samt i Kina, Japan, Sydkorea och vissa större europeiska länder. Resultaten för indikatorn redovisas nedan i avsnitt 6 Forskning, där indikatorn benämns *Vetenskapliga artiklar*.

Indikatorn *Förmåga att attrahera externa medel för forskning* beskriver lärosätenas tillgång till externa medel. Lärosätenas intäkter för forskning från nationella och internationella forskningsfinansiärer uppgick 2013 till 16,2 miljarder kronor och intäkterna från uppdragsforskning, avgifter och finansiella intäkter uppgick till 3,6 miljarder kronor. Av de externa intäkterna för forskning var ungefär 34 procent bidrag från statliga myndigheter och offentliga forskningsstiftelser, vilket var samma andel som förevarande år.

I sin resultatanalys framhåller regeringen att Universitetskanslersämbetets utvärderingar av högskoleutbildningar visar att en majoritet av utbildningarna har fått omdömet hög eller mycket hög kvalitet. Utvärderingarna har också visat att omdömena mycket hög kvalitet alternativt bristande kvalitet förekommer på både stora och små lärosäten. Av de utbildningar som har fått omdömet bristande kvalitet har en klar majoritet uppfyllt kvalitetskraven efter det att lärosätena har fått möjlighet att vidta åtgärder. Inget examenstillstånd har ännu återkallats under nuvarande fyraårscykel, men ett flertal utbildningar har lagts ned av lärosätena själva efter Universitetskanslersämbetets granskning.

Regeringen menar att det är angeläget att lärosätena vidtar åtgärder för att höja prestationsgraden och riktar in utbildningsutbudet på utbildningar där efterfrågan från studenterna och arbetsmarknaden är stor och prestationsgraden är hög. Därför välkomnar regeringen att de senaste årens trend med fallande prestationsgrad på utbildningarna har stannat av och att prestationsgraden till och med har ökat något. Uppgifter från Statistiska centralbyrån visar att arbetslösheten är lägre för personer med eftergymnasial utbildning jämfört med grupper med lägre utbildningsnivå. Antalet sökande till universitet och högskolor var fler än någonsin under 2013. Samtidigt minskade antalet helårsstudenter och högskolenyborjare något under 2013. För att möta den höga efterfrågan på högskoleutbildning samt för att fler ska kunna genomgå högskoleutbildning föreslår regeringen utökade resurser till universitet och högskolor (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.9.1).

Sverige ska ha en kunskapsskola med höga resultat där varje elev får bästa möjliga förutsättningar att lyckas. Skickliga lärare är den avgörande faktorn för att höja elevernas studieresultat. I detta har lärar- och förskollärarytbildningarna en viktig roll och det är därför positivt att antalet sökande till dessa utbildningar ökade inför läsåret 2012/13.

Det finns fortfarande brister när det gäller jämställdheten vid universitet och högskolor. Fler kvinnor och män väljer att läsa en högskoleutbildning i dag jämfört med tidigare. Inom utbildningen är också förekomsten av könsbundna utbildningsval ett fortsatt problem. Under 2013 skedde ett trendbrott bland de utländska studenterna, då fler kvinnliga än manliga studenter valde att studera i Sverige. Trots att andelen kvinnor är större än andelen män inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå är 76 procent av professorerna män. Andelen kvinnliga professorer ökar visserligen men förändringen är långsam och det är fortfarande en bit kvar till målsättningen om jämställda karriärvägar inom universitet och högskolor. Regeringen avser att noggrant följa utvecklingen inom området.

Anslag och bemyndiganden för universitet och högskolor

Sammanfattning

Regeringen föreslår 66 anslag om närmare 41 miljarder kronor för universitet och högskolor m.m. Av dessa avser 30 anslag utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor och 30 anslag avser forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor. Dessa anslag utgör sammantaget 82 procent av de föreslagna medlen.

Vidare finns 2 förvaltningsanslag: 2:1 *Universitetskanslersämbetet* och 2:2 *Universitets- och högskolerådet*.

Slutligen används 4 anslag för utgifter för statsbidrag (anslagen 2:63–2:66). Statsbidrag utbetalas bl.a. till enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet för högskoleutbildning och forskning och till landsting för klinisk högskoleutbildning och forskning.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en ökad anslagsnivå för anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med 8 000 000 kronor, för 25 av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor med totalt 280 184 000 kronor, för 11 av anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor med totalt 34 659 000 kronor och för anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* med 11 618 000 kronor. Samma partier föreslår en minskad anslagsnivå i förhållande till regeringens förslag för 14 av anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor med totalt 34 420 000 kronor, för anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med

316 497 000 kronor och för anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* med 120 300 000 kronor.

Sverigedemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en ökad anslagsnivå för anslagen 2:19 *Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* med 30 000 000 kronor, 2:20 *Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 20 000 000 kronor, 2:23 *Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* med 50 000 000 kronor, 2:24 *Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 25 000 000 kronor och 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 16 769 000 kronor. Sverigedemokraterna föreslår även två nya anslag: 5:1 *Lärarinteraktion högre utbildning* som anvisas 250 000 000 kronor och 5:3 *Fler läkarplatser* som anvisas 25 000 000 kronor.

Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i betänkandets bilaga 2.

Propositionen

Detta avsnitt innehåller en redogörelse för de anslagsnivåer och bemyndiganden som föreslås i propositionen.

2:1 Universitetskanslersämbetet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 136 297 000 kronor till anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 801 000 kronor (0,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Universitetskanslersämbetets förvaltningsutgifter.

2:2 Universitets- och högskolerådet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 114 889 000 kronor till anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 746 000 kronor (0,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Universitets- och högskolerådet ansvarar för bedömning av utländsk utbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå. För att möta det ökade antalet ärenden om bedömning av utländsk utbildning föreslår regeringen att anslaget ökar med 10 000 000 kronor 2015. Anslaget föreslås vidare öka med 100 000 kronor med anledning av en omfördelning av medel mellan Skolverket och Universitets- och högskolerådet. Anslaget föreslås vidare minska med 1 000 000 kronor till följd av att tillfälliga medel till bedömningsverksamheten upphör.

Viss verksamhet vid Universitets- och högskolerådet är avgiftsbelagd, bl.a. avgiften för anmälan till högskoleprovet (s.k. offentligrättslig verksamhet) och uppdragsverksamhet. När det gäller anmälan till högskoleprovet regleras avgiftsnivån i förordning, och det finns inte något ekonomiskt mål för hur stor del av kostnaderna som ska täckas av avgifterna. De kostnader som inte finansieras med avgiftsinkomster ska finansieras från anslaget.

För 2015 beräknas avgiftsintäkterna för offentligrättslig verksamhet uppgå till 25 000 000 kronor.

Myndighetens uppdragsverksamhet innefattar bl.a. antagning till högskoleutbildning och driften av studiedokumentationssystemet Ladok. För antagning till högskoleutbildning finns det inte något specificerat ekonomiskt mål för hur stor del av kostnaderna för denna verksamhet som ska täckas av avgiften. De kostnader som inte finansieras med avgiftsinkomster ska finansieras från anslaget. Det ekonomiska målet för den avgiftsfinansierade verksamheten i fråga om driften av studiedokumentationssystemet Ladok är att intäkterna ska täcka samtliga kostnader för denna verksamhet (full kostnadstäckning).

För 2015 beräknas avgiftsintäkterna för uppdragsverksamheten uppgå till 269 165 000 kronor.

Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 19 703 418 000 kronor till anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor för budgetåret 2015. Under de totalt 30 anslagen beräknas all ersättning för högskoleutbildning (helårsstudenter och helårsprestationer) på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning.

I propositionen föreslår regeringen flera förändringar av anslagen för de olika lärosätena i enlighet med tidigare aviserade åtgärder. Förslag till satsningar som kommer att komma universitet och högskolor till del finns även under anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* och anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*. Dessa förslag till satsningar beskrivs således under respektive anslag.

Universitet och högskolor får bedriva viss verksamhet mot avgift och disponera avgiftsintäkterna.

För 2015 beräknas universitetens och högskolornas intäkter för avgiftsbelagd verksamhet att uppgå till totalt drygt 3 miljarder kronor.

Anslag för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 13 817 511 000 kronor till anslagen för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor för budgetåret 2015. Under 26 av de totalt 30 anslagen beräknas ersättning för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet

och högskolor. Anslagen för Stockholms konstnärliga högskola, Konstfack, Kungl. konsthögskolan och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm avser konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå.

Bemyndigande om medlemskap och medlemsavgift till kunskaps- och innovationsplattform inom råvaror (KIC Raw materials) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT)

Under 2015 kommer en kunskaps- och innovationsplattform inom råvaror (KIC Raw materials) att etableras. Svenska universitet avser ansöka om att få ingå i denna. Förutsatt att ansökan beviljas kommer varje deltagande part att betala en årlig medlemsavgift, antingen som huvudpartner eller som associerad partner.

Eftersom avgiften för medlemskap i KIC Raw materials innebär ekonomiska åtaganden som överstiger ett prisbasbelopp föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om medlemskap och under 2015–2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 2 970 000 kronor till KIC Raw materials under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT).

Utskottet har under beredningen av budgetpropositionen fått uppgifter från Regeringskansliet om att medlemsavgifterna avses belasta anslag för forskning och forskarutbildning enligt följande. Anslagen 2:4 *Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå*: 900 000 kronor, 2:6 *Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå*: 270 000 kronor, 2:18 *Kungl. tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå*: 900 000 kronor och 2:20 *Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå*: 900 000 kronor.

Bemyndigande om medlemskap och medlemsavgift till kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa (KIC Healthy living) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT)

Under 2015 kommer en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa (KIC Healthy living) att etableras. Svenska universitet avser att ansöka om att få ingå i denna. Förutsatt att ansökan beviljas kommer varje deltagande part att betala en årlig medlemsavgift.

Eftersom avgiften för medlemskap i KIC Healthy living innebär ekonomiska åtaganden som överstiger ett prisbasbelopp föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om medlemskap och under 2015–2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 2 025 000 kronor till KIC Healthy living under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT).

Utskottet har under beredningen av budgetpropositionen fått uppgifter från Regeringskansliet om att medlemsavgifterna avses belasta anslagen 2:4 *Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå*, 2:16 *Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå* och 2:18 *Kungl. tekniska*

högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå med 675 000 kronor vardera.

2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 918 272 000 kronor till anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 22 724 000 kronor (0,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till forskning och utbildning på forskarnivå. Anslaget omfattar Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Teologiska högskolan, Stockholm, Evangeliska Frikyrkan, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut, Ericastiftelsen, Ersta Sköndal Högskola AB, Stiftelsen Rödakorshemmet, Sophiahemmet, Ideell förening, Beckmans skola AB och Newmaninstitutet AB. Anslaget omfattar även mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 890 511 000 kronor till anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 5 136 000 kronor (0,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser för högskoleutbildning och forskning inom högskoleområdet. Anslaget får även användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet. Anslaget får även användas för bidrag för tolk- och teckenspråkslärarutbildningar i folkhögskolors regi.

Regeringens förslag innebär bl.a. följande.

Anslaget föreslås öka med 383 027 000 kronor till följd av regeringens satsning på nya utbildningsplatser. Anslaget beräknas öka med 242 153 000 kronor för 2016, med 250 034 000 kronor för 2017 och med 247 535 000 kronor för 2018 till följd av regeringens satsning på nya utbildningsplatser.

Anslaget föreslås öka med 15 733 000 kronor för att utöka verksamheten med kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning.

Anslaget föreslås minska med 54 000 000 kronor för att finansiera regeringens satsningar inom andra områden. Minskningen innebär att medlen för att stimulera lärosätessammanslagningar avvecklas.

Regeringen avser att fördela medel från anslaget till de satsningar som beskrivs ovan och till ett antal insatser som har aviserats tidigare. Regeringen avser också att inom ramen för anslagets ändamål lämna bidrag till bl.a. internationella forskningssamarbeten, Sveriges förenade studentkårer, Svenska studenthemmet i Paris, Svenska institutet för informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet samt för vissa stipendier och verksamheten med utlandskontor vid Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Från anslaget avser regeringen även finansiera eventuella återstående avvecklingskostnader för Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 800 380 000 kronor till anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 4 596 000 kronor (0,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter vid universitet och högskolor för särskilda åtaganden och för utgifter för bidrag till insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Regeringens förslag innebär bl.a. följande.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 125 000 000 kronor för att öka kvaliteten i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. För 2016 beräknas anslaget öka med ytterligare 125 000 000 kronor för samma ändamål.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 100 000 000 kronor till följd av den kvalitetsbaserade resursfördelningen. Totalt avses 298 340 000 kronor fördelas från anslaget för bidrag för insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, som fördelas genom den kvalitetsbaserade resursfördelningen. I dessa medel ingår även bidrag till enskilda utbildningsanordnare. Regeringen avser att fördela medlen enligt samma principer som redovisades i budgetpropositionen 2013. För att möjliggöra att samtliga utvärderingar t.o.m. hösten 2014 kan ligga till grund för fördelningen avser regeringen att fördela medlen i regleringsbrev för 2015.

2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Bemyndigande om att godkänna nytt ALF-avtal

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården.

Avtalet mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården (det s.k. ALF-avtalet) är en viktig länk mellan staten och landstingen när det gäller ansvaret för utbildning av läkare och den kliniska forskningen. Avtalet, som ingicks den 13 juni 2003, reglerar frågor om samarbete och ersättning för läkarutbildning, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. ALF-avtalet sades upp av staten i december 2009 och upphör att gälla vid utgången av 2014.

I september 2014 ingick staten ett nytt avtal om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården med Stockholms läns landsting, Landstinget i Uppsala län, Landstinget i Östergötland, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting och Västerbottens läns landsting. Det nya ALF-avtalet gäller fr.o.m. den 1 januari 2015 under förutsättning att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna avtalet och att det dessutom godkänns av berörda landsting. Regionala avtal mellan berörda universitet och landsting ska ha ingåtts före den 1 maj 2015. Om detta inte sker upphör avtalet att gälla gentemot berört landsting. Avtalet gäller tills vidare med en uppsägningstid på tre år. Staten har dock, enligt en särskild bestämmelse i avtalet, rätt att med omedelbar verkan säga upp avtalet gentemot ett landsting som inte har åtgärdat brister i universitetssjukvården.

Avtalets innehåll

Genom avtalet har parterna kommit överens om ett samarbete i fråga om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Vidare har parterna enats om statens ersättning för landstingens åtagande att medverka i utbildning av läkare och klinisk forskning, den s.k. ALF-ersättningen. Genom detta avtal är parterna överens om att gemensamt främja hälso- och sjukvårdens utveckling genom ett fördjupat och vidgat samarbete inom forskning, utbildning och utveckling. Parterna är vidare överens om att sträva mot en ökad samordning och koncentration av de resurser som görs tillgängliga i samarbetet.

För att skapa goda förutsättningar för forskning och utbildning ska de berörda universiteten delta i organiseringen och ledningen av verksamheten i den del av hälso- och sjukvården som utformas med särskild hänsyn till forskningens och utbildningens behov. Denna verksamhet, som är en gemensam angelägenhet för de berörda landstingen och universiteten, betecknas i avtalet som universitetssjukvård. I avtalet framgår att universitetssjukvårdens miljöer kännetecknas av hälso- och sjukvård av hög kvalitet, sjukvårdshuvudmannens uttalade uppdrag för forskning och utbildning, innovativ kultur och en incitamentsstruktur för kunskapsutveckling.

Det regionala samarbetet ska bygga på gemensamt utarbetade visioner och målsättningar för den verksamhetsintegrerade utbildningen av läkare, klinisk

forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Det centrala avtalet förutsätter regionala avtal mellan berörda universitet och landsting. I det centrala avtalet regleras vad de regionala avtalen ska innehålla.

För att främja hög kvalitet på den kliniska forskningen införs en ny modell för fördelningen av ALF-ersättningen till landstingen för medverkan i den kliniska forskningen. En viss procent av den totala ersättningen för klinisk forskning ska utgå som ett grundbelopp till landstingen. Den resterande ersättningen ska fördelas årligen utifrån återkommande utvärderingar av den kliniska forskningens kvalitet. För åren 2016–2018 mäts denna kvalitet genom en bibliometrisk utvärdering. För att ge landstingen tid för anpassning införs den nya resursfördelningsmodellen gradvis och under 2016–2018 fördelas en särskild ersättning till de landsting som får en minskad ersättning för klinisk forskning i den kvalitetsbaserade fördelningen jämfört med 2015.

Från och med 2019 införs en utvecklad modell för resursfördelning som baseras på en expertbedömning av olika underlag och indikatorer, t.ex. forskningens förutsättningar, den genomförda forskningens kliniska betydelse och en bibliometrisk utvärdering. Senast vid utgången av 2016 ska parterna ha kommit överens om den utvecklade modellen för resursfördelning som ska gälla fr.o.m. 2019. Denna nya modell ska användas för att fördela 20 procent av ALF-ersättningen för den kliniska forskningen.

Örebro läns landsting ingår som en ny avtalspart och tillförs särskilda medel i form av ett grundbelopp för klinisk forskning. Till följd av att den nya kvalitetsbaserade resursfördelningsmodellen kommer att införas, kommer det även inledningsvis att krävas ytterligare medel (se regeringens förslag till anslagsökning nedan).

Anslaget

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 397 080 000 kronor till anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 18 184 000 kronor (0,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag enligt avtal mellan svenska staten och landsting om samarbete om högskoleutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till landsting enligt avtal om samarbete om högskoleutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 35 000 000 kronor med anledning av det nya ALF-avtalet. Anslaget beräknas öka med 10 000 000 kronor för 2016 av samma skäl. Regeringen föreslår även förändringar av anslaget till följd av den utbyggnad av läkar- och tandläkarutbildningarna som har aviserats tidigare.

Motionerna

Alliansen

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna följande förändringar av anslagen i förhållande till regeringens förslag.

Motionärerna föreslår att anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* ökas med 8 000 000 kronor, att 25 av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor ökas med totalt 280 184 000 kronor, att 11 av anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå ökas med totalt 34 659 000 kronor och att anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* ökas med 11 618 000 kronor.

Motionärerna föreslår vidare att 14 av anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor minskas med totalt 34 420 000 kronor, att anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* minskas med 316 497 000 kronor och att anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* minskas med 120 300 000 kronor.

I yrkandena 5, 9, 33 och 42 föreslår motionärerna att ett antal högskoleutbildningar byggs ut. Det gäller förskolläraryrket, lärar- och speciallärarutbildningen, specialistsjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen. Utbyggnaden syftar bl.a. till att möta arbetsmarknadens efterfrågan på vissa yrkesgrupper och att minska barngrupperna i förskolan. Utbyggnaden beräknas fortsätta t.o.m. 2018 och då omfatta 10 000 studenter. Av yrkande 43 framgår att motionärerna vill behålla det statliga stödet för att stötta samgåendeprocessen mellan Uppsala universitet och den tidigare Högskolan på Gotland.

Även i flerpartimotion 2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 14 föreslås en utbyggnad av barnmorske- och specialistsjuksköterskeutbildningen.

I flerpartimotion 2014/15:2317 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 16 föreslås en förstärkning till Chalmers tekniska högskola och Linnéuniversitetet för att skapa fler praktikplatser på fartyg till lärosätenas sjöfartsstudenter.

I flerpartimotion 2014/15:2574 av Ulf Kristersson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 11 föreslås en förbättrad validering av utländska betyg och meriter, bl.a. genom höjda anslag för att korta handläggningstiderna. I yrkande 12 föreslås en fortsatt utbyggnad av de kompletterande högskoleutbildningarna för att utländska akademiker lättare ska få jobb, framför allt inom bristyrken såsom i vården.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna en ökning av anslagsnivån i förhållande till regeringens förslag för anslagen 2:19 *Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* med 30 000 000 kronor, 2:20 *Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 20 000 000 kronor,

2:23 *Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* med 50 000 000 kronor, 2:24 *Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 25 000 000 kronor och 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 16 769 000 kronor. Motionärerna föreslår även två nya anslag: 5:1 *Lärarinteraktion högre utbildning (Grundbulten)* som anvisas 250 000 000 kronor och 5:3 *Fler läkarplatser* som anvisas 25 000 000 kronor.

I motionen anförs att de föreslagna anslagsökningarna till Luleå tekniska universitet och Linnéuniversitetet syftar till att utveckla den gruv- och metallurgiska näringen samt träindustrin. Motionärerna anser även att det krävs en ökning av den lärarledda undervisningstiden i högskolan för att säkra och höja kvaliteten i utbildningen. Vidare anförs att den pågående utbyggnaden av läkarutbildningen sker i för låg takt och att antalet utbildningsplatser därför behöver bli fler.

I kommittémotion 2014/15:2944 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 10 föreslår motionärerna ökade anslag för att öka lärartätheten i den högre utbildningen.

I motion 2014/15:1116 av Richard Jomshof och Per Ramhorn (båda SD) återfinns förslag om en utökning av antalet utbildningsplatser för läkare.

Utskottets ställningstagande¹⁶

Utskottet har i avsnitt 1 ställt sig bakom motionsförslagen från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

När det gäller anslag för universitet och högskolor framgår ändringarna jämfört med regeringens förslag i betänkandets bilaga 3.

Utskottet redovisar nedan det närmare innehållet i dessa ändringar och anslagsvillkor samt sina skäl för att tillstyrka allianspartiernas anslagsförslag och avstyrka regeringens anslagsförslag och motionsförslagen från Sverigedemokraterna.

Utskottet ställer sig bakom Alliansens förslag som bl.a. rör resurser för utbyggnad av högskolan, för att stimulera lärosätessammanslagningar, för att förkorta handläggningstiderna vid bedömning av utländsk utbildning och för utbyggnad av kompletterande högskoleutbildningar för personer med utländsk utbildning.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden.

Anslaget 2:2 Universitets- och högskolerådet

Anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* ökar med 8 000 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Ökningen avser medel för att förkorta

¹⁶ Ledamöterna från allianspartierna har under beredningen av ärendet lämnat förtydliganden av motion 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) och även lämnat uppgift om anslagsnivåer och satsningar inom anslagen.

myndighetens handläggningstider för bedömning av utländska betyg. Bakgrunden är ett ökat antal ärenden som beror på fler asylsökande.

Anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökas för 25 lärosäten med totalt 280 184 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Ökningen avser en utbyggnad av förskolläraryrket, lärar- och speciallärarutbildningarna, av kompletterande pedagogisk utbildning och vidareutbildning av förskollärare samt av specialistsjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen (se bilaga 5). Förslaget till fördelning av platser (enligt bilaga 5) bör ses som ett inriktningsbeslut avseende dimensioneringen av antalet platser vid Sveriges universitet och högskolor för 2015. Utökningen kan ta längre tid beroende på lärosätenas möjligheter att anpassa sitt utbildningsutbud med bibehållen kvalitet. Ökningen av anslaget 2:17 *Kungl. tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* avser även medel för fler utbildningsplatser inom ramen för en satsning på utbildning och forskning i Södertälje. Ökningen av anslaget 2:23 *Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* avser även 700 000 kronor för praktikplatser inom sjöfartsutbildning.

Anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå

Anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå ökar för 11 lärosäten med totalt 34 659 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag och minskar för 14 lärosäten med totalt 34 420 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Detta innebär en omfördelning av medel enligt de principer som angavs i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30). För anslaget 2:18 *Kungl. tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå* avser 5 000 000 kronor av anslagsökningen en satsning på utbildning och forskning i Södertälje.

Anslaget 2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* ökar med 11 618 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Ökningen avser en utbyggnad av förskolläraryrket och lärarutbildningarna, kompletterande pedagogisk utbildning och vidareutbildning av förskollärare samt av specialistsjuksköterskeutbildningen och barnmorskeutbildningen vid Chalmers tekniska högskola, Ersta Sköndal högskola, Röda Korsets högskola, Sophiahemmet högskola och Högskolan i Jönköping (se bilaga 5). Av anslagsökningen avser 700 000 kronor medel för praktikplatser inom sjöfartsutbildning vid Chalmers tekniska högskola.

Anslaget 2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* minskar med 316 497 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Denna minskning utgörs av att regeringens förslag om 383 027 000 kronor för nya utbildningsplatser inte genomförs. Anslaget minskar också med 5 470 000 kronor i förhållande till regeringens förslag för finansiering av prioriterade satsningar genom överföring till andra anslag för bl.a. för sjöfartsutbildning och en satsning på utbildning och forskning i Södertälje. Anslaget ökar i förhållande till regeringens förslag genom att 14 000 000 kronor satsas på en ytterligare utbyggnad av kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning och genom att 20 000 000 kronor satsas på vidareutbildning av yrkesverksamma lärare som saknar examen. Vidare ökar anslaget med 38 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag för att stimulera lärosätessammanslagningar (se tabell nedan).

Förändringar på anslaget 2:64

Tabellen summerar minskningar och öknings i förhållande till regeringens förslag

Anslagsförändringar	Summa
Minskningar i förhållande till regeringens förslag till anslagsnivå	
Utbildningsplatser	-383 027 000
Finansiering av prioriterade satsningar	-5 470 000
Ökningar i förhållande till regeringens förslag till anslagsnivå	
Ytterligare utbyggnad av kompletterande utbildningar	14 000 000
Vidareutbildning av yrkesverksamma lärare	20 000 000
Medel för att stimulera lärosätessammanslagningar	38 000 000
Total förändring i förhållande till regeringens förslag	-316 497 000

Anslaget 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* minskar med 120 300 000 kronor för 2015 jämfört med regeringens förslag. Det innebär att regeringens förslag om en ökning av anslaget med 125 000 000 kronor för att öka kvaliteten i högskoleutbildning inte längre är aktuell.

Förtydligande av regeringens förslag om bemyndiganden

När det gäller regeringens förslag om bemyndiganden om medlemskap och medlemsavgifter till två kunskaps- och innovationsplattformar under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) har utskottet under beredningen av budgetpropositionen fått uppgifter från Regeringskansliet om vilka anslag som avses belastas. Utskottet noterar att medlemsavgifterna i kunskaps- och innovationsplattformen inom råvaror (KIC Raw materials) avses belasta anslagen 2:4 *Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 900 000 kronor, 2:6 *Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med 270 000 kronor, 2:18 *Kungl. tekniska högskolan: Forskning och ut-*

bildning på forskarnivå med 900 000 kronor och 2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå med 900 000 kronor. Utskottet noterar vidare att medlemsavgifterna i kunskaps- och innovationsplattformen inom hälsa (KIC Healthy living) avses belasta anslagen 2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå, 2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå och 2:18 Kungl. tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå med 675 000 kronor vardera. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag med dessa förtydliganden.

Sammanfattande ställningstagande

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag i motionerna 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del och yrkandena 5, 9, 33, 42 och 43, 2014/15:2317 (M, C, FP, KD) yrkande 16, 2014/15:2454 (M, C, FP, KD) yrkande 14, 2014/15:2574 (M, C, FP, KD) yrkandena 11 och 12 och att tillstyrka propositionens förslag i de delar de överensstämmer med motionsförslagen samt att avstyrka propositionens övriga anslagsförslag och motionerna 2014/15:2896 (SD) yrkande 1 i denna del, 2014/15:2944 (SD) yrkande 10 och 2014/15:1116 (SD) (jämför utskottets förslag om anslag och bemyndiganden i avsnitt 1). Utskottets förslag till anslag finns i bilaga 3. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndiganden.

6 Forskning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Därefter följer utskottets behandling av anslag och be- myndiganden för forskning och forskningens infrastruktur. Den inleds i sin tur med en sammanfattning av regeringens förslag för budgetåret 2015 och mot- ionerna i anslutning till dessa förslag. Sedan följer en närmare redogörelse för propositionen och motionerna. Avslutningsvis redovisas utskottets ställnings- tagande (se avsnitt 1 Anslagen inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bed- rivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

Regeringens resultatredovisning för verksamhetsområdet forskning sam- manfattas nedan för de indikatorer som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet (prop. 2014/15:1 avsnitt 8).

Omfattning och kostnader

Det svenska nationella målet för forskning och utveckling (FoU) är att de to- tala investeringarna i FoU ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP 2020. Detta mål presenterades i 2011 års ekonomiska vårproposition (prop. 2010/11:100). År 2000 upptäcktes målet inom EU att de samlade privata och offentliga in- vesteringarna av FoU ska uppgå till 3 procent av BNP 2010. Flera länder inom EU har ökat sina avsättningar för FoU till följd av detta och uppnår därmed målet. Målsättningen att fler länder ska uppnå målet till 2020 kvarstår.

Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) beräkningar uppgår de statliga an- slagen för FoU till 32,9 miljarder kronor 2014, vilket är en ökning med 850 miljoner kronor i fasta priser jämfört med 2013. Enligt SCB uppgår därmed FoU-medlen i statens budget 2014 till 0,85 procent av BNP.

Av de totala FoU-medlen 2014 om 32,9 miljarder kronor anvisades 22,1 miljarder kronor inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Universitet och högskolor tilldelades 13,6 miljarder kronor av dessa medel som direkta forskningsanslag. Dessutom fördelades 935 miljoner kronor av anslaget till Sveriges lantbruksuniversitet för forskning och forskarutbildning. Sammantaget uppgår anslagen till universitet och högskolor för forskning och utbildning på forskarnivå till 14,5 miljarder kronor 2014. De fyra forsknings-

råden (Vetenskapsrådet, Vinnova, Formas och Forte) beräknas fördela 9,6 miljarder kronor under 2014. De olika försvarsmyndigheternas finansiering av FoU beräknas uppgå till 1,5 miljarder kronor 2014. Inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd finansieras FoU med 1 miljard kronor och inom utgiftsområde 21 Energi finansieras FoU med 1,3 miljarder kronor. Övriga myndigheters finansiering beräknas uppgå till 5 miljarder kronor. Detta motsvarar 15,2 procent av statens budgetmedel för FoU.

Förutom medlen till FoU inom statens budget beräknas investeringar i FoU under 2014 göras med 1,1 miljarder kronor från de forskningsstiftelser som bildades med löntagarfondsmedlen, med närmare 4 miljarder kronor från EU:s forskningsmedel och med drygt 2 miljarder kronor från kommuners och landstingens medel för FoU. Sammantaget uppskattas statens investeringar och övriga offentliga investeringar i FoU uppgå till närmare 40 miljarder kronor 2014, vilket motsvarar en andel av BNP på ca 1,1 procent.

Det svenska näringslivet tillhör de mest FoU-intensiva i världen. SCB uppskattar att företagens investeringar i FoU uppgick till 82,6 miljarder kronor 2013. Företagens investeringar i FoU motsvarade 2013 en andel på 2,2 procent av BNP. Tillsammans med offentliga avsättningar på ca 1,1 procent 2013 avsatte därmed ca 3,3 procent av BNP på FoU 2013.

Resultat

Indikatorn *Vetenskapliga artiklar* beskriver antalet vetenskapliga artiklar från Sverige, vissa mindre, medelstora och större europeiska länder och från Kina, Japan och Sydkorea. Antalet vetenskapliga artiklar per land mäter hur omfattande den forskning som bedrivs i ett land är. Det är ett mått på den vetenskapliga produktiviteten. Sverige och Schweiz är de två länder som producerar flest artiklar per capita. Den svenska produktionen av vetenskapliga artiklar har fördubblats sedan 1996 medan den för Schweiz och Nederländerna har ökat ännu mer. I Schweiz produceras nu ungefär lika många artiklar som i Sverige, trots att det är ett mindre land. Den största ökningen har skett i Asien. Kina har ökat sin publicering av vetenskapliga artiklar med omkring 630 procent sedan 2000 och Sydkorea med knappt hälften, ca 260 procent under samma period. Under 2000 publicerade Sydkorea ungefär lika många artiklar som Sverige, medan det under 2013 publicerades knappt tre gånger så många artiklar från Sydkorea som från Sverige. Kina är nu, efter USA, världens näst största producent av vetenskapliga artiklar, följt av Storbritannien, Tyskland och Japan. Den största producenten är USA med ca 300 000 artiklar per år, vilket är nästan tre gånger så mycket som Kina och knappt fyra gånger så mycket som Storbritannien, Tyskland och Japan.

Indikatorn *Genomsnittligt antal fältnormaliserade citeringar* per artikel eller för olika vetenskapsområden beskriver vilken påverkan ett arbete har på vetenskapen och brukar generellt användas som ett mått på forskningens kvalitet. Sverige är bland de tio länder i världen varifrån artiklar citeras mest. När

kvaliteten på forskning mäts som fältnormaliserade medelciteringar¹⁷ ligger medelciteringarna för svenska publikationer konstant på ca 10 procent över världsgenomsnittet i databasen Web of Science. I motsvarande mätning i databasen Scopus, som har en större täckning av tidskrifter jämfört med Web of Science, märks en ökning av citeringsgraden för svenska artiklar efter 2006. Sverige ligger här högre än USA och Storbritannien, men lägre än Danmark, Nederländerna, Schweiz och Singapore. När enskilda forskningsområden jämförs ligger medicin, naturvetenskap och teknik i Sverige på 10 procent över världsgenomsnittet, medan humaniora och samhällsvetenskap ökar mot världsgenomsnittet över tid. Inom samhällsvetenskap och humaniora har publiceringen ökat, vilket har resulterat i ett ökat antal citeringar, dock med en stor variation över tid beroende på ett jämförelsevis lågt antal artiklar.

Av regeringens resultatanalys framgår att antalet publicerade artiklar från Sverige har ökat i takt med den ökade finansieringen, men att ökningen per capita har varit större i flera andra länder. I förhållande till de offentliga avsättningarna är antalet artiklar ändå högt i Sverige och högre än i exempelvis Finland och Norge.

Anslag och bemyndiganden för forskning och forskningens infrastruktur

Sammanfattning

Regeringen föreslår 7,7 miljarder kronor till forskning m.m. Det största anslaget är 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, som utgör 73 procent av de föreslagna medlen.

Av totalt 13 anslag är 7 förvaltningsanslag, nämligen 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*, 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning*, 3:7 *Institutet för rymdfysik*, 3:8 *Kungl. biblioteket*, 3:9 *Polarforskningssekretariatet*, 3:11 *Centrala etikprövningsnämnden* och 3:12 *Regionala etikprövningsnämnder*.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslagsnivån på anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 5 000 000 kronor.

Sverigedemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslagsnivån på anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Sverigedemokraterna föreslår även ett nytt anslag: 5:2 *Forskningsinitiativ* som anvisas 250 000 000 kronor.

Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i betänkandets bilaga 2.

¹⁷ Fältnormaliserade medelciteringar är ett medelvärde för alla områden och beräknas som antalet citeringar dividerat med medelantalet citeringar för varje område.

Propositionen

Detta avsnitt innehåller en redogörelse för de anslagsnivåer och bemyndiganden som föreslås i propositionen.

3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5 622 028 000 kronor till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 6 608 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd för forskning och forskningsinformation. Anslaget får även användas för utgifter för forskningsinfrastrukturer, internationellt forskningssamarbete, utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Anslaget får även användas för kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB och bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Anslaget föreslås öka med 190 000 000 kronor 2015, vilket är 20 000 000 kronor lägre jämfört med vad som presenterades i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30). Sänkningen av anslaget ligger inom ramen för satsningen på stärkt kvalitet och effektivitet, där en ökning på 30 000 000 kronor föreslås för ett program för rekrytering av framstående forskare, vilket är 20 000 000 kronor lägre jämfört med vad som presenterades i forsknings- och innovationspropositionen. Anslaget föreslås öka med totalt 25 000 000 kronor inom området livsvetenskap, där medlen bör avsättas för klinisk behandlingsforskning. Regeringen föreslår även justeringar av anslaget i enlighet med vad som har aviserats tidigare, främst i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151). Det gäller bl.a. en satsning på klinisk behandlingsforskning och förstärkning av forskningens infrastruktur.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 084 000 000 kronor 2016–2025.

Skälen för förslaget är att den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet vanligen bedrivs i form av fleråriga projekt. De medel som Vetenskapsrådet fördelar för vetenskaplig utrustning är också långsiktiga, eftersom rådet åtar sig att under flera år betala amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen.

Vidare tillkommer de åtaganden som följer av inrättandet av ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur för konstruktionen och driften av European Spallation Source.

Bemyndigande om kapitaltillskott till European Spallation Source

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB och bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source på sammanlagt högst 700 000 000 kronor.

Skälen för förslaget är följande. I april 2010 bildades det svenska aktiebolaget European Spallation Source ESS AB (ESS AB) som ska planera, uppföra och driva en forskningsanläggning för en spallationskälla (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126). Bolaget ägs till drygt 73 procent av den svenska staten och till drygt 26 procent av den danska staten. Fram till bildandet av bolaget ingick ESS-verksamheten som en del av verksamheten vid Lunds universitet. Med anledning av budgetpropositionen för 2014 bemyndigades regeringen att under 2014 besluta om medlemskap i ett s.k. Eric-konsortium för konstruktionen och driften av forskningsanläggningen European Spallation Source (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16, bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104). Den förra regeringen beslutade därefter om ett sådant medlemskap (U2014/5622/F).

Verksamheten i ESS AB avses att ombildas till ett Eric-konsortium under 2015. Det är dock osäkert när under nästa år som konsortiet kommer att vara inrättat av kommissionen. Utbetalningar till bolaget görs i form av kapitaltillskott till dess att ett konsortium har bildats, då utbetalningarna kommer att ske i form av bidrag till konsortiet i stället.

Under 2015 bör ett kapitaltillskott tillskjutas bolaget och bidrag utbetalas till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source om totalt högst 700 000 000 kronor. Regeringen avser att belasta anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med högst 500 000 000 kronor och anslaget 2:6 *Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* med högst 200 000 000 kronor.

Bemyndigande om European Spallation Source ESS AB

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att på bolagsstämma i European Spallation Source ESS AB rösta för att överlåta samtliga eller delar av bolagets tillgångar och skulder till det konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur som avses bedriva den verksamhet som för närvarande bedrivs av bolaget och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att avveckla bolaget genom likvidation vid tillfälle som regeringen finner lämpligt.

Skälen för förslaget är följande. Europeiska unionens råd antog 2009 förordningen (EG) nr 723/2009 av den 25 juni 2009 om gemenskapens rättsliga ram för ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric-konsortium). Syftet med förordningen är att det ska bli lättare att inrätta och driva europeiska forskningsinfrastrukturer på icke-ekonomiska grunder. Genom förordningen skapades ett nytt instrument på EU-nivå för inrättande av forskningsinfrastrukturer vars status som juridisk person erkänns i samtliga medlemsstater.

I april 2010 bildades det svenska aktiebolaget European Spallation Source ESS AB (ESS AB) som ska planera, uppföra och driva en forskningsanläggning för en spallationskälla.

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126) redovisades att arbetet med att uppdatera projektplanen för spallationskällan bäst sker inom ett bolag som ägs av de deltagande länderna. På detta sätt ansågs ett internationellt ägande kunna åstadkommas inom en organisationsform som tillåter deläggande och deltagande av flera parter. Bolagsformen bedömdes dels ge delägarna ett inflytande över konstruktionsprocessen, dels göra Sveriges åtagande, som inledningsvis var att vara huvudägare i bolaget, tydligare gentemot övriga intressenter.

De 16 partnerländer som deltar i förberedelserna för konstruktionen av spallationskällan har enats om att ett Eric-konsortium är en mer ändamålsenlig organisationsform för verksamheten. Den förra regeringen bedömde att det internationella forskningssamarbetet och finansieringen av konstruktionen av spallationskällan underlättas genom att verksamheten bedrivs i ett Eric-konsortium. Som angetts ovan är ett Eric-konsortium en juridisk person som erkänns i alla EU:s medlemsstater; denna organisationsform erbjuder en flexibilitet som innebär att konsortiet kan anpassas till infrastrukturens specifika behov. Exempelvis erbjuder organisationsformen relativt stor frihet i fråga om sammansättning av konsortiets organ, deras uppgift, ansvar och beslutsförfaranden, vilket underlättar ett sådant gränsöverskridande samarbete som det är fråga om här. Dessutom erbjuder organisationsformen vissa privilegier i fråga om mervärdesskatt och punktskatter.

Ett Eric-konsortium har till huvuduppgift att inrätta och driva en forskningsinfrastruktur på icke-ekonomiska grunder. För att främja innovation och överföring av kunskaper och teknik får ett Eric-konsortium emellertid bedriva viss begränsad ekonomisk verksamhet om den har nära samband med konsortiets huvuduppgift och inte hindrar att denna utförs. Statens inflytande över styrningen av konsortiet sker genom att staten ingår i en medlemsförsamling som är det organ som har full beslutanderätt, inbegripet rätt att anta budgeten.

Det kan också noteras att det med största sannolikhet går snabbare att inrätta ett Eric-konsortium än att skapa en internationell organisation i traditionell mening. Ett Eric-konsortium för konstruktionen och driften av spallationskällan beräknas kunna inrättas genom beslut av kommissionen under första halvåret 2015. Regeringen har bemyndigats att besluta om medlemskap i konsortiet (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16, bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104). Den förra regeringen har beslutat om ett sådant medlemskap (U2014/5622/F).

ESS AB:s tillgångar och skulder bör överlåtas till konsortiet när detta har inrättats. Därefter bör ESS AB avvecklas genom likvidation. Det bör ankomma på regeringen att avgöra tidpunkten för avvecklingen, eftersom den är beroende av att kommissionen fattar ett beslut om inrättandet av Eric-konsortiet samt att ESS AB:s verksamhet flyttas till konsortiet.

3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 280 061 000 kronor till anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella forskningsorganisationer.

Regeringen föreslår att 13 000 000 kronor överförs till anslaget 2015 från anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för att finansiera de ökade utgifterna för avgifter till internationella forskningsinfrastrukturer. Vidare föreslår regeringen att anslaget ökar med ytterligare 7 000 000 kronor fr.o.m. 2015 för att kompensera för växelkursförluster vid betalning till internationella forskningsinfrastrukturer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 520 000 000 kronor under 2016–2020.

Skälet för förslaget är att Vetenskapsrådet svarar för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer.

3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 134 403 000 kronor till anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 825 000 kronor (0,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Vetenskapsrådets förvaltningsutgifter.

3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 349 950 000 kronor till anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 421 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning och utveckling inklusive industriutvecklingsprojekt och fjärranalys inom nationella och internationella samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för information om rymdforskning och rymdverksamhet. Anslaget får därutöver användas för utgifter för statsbidrag för verksamhet vid Esrange och till utgifter för ersättning till vissa samebyar samt till samefonden med anledning av verksamheten vid Esrange.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor under 2016–2034.

Skälen för förslaget är att den verksamhet som finansieras via anslaget för rymdforskning och rymdverksamhet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt.

3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 26 780 000 kronor till anslaget 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 161 000 kronor (0,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Rymdstyrelsens förvaltningsutgifter.

3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 551 309 000 kronor till anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för deltagande i internationella rymdsamarbeten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor under 2016–2021.

Skälet för förslaget är att den verksamhet som finansieras via anslaget vanligen bedrivs i form av fleråriga projekt som innebär långsiktiga ekonomiska åtaganden.

3:7 Institutet för rymdfysik

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 51 410 000 kronor till anslaget 3:7 *Institutet för rymdfysik* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 1 365 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Institutet för rymdfysiks förvaltningsutgifter.

3:8 Kungl. biblioteket

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 347 962 000 kronor till anslaget 3:8 *Kungl. biblioteket* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 1 701 000 kronor (0,5 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Kungl. bibliotekets förvaltningsutgifter.

3:9 Polarforskningssekreterariatet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 38 765 000 kronor till anslaget 3:9 *Polarforskningssekreterariatet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 246 000 kronor (0,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Polarforskningssekreterariatets förvaltningsutgifter. Polarforskningssekreterariatet får ta ut avgifter för tjänsteexport av polarforskningsexpeditioner. Från och med 2014 finns det dock inga planerade expeditioner inom tjänsteexporten.

Polarforskningssekreterariatets utgifter varierar mellan åren beroende på om större expeditioner genomförs eller inte. För att klara år med stora utgifter måste hela anslagssparandet tas i anspråk och anslaget är beräknat utifrån dessa förutsättningar.

3:10 Sunet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 43 742 000 kronor till anslaget 3:10 *SUNET* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 53 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för Swedish University Computer Network (Sunet), ett datanätverk för överföring av elektronisk information mellan universitet och högskolor samt vissa andra organisationer. Anslaget får även användas för utgifter för grundanslutning till Sunet för de konstnärliga högskolorna, centrala statliga museer och Kungl. biblioteket.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Avgifterna ska täcka de kostnader som inte täcks av anslaget. För 2015 beräknas att avgiftsintäkterna uppgår till 126 000 000 kronor.

3:11 Centrala etikprövningsnämnden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 234 000 kronor till anslaget 3:11 *Centrala etikprövningsnämnden* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 7 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Centrala etikprövningsnämndens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den verksamhet som expertgruppen för oredlighet i forskning har ansvar för.

3:12 Regionala etikprövningsnämnder

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 40 569 000 kronor till anslaget 3:12 *Regionala etikprövningsnämnder* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 67 000 kronor (0,2 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för de regionala etikprövningsnämndernas förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De regionala etikprövningsnämnderna tar ut avgifter för etikprövning av forskning. Avgifterna levereras in på inkomsttitel 2559 Avgifter för etikprövning av forskning. Enligt det ekonomiska målet ska avgifterna täcka kostnaderna för nämndernas verksamhet.

3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 152 572 000 kronor till anslaget 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 195 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för tull och mervärdesskatt som har betalats av EISCAT Scientific Association. Anslaget får vidare användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet. Anslaget får även användas för kapitaltillskott till holdingbolag knutna till universitet och högskolor efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att 10 000 000 kronor överförs från anslaget fr.o.m. 2015 till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för finansiering av kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB och bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source som är den nya organisationsform som det är meningen att ESS AB ska ombildas till under 2015.

Kapitaltillskott till holdingbolag knutna till universitet

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet.

Skälen för förslaget är följande. För att göra det möjligt att öka antalet forskningsresultat som kommersialiseras genom att bygga upp idébanker, har regeringen efter riksdagens bemyndigande beslutat om kapitaltillskott till holdingbolag vid universitet. Idébankerna består av forskningsresultat som forskare av olika anledningar inte driver vidare till kommersialisering. Uppbyggnaden av idébanker inkluderar även införandet av en struktur och process för att hantera sådana forskningsresultat.

Motionerna

Alliansen

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna en minskning av anslagsnivån på anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 5 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna en ökning av anslagsnivån på anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* med 50 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna föreslår även ett nytt anslag: 5:2 *Forskningsinitiativ* som anvisas 250 000 000 kronor.

I kommittémotion 2014/15:2944 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 betonar motionärerna behovet av att anslå extra medel till informationsteknik, kärnfysik och andra liknande forskningsinitiativ. I yrkande 2 understryker motionärerna vikten av ökade anslag till rymdforskning och rymdverksamhet.

Utskottets ställningstagande¹⁸

Utskottet kan inledningsvis konstatera att svensk forskning håller hög kvalitet men att det finns tecken på att forskningen har tappat i konkurrenskraft i förhållande till flera jämförbara länder. Därför anser utskottet att det behövs insatser för att säkerställa kvaliteten i svensk forskning. Utskottet anser att de satsningar som aviserades i den förra forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) och som påbörjades genom beslut med anledning av budgetpropositionerna för 2013 och 2014 bör fullföljas.

Utskottet har i avsnitt 1 ställt sig bakom motionsförslagen från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Regeringens förslag tillstyrks i de delar som inte mött invändningar i de motioner som tillstyrks av utskottet.

När det gäller anslag för forskning och forskningens infrastruktur framgår ändringarna jämfört med regeringens förslag i betänkandets bilaga 3.

Utskottet redovisar nedan det närmare innehållet i dessa ändringar och anslagsvillkor samt sina skäl för att tillstyrka allianspartiernas anslagsförslag och avstyrka regeringens anslagsförslag och motionsförslagen från Sverigedemokraterna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden.

Anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* minskar med 5 000 000 kronor för 2015 i förhållande till regeringens förslag. Det innebär i sin tur att regeringens förslag om 25 000 000 kronor inom området livsvetenskap (life science) inte längre är aktuellt, men att ytterligare 20 000 000 kronor utöver regeringens förslag avsätts för ett program för rekrytering av framstående forskare i enlighet med vad som presenterades i forsknings- och innovationspropositionen.

¹⁸ Ledamöterna från allianspartierna har under beredningen av ärendet lämnat förtydliganden av motion 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) och även lämnat uppgift om anslagsnivåer och satsningar inom anslagen.

När det gäller motionerna om särskilda forskningssatsningar anser utskottet inte att det finns något skäl att peka ut särskilda områden för forskningssatsningar på det sätt som motionärerna föreslår.

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka förslagen om anslag i motion 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del och att tillstyrka propositionens förslag i de delar de överensstämmer med motionsförslagen samt att avstyrka propositionens övriga anslagsförslag och motionerna 2014/15:2896 (SD) yrkande 1 i denna del och 2014/15:2944 (SD) yrkandena 1 och 2 (jämför utskottets förslag om anslag och bemyndiganden i avsnitt 1). Utskottets förslag till anslag finns i bilaga 3. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndiganden.

7 Gemensamma ändamål

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2015 när det gäller anslag till myndigheter och stöd för gemensamma ändamål.

Anslag och bemyndiganden för gemensamma ändamål

Sammanfattning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 130 miljoner kronor till stöd för gemensamma ändamål. Det största anslaget är 4:1 *Internationella program* för bl.a. utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter.

Anslagsförslagen i propositionen redovisas i betänkandets bilaga 2.

Propositionen

4:1 Internationella program

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 81 589 000 kronor till anslaget 4:1 *Internationella program* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att främja internationella kontakter inom EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Anslaget får även användas för att medfinansiera EU-medel inom Universitets- och högskolerådets ansvarsområde och genomföra stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 4:1 *Internationella program* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor under 2016–2018.

Skälet för förslaget är att Universitets- och högskolerådet under 2015 kommer att bevilja stipendier för senare läsår.

4:2 Avgift till Unesco och ICCROM

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 30 886 000 kronor till anslaget 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM* för budgetåret 2015.

Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Unesco. Anslaget får även användas för utgifter för Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt utgifter för de Unescokonventioner som Sverige har ratificerat.

Utgifterna för anslaget påverkas främst av utvecklingen av Unescos budget, Sveriges andel av budgeten och eventuella valutaförändringar.

4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 181 000 kronor till anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 ökar anslaget med 46 000 kronor (0,5 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för Svenska Unescorådets förvaltningsutgifter. Anslagen får även användas för utgifter för bevakning och genomförande av Unescos verksamhet.

4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 8 338 000 kronor till anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning* för budgetåret 2015. Jämfört med 2014 minskar anslaget med 14 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning. Anslaget får även användas för utgifter för statistik, analyser och prognoser inom dessa områden.

Under 2013 och innevarande budgetår har en stor del av medlen avsatts för den årliga övergripande utbildningsstatistiken och för OECD:s indikatorprojekt Indicators of Education Systems (Ines).

Delar av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där det uppstår löpande behov under året. Det innebär att anslagsbelastningen kan variera mellan budgetåren.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen som avviker från regeringens förslag om anslagsnivåer. Utskottets förslag till anslag finns i bilaga 3. Utskottet tillstyrker regeringen förslag till bemyndigande.

8 Lagförslag om ändring i högskolelagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) som innebär att en avgift för utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ramen för ett avtal om utbildningssamarbete mellan ett statligt universitet eller en statlig högskola och ett utländskt lärosäte inte omfattas av högskolelagens bestämmelse om avgiftsfri utbildning. Detta ska gälla om avgiften inte tillfaller det svenska lärosätet och inte avser den del av utbildningen som anordnas av det svenska lärosätet.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Regeringen föreslår att en avgift som betalas för att en student ska delta i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ramen för ett avtal om utbildningssamarbete mellan ett statligt universitet eller en statlig högskola och ett utländskt lärosäte inte ska omfattas av högskolelagens bestämmelse om att utbildning ska vara avgiftsfri. Detta gäller om avgiften inte tillfaller universitetet eller högskolan, och inte avser den del av utbildningen som anordnas av universitetet eller högskolan.

Principen om avgiftsfrihet för universitets- och högskolestudier är enligt regeringen grundläggande för utbildningsväsendet i Sverige. Denna princip behöver värnas. Svenska universitet och högskolor har under lång tid deltagit i utbildningssamarbeten på grundnivå och avancerad nivå med utländska lärosäten som tar ut studieavgifter. Sådana utbildningssamarbeten pågick redan långt innan studieavgifter för tredjelandsmedborgare infördes i Sverige och bestämmelsen om en avgiftsfri högskoleutbildning för medborgare i stater som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz infördes i högskolelagen. Det är angeläget att förutsättningarna för sådana samarbeten är fortsatt goda och förutsebara. För att göra det möjligt för statliga universitet och högskolor att även fortsättningsvis kunna delta i dessa utbildningssamarbeten finns det ett behov av att i författning ange i vilka fall en avgift som tas ut vid utbildningssamarbeten är tillåten och förenlig med högskolelagens bestämmelse om en avgiftsfri högskoleutbildning. Regeringen föreslår att detta ska gälla för utbildningssamarbeten med utländska lärosäten, vilket innefattar såväl samarbeten om gemensamma utbildningsprogram som utbytesavtal. Ett sådant förtydligande ändrar inte den svenska hållningen och grundförutsättningen att svensk högskoleutbildning ska vara avgiftsfri för medborgare i stater som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Ett av målen i den nationella strategi för en internationalisering av den högre utbildningen som presenterades i propositionen Ny värld – ny högskola

(prop. 2004/05:162, bet. 2005/06:UbU3, rskr. 2005/06:160) och som kompletterades i propositionen Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid (prop. 2008/09:175, bet. 2008/09:UbU19, rskr. 2008/09:282) var att hinder för internationaliseringen ska undanröjas såväl nationellt som internationellt.

Sveriges universitets- och högskoleförbund och flera lärosäten har påtalat att den nuvarande författningsregleringen innebär att det anses att statliga universitet och högskolor har svårigheter att delta i samarbeten om gemensamma utbildningsprogram tillsammans med utländska lärosäten som tar ut studieavgifter. Detta gäller i de fall de utländska lärosätena tar ut en avgift även för den tid då studenten studerar vid ett svenskt lärosäte. En motsvarande situation kan även uppkomma när statliga universitet och högskolor ingår studentutbytesavtal med utländska lärosäten.

Sveriges universitets- och högskoleförbund har också i en skrivelse till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) belyst vissa problem för svenska lärosäten att delta i bl.a. Erasmus Mundus, Erasmus+, Knowledge Innovation Communities och andra utbildningsprogram. Sveriges universitets- och högskoleförbund konstaterar bl.a. att de två beslut från Universitetskanslersämbetet som nämnts ovan kan tolkas som att svenska lärosäten aldrig kan delta i gemensamma program där något av lärosätena tar betalt av studenter från EU-länder (U2013/6891/UH).

Gemensamt för de ovan nämnda situationerna är att avgiften inte tillfaller svenska statliga universitet eller högskolor som omfattas av högskolelagen. Vidare avser betalningen annan utbildning än sådan statlig utbildning som regleras i högskolelagen och högskoleförordningen. Frågan om en avgift får tas ut av utländska lärosäten är inte något som den svenska lagstiftaren råder över. I propositionen, som låg till grund för införandet av bestämmelsen i 4 kap. 4 § första stycket högskolelagen om avgiftsfrihet för högskoleutbildning, Konkurrera med kvalitet – studieavgifter för utländska studenter (prop. 2009/10:65), specificeras inte heller närmare vad som avses med en studieavgift. Det är dock, enligt regeringens mening, inte rimligt att en sådan avgift som inte tillfaller ett statligt universitet eller en högskola och som inte avser utbildning som anordnas av ett sådant lärosäte omfattas av högskolelagens bestämmelse om en avgiftsfri utbildning.

Syftet med förslaget är att göra det möjligt för svenska lärosäten att även fortsättningsvis kunna delta i internationella utbildningssamarbeten. För att det tydligt ska framgå redan av högskolelagen vad som är en avgift som inte omfattas av bestämmelsen om avgiftsfri utbildning vid utbildningssamarbeten med utländska lärosäten föreslår regeringen att detta ska anges direkt i högskolelagen.

Regeringen betonar att de aktuella avgifterna inte får tillfalla svenska universitet och högskolor i någon form. Detta hindrar dock inte att svenska lärosäten hanterar avgifter, t.ex. genom att ta upp och föra över dessa medel till utländska lärosäten, under förutsättning att avgifterna inte tillfaller de svenska lärosätena och att lärosätena inte uppställer krav som saknar stöd i författning.

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan föreslår regeringen därmed att det införs en bestämmelse i högskolelagen om att en avgift för utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ramen för ett avtal om utbildnings-samarbete mellan ett statligt universitet eller en statlig högskola och ett ut-ländskt lärosäte inte omfattas av högskolelagens bestämmelse om en avgiftsfri utbildning. Detta ska gälla om avgiften inte tillfaller det svenska lärosätet och inte avser den del av utbildningen som anordnas av det svenska lärosätet. I förslaget används endast begreppet högskola, i enlighet med 1 kap. 1 § andra stycket högskolelagen.

Regeringen anser att förslaget kommer att göra det lättare för statliga uni-versitet och högskolor att delta i ovan nämnda utbildningsprogram och avtal om studentutbyten. Detta bedöms också vara till fördel för studenterna.

Enligt regeringen kommer förslaget inte att leda till några ekonomiska kon-sekvenser för statliga universitet och högskolor eller för enskilda utbildnings-anordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Mot bakgrund av vad Centrala studiestöds-nämnden (CSN) anför om att ändra sina föreskrifter, förbättras också möjlig-heterna till merkostnadslån för aktuella avgifter. Enligt CSN bedöms detta ha en ytterst marginell påverkan på kostnaderna för studiestöd.

Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 februari 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att förslaget kommer att göra det lät-tare för statliga universitet och högskolor att delta i utbildningssamarbeten med utländska lärosäten, vilket kommer att vara till fördel för studenterna. Ut-skottet vill dock betona vikten av att förtydligandet i högskolelagen inte ändrar den svenska hållningen och grundförutsättningen att svensk högskoleutbild-nings ska vara avgiftsfri för medborgare i stater som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Utskottet föreslår mot den bakgrunden att riksdagen antar regeringens för-slag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

9 Motioner om beräknade anslagsnivåer fr.o.m. 2016

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionsyrkanden om beräknade framtida anslag till de svenska Medelhavsinstituterna, Svenska studenthemmet i Paris och Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet.

Propositionen

Regeringen beräknar att anslaget 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskar med 12 000 000 kronor 2016 och med ytterligare 10 000 000 kronor fr.o.m. 2017. Minskningen avser bidragen till de svenska Medelhavsinstituterna. Finansieringen från staten till instituten avslutas därmed.

Regeringen beräknar att anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* minskar med 22 097 000 kronor 2016 och 3 732 000 kronor 2017 för att finansiera regeringens satsningar inom andra områden. Minskningen innebär att medlen för Svenska studenthemmet i Paris och till Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet successivt dras in.

97 000 kronor 2016 och 3 732 000 kronor 2017 för att finansiera regeringens satsningar inom andra områden. Minskningen innebär att medlen för Svenska studenthemmet i Paris, samt till Svenska institutet för informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet successivt dras in.

Motionerna

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 45 betonar motionärerna att de svenska Medelhavsinstituterna spelar en stor och viktig roll för svensk forskning om Medelhavsområdet och har en central roll i svensk humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Motionärerna vill därför att stödet ska vara kvar och har beräknat medel för detta för 2016–2018. Även i motionerna 2014/15:1990 av Hans Wallmark (M) och 2014/15:2355 av Kerstin Lundgren (C) betonas vikten av fortsatt verksamhet för de svenska Medelhavsinstituterna.

I flerpartimotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 46 betonar motionärerna att de vill fortsätta att värna den viktiga verksamheten vid Svenska studenthemmet i Paris samt Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet. I motion 2014/15:541 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 understryks bl.a. vikten av att värna undervisning i svenska språket i utlandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet värnar om de svenska Medelhavsinstitutet och anser att de har ett mycket stort värde ur många aspekter, såväl kulturellt och historiskt som forskningsmässigt. Utskottet anser också att Svenska studenthemmet i Paris och Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet på ett viktigt sätt bidrar till internationella kontakter och kulturellt utbyte.

Utskottet konstaterar att regeringen har gett nya besked om de neddragningar som aviserades i budgetpropositionen. Vid utskottets sammanträde den 18 november 2014 informerade statsrådet Helene Hellmark Knutsson, Utbildningsdepartementet, utskottet om att statens finansiering av de svenska Medelhavsinstitutet avses fortsätta. Statsrådet Hellmark Knutsson klargjorde den 27 november 2014 (pressmeddelande från Utbildningsdepartementet) att regeringen även avser att säkerställa den fortsatta finansieringen av Svenska studenthemmet i Paris samt Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet. Utskottet välkomnar dessa besked.

Utskottet kan även konstatera att riksdagen den 3 december 2014 beslutade att godkänna Moderaternas, Centerpartiets, Folkpartiets och Kristdemokraternas alternativa förslag till utgiftsramar och beräkning av inkomsterna på statens budget. Därmed biföll riksdagen motion 2014/15:3002 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 och avslog proposition 2014/15:1 finansplanen punkt 1 och motion 2014/15:3003 av Mattias Karlsson m.fl. (SD) yrkande 1. Detta innebär att regeringens förslag om utgiftsramar för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning har avslagits. Det budgetförslag som riksdagen beslutade att bifalla innehåller beräkningar som innebär fortsatt statligt stöd fr.o.m. 2016 för Medelhavsinstitutet, Svenska studenthemmet i Paris och Svenska institutets informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet. Därmed kan utskottet konstatera att motionsyrkandena är tillgodosedda och att något tillkännagivande från riksdagen inte är aktuellt.

Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motionerna 2014/15:541 (C) yrkande 2, 2014/15:1990 (M), 2014/15:2355 (C) och 2014/15:2839 (M, C, FP, KD) yrkandena 45 och 46.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 16, punkt 1 (S, MP, V)

Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V) och Roza Güclü Hedin (S) anför:

Ett Sverige som håller ihop

Sverige ska vara en global förebild, i vår utveckling, vår jämlikhet, vår jämställdhet och vårt ledarskap i klimatomställningen. Ett land som kännetecknas av alla människors lika värde, självförtroende, solidaritet och tron på att framtiden går att förändra. Sverige ska vara en ledande och inspirerande kraft i världen. Där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och hopp inför framtiden. Där vi brygger över klyftor och där alla barn har möjligheter att förverkliga sin fulla potential. Vi kommer alltid att stå upp för ett öppet och humant samhälle!

Sverige befinner sig på flera viktiga områden i ett allvarligt läge. Arbetslösheten har bitit sig fast på höga nivåer. Överskott har vänts till underskott. Skolresultaten rasar och välfärden uppvisar stora brister. Klyftorna växer och ojämställdheten mellan kvinnor och män består. De sänkta klimatambitionerna och oviljan att med kraft ställa om till miljövänlig produktion riskerar vår natur, människors hälsa och Sveriges ekonomiska utveckling.

För tredje gången av tre möjliga efterlämnar en borgerlig regering stora hål i statens finanser. Ofinansierade skattesänkningar har bidragit till att underskotten i de offentliga finanserna har vuxit år efter år, även när konjunkturen stärkts. Överskottsmålet nås inte. Nu ska underskotten steg för steg pressas tillbaka, så att Sverige inte längre bryter mot det finanspolitiska ramverket. Därför finansieras nya reformer fullt ut i den rödgröna budgeten.

En politik för fler jobb, präglad av både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet, ger ökad sammanhållning och är avgörande för Sveriges utveckling. Sverige ska ha en välfärd att lita på. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Sverige ska vara ett land som håller ihop.

Det är olyckligt och allvarligt att en riksdagsmajoritet bestående av de tidigare regeringspartierna och Sverigedemokraterna har avvisat ett budgetförslag med denna inriktning, till förmån för ett alternativ som fortsätter på en väg som väljarna sa nej till vid valet den 14 september. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet ser fördelningen inom utgiftsområde 16 som en del av budgetpropositionens förslag som en helhet. Vi har därför avstått från att ta del i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Anslagen inom utgiftsområdet borde ha utformats i enlighet med regeringens framlagda budgetproposition som stöds av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i riksdagen.

Regeringens budgetförslag har som utgångspunkt att vår ställning som kunskapsnation bygger på en välutbildad befolkning och på forskning av hög kvalitet. Utbildningspolitiken är grunden även för en framgångsrik jobbpolitik. Grundläggande utgångspunkter ska vara höga skolresultat, en jämlik skola och investeringar i lärarna. Alla ska vara trygga i den svenska skolan, och elever, lärare och annan personal ska trivas med sitt arbete. Det finns många förslag om detta i den budgetproposition som allianspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna nu har röstat ned.

Barn- och ungdomsutbildning

I regeringens budgetförslag prioriteras en bra förskola och skola för alla barn och elever, vilket bl.a. innebär följande avtryck:

- Tidiga insatser. Alla barn och elever ska i tid få det stöd de behöver för att nå kunskapskraven. Att varje barn och elev får möjlighet att utvecklas och utmanas genom årskurserna är en förutsättning för att lusten för lärande ska växa genom tonåren och in i vuxenlivet. Regeringen investerar därför särskilt i förskolan, lågstadiet, special- och fritidspedagogiken, hjälp med läxor och annat skolarbete och lovskola. Fler ska anställas i skolan så att lärare får mer tid för sitt arbete och klasserna kan bli mindre i lågstadiet.

- Lärarrekrutering och ökad attraktivitet för läraryrket. Alla elever ska få möta kunniga och engagerade lärare som känner sig högt värderade i sitt yrke. Därför investerar regeringen i lärarnas löner och kompetensutveckling och ökar, genom personalförstärkningar och minskad administrativ börda, lärarnas tid för eleverna.

- Jämlika förutsättningar. Alla elever ska få det stöd som behövs för att kunna utvecklas efter sina förutsättningar i skolan. Regeringen investerar särskilt i skolor med tuffa förutsättningar och låga studieresultat och i utbildningen för nyanlända elever.

Tidiga insatser

Vi anser att förskolan och annan pedagogisk verksamhet för barn före grundskolan ska hålla hög kvalitet och att förskolans pedagogik ska vara tillgänglig för alla barn. Vi vill understryka betydelsen av förskolans roll i att skapa likvärdiga förutsättningar för barn inför skolstarten. Det finns enligt vår mening flera faktorer som påverkar kvaliteten i förskolan, t.ex. det pedagogiska ledarskapet, personalens utbildning och möjligheter till fortbildning, personaltäthet och barngruppernas storlek.

När det gäller förskolans kvalitet, barngruppernas storlek och förskole- och förskolechefsflykt vill vi göra satsningar för att stärka förskolans kvalitet genom mindre barngrupper, tillräcklig personaltäthet samt kompetensutveckling för förskolepersonal och förskolechefer. Vi anser att det är värdefullt att ge Skolverket i uppdrag att återinföra ett riktmärke för barngruppernas storlek i kommentarerna till de allmänna råden om förskolan.

Vi vill tillföra resurser för att stödja huvudmännens arbete med att minska gruppstorlekarna och öka personaltätheten i förskolan. Särskilt fokus kommer att ligga på gruppstorleken för de yngsta barnen. Vi föreslår att 415 miljoner kronor avsätts för detta ändamål för 2015 och beräknar därefter 830 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2016.

Särskilt vad gäller omsorg på kvällar, nätter och helger, s.k. nattis, anser vi att det i ett modernt samhälle bör finnas tillgänglig barnomsorg av god kvalitet på de faktiska tider föräldrarna arbetar. För att få fler kommuner att erbjuda nattis vill vi förstärka och förlänga det befintliga stimulansbidraget. Det finns sedan tidigare medel (31 miljoner kronor) avsatta för samma verksamhet för 2015 och 2016. Vi vill att det avsätts ytterligare 49 miljoner kronor för 2015 och beräknar ytterligare 49 miljoner kronor för 2016. Från och med 2017 beräknas 80 miljoner kronor avsättas för ändamålet årligen. Vi ser med oro på att Alliansen stoppar denna satsning som vi är övertygade om skulle bidra till att fler erbjuds s.k. nattis.

Förskolelyftet inleddes 2009 för att utveckla förskolepersonalens kompetens i samband med att förskolans pedagogiska uppdrag förtydligades i läroplanen. Satsningen utvidgades fr.o.m. hösten 2013 med kurser i naturvetenskap och teknik samt flerspråkighet och interkulturalitet för all pedagogisk personal i förskolan. Vi avsätter medel för kompetensutveckling av förskolans personal fr.o.m. 2015. För att utveckla förskolechefernas pedagogiska ledarskap vill vi även genomföra en satsning på kompetensutveckling om 7,5 högskolepoäng för förskolechefer under 2015–2018.

Vidare vill vi göra insatser för de tidiga årskurserna som bl.a. inkluderar en läsa-skriva-räkna-garanti, införande av kunskapskrav i läsförståelse, införande av obligatoriska bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling och matematik i årskurs 1 och medel för att öka tillgången till speciallärare och specialpedagoger i förskoleklassen och årskurs 3. När det gäller barn med särskilda behov vill vi framhålla att en bra förskola och skola för alla barn och elever bör prioriteras. Detta innebär bl.a. att alla barn och elever ska få det stöd de behöver i tid för att kunna nå kunskapskraven. Vi föreslår att det avsätts 200 miljoner kronor för ändamålet under 2015 och beräknar att årligen avsätta 500 miljoner kronor fr.o.m. 2016.

Vi anser att fler ska anställas i den svenska skolan så att lärare får mer tid för sitt arbete och så att klasserna kan bli mindre i lågstadiet. Vi tycker därför att det är bra med en rekryteringsstrategi som syftar till att ta fram mål och åtgärder för att kunna öka antalet anställda i skolan så att klasserna kan bli mindre. På så sätt kommer lärarna på lågstadiet att få mer tid för sitt arbete och kunna ägna mer tid åt varje elev. Vi vill införa ett nytt anslag kallat 1:6 Fler anställda i lågstadiet. För ändamålet föreslår vi att det ska avsättas 1,1 miljarder kronor för 2015 och beräknar att årligen avsätta 2 miljarder kronor fr.o.m. 2016.

Våra partier har länge pekat på behovet av att tillföra mer resurser till skolan så att alla elever tidigt kan få det stöd som de behöver och att lärarna kan få mer tid för sitt arbete. Fler anställda i lågstadiet kan också minska klassernas

storlek. Under åtta år har Alliansen i regeringsställning avstått från att göra dessa viktiga investeringar.

Lärarrekrutering och ökad attraktivitet för läraryrket

Vi anser att det behövs en nationell samling för läraryrket och avser därför att påbörja ett samtal med olika berörda aktörer om vad som kan göras gemensamt, på såväl nationell som lokal nivå, för att stärka och öka attraktiviteten för läraryrket. Vi tycker att det är bra med en rekryteringsstrategi och att fler lärare kan anställas i lågstadiet (se tidigare avsnitt).

Vi vill också förstärka Skolverkets informationskampanj om lärar- och förskolläraryrken genom att avsätta ytterligare 5 miljoner kronor för ändamålet för 2015. Satsningen uppgår därmed för detta år till totalt 10 miljoner kronor. Vi anser också att det inte är tillräckligt utan att det behövs ett mer långsiktigt och samlat grepp kring bl.a. rekryteringen av fler lärare och förskollärare.

Forskningen visar att personalens kompetens inom förskolan är avgörande för förskolans kvalitet, och Talis 2013 visar att lärare i Sverige i mindre utsträckning deltar i kompetensutvecklande aktiviteter än genomsnittet för de deltagande länderna och regionerna. En viktig del i att göra läraryrket mer attraktivt och att åstadkomma en utveckling med en ökad professionalisering av läraryrket är att öka tillgången till kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling. Vi avsätter 200 miljoner kronor för 2015 för kompetensutvecklingsinsatser för lärare och förskolepersonal.

Vi har i dag allt fler vuxna människor som är i stort behov av att lära sig svenska språket för att kunna etablera sig i det svenska samhället och på arbetsmarknaden. För detta krävs en kvalitativ undervisning av kompetenta lärare med tillräcklig utbildning för uppdraget. Vi har därför även avsatt 30 miljoner kronor i kompetensutveckling för lärare inom sfi. Det gör att fler lärare inom sfi kan bli behöriga och utvecklas i sin professionalism.

Vi ser med oro på att Alliansen i sin budget gör kraftiga nedskärningar vad gäller lärares fortbildning, och kvar finns bara cirka en tredjedel av den här välbehövliga satsningen.

När det gäller förstelärare och en förstärkt karriärtjänstreform anser vi att den viktigaste faktorn för elevernas studieresultat är att de möter skickliga och engagerade lärare i skolan. För att eleverna ska få behålla de skickligaste lärarna ska lärare ha möjlighet att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen. Möjligheten att göra karriär bidrar också till att öka läraryrkets attraktivitet och till förbättrad undervisning och förbättrade studieresultat.

Vi vill att det avsätts 1 303 miljoner kronor för 2015, vilket motsvarar statsbidrag för löneökningar för ca 15 000 förstelärare.

Jämlika förutsättningar

Alla elever ska få det stöd som behövs för att kunna utvecklas efter sina förutsättningar i skolan. Vi vill därför investera i skolor med tuffa förutsättningar och låga studieresultat och i utbildningen för nyanlända elever. Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare. För att attrahera de bästa lärarna till skolorna med tuffast förutsättningar anser vi att extra resurser bör avsättas till högre löner för dessa lärare. Vi föreslår att det avsätts 125 miljoner kronor för 2015 och beräknar att avsätta 250 miljoner kronor årligen därefter. Vi vill även lyfta fram att skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar också behöver större resurser för att utveckla t.ex. pedagogik, bedömningspraktik, didaktik, metodik och förmågan att möta elever med olika förutsättningar. Skolverket bör därför få i uppdrag att sluta särskilda utvecklingsavtal med huvudmän för sådana skolor. I överenskommelserna ska statens och skolhuvudmännens insatser klargöras. Vi föreslår att det avsätts 150 miljoner kronor för 2015 för ett riktat statsbidrag som ska fördelas av Skolverket till de utvecklingsprojekt som blir resultatet av överenskommelserna.

Nyanlända elever ska ges bästa möjliga förutsättningar för att kunna uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning. Undervisningen av nyanlända elever organiseras och genomförs dock på olika sätt i landets kommuner och skolor. Vi anser det vara viktigt att förslag ges som syftar till att öka likvärdigheten och skapa förutsättningar för att nyanlända ska kunna uppnå utbildningens mål.

Vi vill även satsa på att lärare som undervisar nyanlända elever bör ha kunskap och kompetens om flerspråkighet och andraspråkutveckling samt kunskaper om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Genom en språkutvecklande ämnesundervisning ska eleven ges möjlighet att utveckla sin språk-, läs- och skrivförmåga. Genom en studiehandledning på sitt modersmål ska nyanlända elever kunna fortsätta med en åldersadekvat kunskapsutveckling utan att studierna försenas i väntan på att eleverna lär sig svenska.

Vi vill införa satsningar för lärare och rektorer för att stärka nyanlända elevers kunskapsutveckling. Vi anser också att det fr.o.m. 2016 bör ställas krav på huvudmännen att skyndsamt genomföra en kartläggning av nyanländas kunskaper i grundskolan, så att en nyanländ elev får plats i en årskurs och i en undervisningsgrupp. För satsningarna på skolor med låga resultat och tuffa förutsättningar samt på nyanlända elever föreslår vi sammanlagt att 475 miljoner kronor avsätts för 2015, och från 2016 beräknar vi 600 miljoner kronor årligen. Vi ser med oro på att Alliansen nu kraftigt förändrar förutsättningarna för detta viktiga arbete bl.a. genom ett betydligt lägre anslag.

Vi anser att alla huvudmän och skolor ska ges möjlighet att utvecklas och förbättras genom nationella skolutvecklingsinsatser som är systematiska och långsiktiga. Vi avsätter 136 miljoner kronor för 2015 för en satsning på nationella skolutvecklingsprogram, som bl.a. ska ge stöd i hur lärarnas administrativa uppgifter kan minska. Vi beklagar att Alliansen stoppar denna satsning.

För att stärka elevhälsan och motverka och förebygga ungas psykiska ohälsa m.m. vill vi förstärka och förlänga den nuvarande elevhälsosatsningen och avsätter 100 miljoner kronor för 2015 för detta ändamål. Tyvärr konstaterar vi att Alliansen stoppar denna förstärkning.

När det gäller principiella frågor som t.ex. betyg redan i årskurs 4, tioårig grundskola där förskoleklassen blir en del av skolan och ordningsomdömen är det av betydelse att försöka hantera dem långsiktigt och med största möjliga samsyn. Vi motsätter oss det förslag som Alliansen aviserar. Skolan behöver arbetsro från stora, tidskrävande reformer och förändringar måste ha en förankring hos professionen och bygga på forskning och beprövad erfarenhet. De förändringar som redan genomförts behöver utvärderas och de överenskomelser som är gjorda respekteras. Med tanke på att Alliansen får igenom sin budget tack vare Sverigedemokraterna och att Alliansen utgör en liten minoritet i utskottets anslagsbehandling borde det mana till eftertanke.

Vi menar att betyg i årskurs 4 och avskaffande av skolformen förskoleklass är exempel på två omfattande reformer där samsyn måste eftersträvas före minsta möjliga majoritet.

Gymnasieskolan

Gymnasieskolan står för en viktig del av den nationella kompetensförsörjningen. Att ha en gymnasieutbildning har i det närmaste blivit en förutsättning för att få ett arbete och klara sig i ett allt mer kunskapsintensivt samhälle. Samhället och skolan måste ta ett större ansvar för att eleverna ska uppnå kraven för en gymnasieexamen. Eleverna ska få det stöd som de behöver för att utvecklas efter sina förutsättningar. Utan insatser för att minska avhoppet och få fler att avsluta en gymnasieutbildning riskerar vi att få en mängd unga som får stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Möjlighet att plugga på sommaren kan vara en viktig nyckel för att få fler unga att klara kunskapsmålen i gymnasieskolan. Därför vill vi att huvudmän för vissa elever på gymnasieskolans yrkesprogram ska få ökade möjligheter till undervisning under sommaren och andra lov. Vi konstaterar att Alliansen stoppar denna satsning.

Skolan ska inte ha några återvändsgränder. Det ska alltid finnas möjlighet att utbilda, utbilda om och bilda sig. Därför vill vi att alla nationella program ska ge en bred kunskapsbas som leder till grundläggande behörighet till högskolan.

I en bra skola får elever möjlighet att utveckla sin fantasi och kreativitet. Kreativitet och innovationsförmåga är också centralt för att svensk ekonomi ska fortsätta vara i världsklass. Därför vill vi att ett estetiskt ämne ska ingå i alla program.

Eleverna måste bli bättre förberedda för arbetslivet, och arbetsgivarna måste få rätt utbildad arbetskraft. Därför bör branschernas inflytande över gymnasieskolans yrkesutbildningar öka. Genom yrkescollege eller andra samverkansmodeller samverkar branscher och utbildningsanordnare på nationell,

regional och lokal nivå för utveckling av olika yrkesutbildningars kvalitet och attraktionskraft. Vi vill stimulera sådan samverkan och avsätter 5 miljoner kronor för ändamålet för 2015.

Vi konstaterar att Alliansen helt saknar ambitioner för hur gymnasieskolan och den gymnasiala yrkesutbildningen kan fortsätta utvecklas och hur fler unga ska få stöd att slutföra sin gymnasieutbildning.

Vuxenutbildning

Sverige är en konkurrensutsatt ekonomi där individernas möjligheter att få jobb och människors omställningsförmåga avgörs av deras utbildning och kompetens. Utbildnings- och kunskapslyftsfrågorna är avgörande för enskilda individers ställning på arbetsmarknaden och för samhällets välbefinnande. För att ett livslångt lärande ska vara en realitet krävs satsningar inom vuxenutbildningen.

I regeringens budgetförslag finns därför ett nytt kunskapslyft i syfte att ge vuxna ytterligare möjligheter till utbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå. Kunskapslyftet är en satsning på permanenta och stadigvarande platser inom högskola, yrkeshögskola och folkhögskola samt både allmänna ämnen och yrkesämnen inom kommunal vuxenutbildning. Satsningen ökar successivt för att 2018 uppgå till drygt 35 500 utbildningsplatser.

Genom dessa kraftfulla satsningar skulle det ha varit möjligt att skapa förutsättningar för att pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten och den långtidsarbetslöshet som drabbat många människor. Ett kunskapslyft som tar sikte på att ge personer utbildning som svarar mot arbetsmarknadens behov skulle ha varit av avgörande betydelse för att fler ska ges möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden.

Komvux och yrkesvux tillhandahåller utbildning som är av yttersta vikt för att ge människor en ingång på arbetsmarknaden. För att bidra till en ökad volym av utbildningsplatser i komvux och yrkesvux föreslår vi att anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildningen ökas med 475 000 000 kronor, vilket motsvarar ca 10 000 utbildningsplatser under 2015, och därefter med 475 000 000 kronor årligen för samma ändamål.

Gymnasieutbildning är, som tidigare nämnts, närmast en förutsättning för att få ett jobb. För att stödja arbetslösa ungdomar som inte har fullföljt sina gymnasiestudier vill vi, stegvis från 2015, införa en 90-dagarsgaranti (prop. 2014/15:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.5). Inom 90 dagar ska arbetslösa unga få jobb, utbildning och/eller praktik. Denna 90-dagarsgaranti ska omfatta alla arbetslösa ungdomar, även de med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Som en viktig del av 90-dagarsgarantin vill vi införa utbildningskontrakt för unga arbetslösa som inte har fullföljt sin gymnasieutbildning. Studier bör kunna bedrivas inom bl.a. komvux, och en viktig målsättning bör vara att studierna, om behov finns, ska kunna kombineras med praktik eller arbete på deltid. Vi föreslår bl.a. att medel avsätts för statsbidrag motsvarande ca 3 675

utbildningsplatser inom komvux för detta ändamål och att medel avsätts för 1 600 platser årligen från 2015 inom folkhögskolans studiemotiverande kurser. För 2015 och 2016 anpassas även statsbidraget för den pågående satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år. För statsbidrag föreslås således 149 850 000 kronor avsättas för 2015. För samma ändamål beräknas 140 475 000 kronor för 2016 och därefter 135 975 000 kronor årligen.

Yrkesutbildningarna som också ingår i Kunskapslyftet skräddarsys efter arbetsmarknadens behov och består ofta av omkring en tredjedel praktik. Vi vill kraftigt utöka antalet utbildningsplatser i yrkeshögskolan och föreslår att 120 miljoner kronor extra satsas för detta ändamål för 2015, vilket motsvarar utbildningskostnaderna för ca 2 000 utbildningsplatser. För 2016 och årligen framöver beräknar vi att satsningen uppgår till 240 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 4 000 utbildningsplatser. Utbildningarna på yrkeshögskolan är kända för att en mycket stor andel av studenterna etablerar sig på arbetsmarknaden inom sitt utbildningsområde efter avslutad utbildning.

Det är därför med stor oro vi konstaterar att Alliansen i sin budget helt saknar ambitioner för ett nytt kunskapslyft som skulle ge fler människor möjlighet till utbildning och därmed en väg till jobb.

Högre utbildning och forskning

Universitet och högskolor i hela landet ska ha goda möjligheter att bedriva forskning och erbjuda utbildning av hög kvalitet. Alla ska ges lika möjligheter att gå vidare till högskoleutbildning oavsett bakgrund. Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Forskning ska respekteras som den långsiktiga verksamhet det är, och unga forskares villkor bör förbättras.

När det gäller universitet och högskolor vill vi inledningsvis betona vikten av att fler ges möjlighet att genomgå högskoleutbildning. I framtiden kommer allt fler jobb att kräva en högre utbildning, och kunskapsbehoven kommer att öka. Att fler lär sig mer är avgörande för framtidens jobb och konkurrenskraft, och därmed för vår välfärd. Dessutom ger utbildning människor ökad frihet att forma sina egna liv. Uppgifter från Statistiska centralbyrån visar även att arbetslösheten är lägre för personer med eftergymnasial utbildning än för grupper med lägre utbildningsnivå.

Antalet sökande till universitet och högskolor var fler än någonsin under 2013. Därför bör fler behöriga sökande få plats i högskolan, särskilt mot bakgrund av en rekordhög ungdomsarbetslöshet. Vi ställer oss bakom förslaget i regeringens förslag som innebär att medel motsvarande 5 000 nya helårsplatser avsätts för 2015. En satsning som t.o.m. 2018 sedan beräknas omfatta 14 300 helårsplatser, vilket vore en mer ambitiös satsning än Alliansens inriktning på 10 000 fler studenter.

Eftersom arbetslösheten bland ungdomar är hög och det finns problem med matchningen på arbetsmarknaden finns det anledning att särskilt peka ut vissa utbildningar som måste byggas ut för att möta behoven på arbetsmarknaden. Det gäller utbildningar där efterfrågan på arbetsmarknaden överstiger utbudet

av utbildade personer, framför allt inom yrken där det under en längre tid varit svårt att få tillgång till utbildad personal. Inom ramen för de utökade högskoleplatser som vi anser är nödvändiga finns det behov av att särskilt bygga ut förskolläro- och grundskolläroutbildningarna, den kompletterande pedagogiska utbildningen, specialläro- och specialpedagogutbildningarna, sjuksköterske- och specialistsjuksköterskeutbildningarna samt barnmorskeutbildningen. Även när det gäller satsningar på enskilda utbildningar anser vi att regeringens förslag bättre svarar mot de långsiktiga behoven.

När det gäller frågor om kvaliteten i utbildningen vill vi betona att universitet och högskolor har ett långtgående ansvar för sitt interna kvalitetsarbete. Det är därför av stor vikt att varje lärosäte har ett internt kvalitetssäkringssystem som ger lärosätet möjlighet att uppnå hög kvalitet i sina utbildningar. Vi kan konstatera att den svenska högskolan generellt sett håller hög kvalitet men att det finns områden där det finns skäl att förbättra kvaliteten genom att höja ersättningen till lärosätena. Framför allt inom ämnesområdena humaniora och samhällsvetenskap finns det indikationer på att kvaliteten behöver förbättras. Det finns också skäl att säkerställa att läro- och förskolläroutbildningarna håller hög kvalitet. Vi vill avsätta 125 miljoner kronor för detta ändamål för 2015 och beräknar sedan ytterligare 125 miljoner kronor från 2016. Denna kvalitetsförstärkning återfinns inte i Alliansens förslag. Vi beklagar därför att regeringens förslag till förstärkning av resurserna till utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap samt till läro- och förskolläroutbildningarna inte blir av.

Vi står också bakom regeringens förslag om en förstärkning av kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk högskoleutbildning. Regeringens förslag om en förstärkning med 20 miljoner kronor för 2015 är väl avvägt i förhållande till de beräknade behoven av sådan utbildning.

När det gäller forskning anser vi att svensk forskning håller hög kvalitet men att det finns tecken på att forskningen har tappat i konkurrenskraft i förhållande till flera jämförbara länder. Därför anser vi att det behövs insatser för att säkerställa kvaliteten i svensk forskning. Vi vill särskilt betona vikten av långsiktig planering inom forskningspolitiken.

Vi står därför bakom att regeringen fullföljer de satsningar på bl.a. livsvetenskap (life science) och forskningsinfrastruktur som aviserades i den förra forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) och som påbörjades genom beslut med anledning av budgetpropositionerna för 2013 och 2014. Att forskningspolitikens huvudsakliga inriktning ligger fast skapar enligt utskottet förutsättningar för just en sådan långsiktighet som behövs för att svensk forskning ska återta förlorad konkurrenskraft. Vi står även i övrigt bakom regeringens förslag till anslagsnivåer.

I den nyligen presenterade regeringsförklaringen angavs några viktiga forskningspolitiska prioriteringar, såsom att basanslagen för forskning ska prioriteras upp, att en ny forskningsproposition ska ha ett tioårigt perspektiv, att unga forskares villkor ska förbättras, samt att andelen kvinnliga professorer

ska öka och forskningsanslagen fördelas jämställt. I samarbetsregeringens budget bekräftas dessa ambitioner.

Vi kan konstatera att den borgerliga budgeten även innehåller lägre ambitioner för det nya Skolforskningsinstitutets verksamhet. I samarbetsregeringens budget avsätts 30 miljoner kronor till Skolforskningsinstitutet. I den borgerliga budgeten avsätts endast 20 miljoner kronor för detta ändamål och därmed inga medel för utvecklingsarbete. Vi finner det anmärkningsvärt med tanke på skolans negativa kunskapsutveckling och ökade segregering under de senaste åren.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att regeringens budget skulle innebära ett större resurstillskott till högskolan och högre ambitioner än vad Alliansen föreslår.

2. Anslag inom utgiftsområde 16, punkt 1 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Carina Herrstedt (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välbefinnande, demokrati och en stark inre solidaritet.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.

I vår höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra. Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten alltför fast vid oroväckande höga nivåer. Vår avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden.

Sverigedemokraterna ställer sig otvetydigt bakom de finanspolitiska hörnstenarna om överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på

kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning. I och med beslutet som togs den 3 december i kammaren vill Sverigedemokraterna härmed tydliggöra vår ställning och vårt agerande. Vid voteringen i kammaren gav Sverigedemokraterna i första hand stöd till vårt eget budgetförslag som hade inneburit betydande förbättringar för välfärden, ökad trygghet och stärkt ekonomi för bland annat sjuka, funktionsnedsatta, pensionärer, förvärvsarbetsare och barnfamiljer. De övriga partierna röstade ned vårt budgetförslag och stoppade de stora och fullt finansierade satsningarna på trygghet och välfärd med hänvisning till att man inte ansåg att finansieringen av dessa reformer borde ske genom minskad invandring. Enligt vår mening tydliggjorde man därmed att fortsatt massinvandring är viktigare än alla välfärdsreformer tillsammans.

Efter att Sverigedemokraternas förslag fallit i voteringen kring statsbudgeten återstod endast de rödgrönas och alliansens förslag. Sverigedemokraternas bedömning var att nettoeffekten för samhället av de bägge förslagen var likvärdig. Denna analys delas av bland andra John Hassler, professor i nationalekonomi och ordförande i finanspolitiska rådet, som slagit fast att: "Det finns egentligen inte några fundamentala skillnader mellan alliansens och regeringens ekonomiska politik".

Med utgångspunkt i vårt ansvar för det svenska samhällets långsiktiga stabilitet och välbefinnande och det principbeslut som fattats av den Sverigedemokratiska riksdagsgruppen om att hädanefter försöka stoppa varje budgetproposition som innebär att invandringen ökar ytterligare från nuvarande, historiskt höga nivåer, valde vi att stödja allianspartiernas budgetmotion.

Detta innebär inte att Sverigedemokraterna ställer sig bakom Alliansens budgetmotion i sak, utan detta var ett resultat av regeringens ovilja att inte ytterligare förvärra en politik som i grunden skadar hela det svenska samhället. Hade vi lagt ner våra röster så hade vi med säkerhet låst fast landet vid en destruktiv politik i fyra år. Vårt val och vårt agerande innebär också att om Alliansen skulle hålla fast vid sin politik utan att förändra den så kommer vi framöver att hamna i ett liknande läge där vi också är beredda att fälla en eventuell Alliansregering som lägger fram en lika samhällsskadlig invandringspolitik.

I Sverigedemokraternas utgiftsområdesmotion 16 föreslår vi bland annat 10-årig grundskola. För att i slutändan få fram studenter av internationell toppklass måste vi bygga ett bra utbildningssystem från grunden och börja från första årskurs i grundskolan. Undersökningar har visat att de barn som deltar i förskoleklass får ett försprång jämfört med de ganska få barn som inte deltar i denna förberedande undervisning. Första årskurs skall därför vara det som nu kallas förskoleklass och är frivillig.

Vi vill också kraftigt öka antalet vuxna i skolan, detta för att frigöra tid för lärarna att ägna sig åt ämneskunskaper, samtidigt som skolan tar sitt sociala ansvar. Det behövs också en uppgradering av synen på vikten av ämneskunskaper både i samhället och inom skolan.

Vi vill också göra en satsning på svenska språket, eftersom detta är en nyckel till all övrig utbildning och i förlängningen en port till hela samhället.

Utan goda kunskaper i språket fostras inte demokratiska medborgare som kan delta i samhällslivet eller komma in på arbetsmarknaden. Samtidigt vill vi att modersmålsundervisningen avförs från kommunernas obligatorium och anser att en kraftigare satsning på svenska språket är betydligt värdefullare än modersmålsundervisning.

Samtidigt som vi vill skapa studiero och ett lugnt inlärningsklimat vill vi satsa extra resurser på de elever med speciella svårigheter och särskilda behov. Skolan har ansvar för alla elever, också de med speciella problem. Vi gör därför en speciell satsning på elever med speciella behov. För att lärarna skall kunna undervisa i en miljö där inläring är möjlig, vill vi införa jourklasser för de elever som tillfälligt inte kan hålla sig inom ramarna. Detta anser vi vara nödvändigt för att skapa en miljö för alla de elever som vill lära sig under lektionstid och som siktar framåt.

För att minska arbetslösheten vill vi höja utbildningsnivån för de vuxna som har bristfällig utbildning för dagens arbetsmarknad. Detta är en mycket viktig uppgift och vi satsar kraftfullt på detta i vår budget. Vi vill även göra en extra satsning som innefattar statligt stöd för vuxenutbildning, främst Komvux, Yrkes högskolan och Yrkesvux.

För att säkra och framförallt höja kvaliteten på vår högre utbildning måste vi uppfylla den så kallade Grundbultsambitionen av lärarledd undervisningstid. Den minskning som skett över tid av den lärarledda undervisningen vid våra högskolor är en direkt kvalitetsminskning av undervisningen. Vi gör därför en stor satsning för att öka lärartätheten i vår budget.

Då riksdagen har ställt sig bakom en annan budgetmotion och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där har den också avslagit Sverigedemokraternas förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster. Därför har vi valt att inte delta i beslutet om anslag inom utgiftsområde 16.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:1 Budgetproposition för 2015 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) (avsnitt 2.1 och 9.9.6).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården (avsnitt 9.10.4).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB och bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source på sammanlagt högst 700 000 000 kronor (avsnitt 9.10.5).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att på bolagsstämma i European Spallation Source ESS AB rösta för att överlåta samtliga eller delar av bolagets tillgångar och skulder till det konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur som avses bedriva den verksamhet som för närvarande bedrivs av bolaget och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att avveckla bolaget genom likvidation vid tillfälle som regeringen finner lämpligt (avsnitt 9.10.5).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om medlemskap i en kunskaps- och innovationsplattform inom råvaror (KIC Raw materials) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och under 2015–2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 2 970 000 kronor (avsnitt 9.10.6).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om medlemskap i en kunskaps- och innovationsplattform inom hälsa (KIC Healthy living) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och under 2015–2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 2 025 000 kronor (avsnitt 9.10.6).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 145 000 000 kronor 2016–2019 (avsnitt 10.1.5).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:6 Särskilda insatser inom skolområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 34 000 000 kronor 2016 (avsnitt 10.1.6).

9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 206 000 000 kronor 2016 (avsnitt 10.1.10).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 085 000 000 kronor 2016–2021 (avsnitt 10.1.14).
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2016–2018 (avsnitt 10.1.16).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 084 000 000 kronor 2016–2025 (avsnitt 10.3.1).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 520 000 000 kronor 2016–2020 (avsnitt 10.3.2).
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2016–2034 (avsnitt 10.3.4).
15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor 2016–2021 (avsnitt 10.3.6).
16. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet (avsnitt 10.3.13).
17. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 4:1 Internationella program besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2016–2018 (avsnitt 10.4.1).
18. Riksdagen anvisar för budgetåret 2015 ramanslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning.

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:541 av Kerstin Lundgren (C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten att värna undervisning i svenska språket i utlandet och olika stödjande insatser för att attrahera internationella talanger.

2014/15:1116 av Richard Jomshof och Per Ramhorn (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka anslaget till utbildningsplatser för läkare.

2014/15:1990 av Hans Wallmark (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av humaniora och värdet av de svenska Medelhavsinstituten.

2014/15:2317 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, FP, KD):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler praktikplatser på fartyg till sjöfartsstudenter på Chalmers tekniska högskola och Linnéuniversitetet.

2014/15:2355 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av fortsatt verksamhet för de tre Medelhavsinstituten.

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnmorske- och specialistsjuksköterskeutbildningen.

2014/15:2574 av Ulf KristerSSon m.fl. (M, C, FP, KD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sfi i högre utsträckning ska målgruppsanpassas och individuella studieplaner bör upprättas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för dem som lär sig svenska att parallellt förbättra sina ämnes- och yrkeskunskaper.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska bli lättare att tentera av delar av grundvux och att onödig dubbelläsning bör undvikas genom att svenska som andraspråk inom grundvux inte längre bör överlappa sfi-kurserna.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra valideringen av utländska betyg och meriter, bl.a. genom höjda anslag för att korta handläggningstiderna.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta bygga ut de kompletterande högskoleutbildningarna för att utländska akademiker lättare ska få jobb, framför allt inom bristyrken såsom i vården.

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska genomföras en antimobbningsstrategi i den svenska skolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en satsning på fler vuxna i skolan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en satsning på barn med särskilda behov.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolorna generellt bör förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en matreform i den svenska grundskolan.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska genomföras en satsning på studievägledning i den svenska skolan.

2014/15:2757 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka Alliansens karriärtjänstreform.

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Skolinspektionens tillsyn av förskolan och att den nuvarande tillsynen ska kompletteras med regelmässiga stickprov genom besök på ett antal förskolor i varje kommun.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skolinspektionen bör genomföra en särskild treårig kvalitetsgranskning. Barngruppernas storlek ska särskilt analyseras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska storleken på barngrupperna på fritis och på förskolan.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskollärarytbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Förskolelyftet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra ett förskolechefslyft.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att indexera inkomsttaket för maxtaxan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler utbildade lärare.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler karriärtjänster i skolan, särskilt i utanförskapsområden.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler speciallärare.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre klasser i lågstadiet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fortsatt mattelyft.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fortsatt läslyft.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa betyg från årskurs 4 samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast augusti 2015.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka undervisningstiden i svenska för nyanlända elever och andra elever med liknande behov.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk läxhjälp.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sommarskola.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ordningsomdöme.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskole- och lärarytbildningarna samt speciallärarytbildningen.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler förstelärare.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördubblat lönetillägg för förstelärartjänster i utanförskapsområden.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler platser för bl.a. lärare, specialistsjuksköterskor och barnmorskor och om att vidareutbilda förskollärare till att bli behöriga också för lågstadiet.

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samgåendeprocessen mellan Uppsala universitet och den tidigare Högskolan på Gotland.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det statliga stödet till de tre svenska Medelhavsinstitutionen i Rom, Aten och Istanbul.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenska studenthemmet i Paris, samt Svenska institutet för informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet.

2014/15:2896 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1.

2014/15:2944 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslå extra medel till informationsteknik, kärnfysik och andra liknande forskningsinitiativ.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslå extra medel till rymdforskning och rymdverksamhet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka anslagen till den högre utbildningen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag

Förslag till anslag för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen	
		M, C, FP, KD	SD
1:1 Statens skolverk	472 352	+67 405	
1:2 Statens skolinspektion	383 665	+27 400	
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	692 932	+250	
1:4 Sameskolstyrelsen	33 984	+100	
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	4 393 285	−662 330	−106 769
1:6 Särskilda insatser inom skolområdet	468 358		
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	4 103 500	−49 000	
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	181 409		
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	92 412		
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	482 226	−127 000	
1:11 Bidrag till vissa studier	19 525		
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	102 257		
1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning	2 876 654	−481 150	+350 000
1:15 Särskilt utbildningsstöd	154 910		
1:16 Fler anställda i lågstadiet	1 108 000	−1 108 000	
1:17 Skolforskningsinstitutet	30 000	−30 000	
2:1 Universitetskanslersämbetet	136 297		
2:2 Universitets- och högskolerådet	114 889	+8 000	
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 527 870	+30 772	
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 983 169	+953	
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 843 306	+5 077	
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 040 269	+2 650	

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen	
		M, C, FP, KD	SD
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 877 171	+27 797	
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 462 769	-7 483	
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 563 553	+36 500	
2:10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 530 909	-108	
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 233 503	+16 528	
2:12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 042 268	+4 841	
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 361 677	+20 294	
2:14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	805 915	+394	
2:15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	639 133	+3 208	
2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 470 252	-12 385	
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 051 529	+3 023	
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 380 190	+7 363	
2:19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	616 592	+6 895	+30 000
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	355 251	-1 425	+20 000
2:21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	581 512	+15 764	
2:22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	202 405	+2 211	
2:23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	980 054	+13 013	+50 000
2:24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	285 922	-127	+25 000
2:25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	696 534	+12 410	
2:26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	224 570	-3 317	

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen	
		M, C, FP, KD	SD
2:27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	511 131	+7 356	
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	208 650	-1 626	
2:29 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	258 648	+250	
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	86 165	-1 213	
2:31 Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	811 708	+15 285	
2:32 Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	110 870	+9 068	
2:33 Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	563 812	+11 229	
2:34 Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	84 561	+4 356	
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	191 622		
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	48 091		
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	89 178	+396	
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	26 054	+63	
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	437 059	+6 045	
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	57 626	+1 834	
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	387 117	+8 269	
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	55 972	-408	
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	411 850	+7 941	
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	85 239	-1 374	
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	358 336	+7 941	

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen	
		M, C, FP, KD	SD
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	56 601	-816	
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	345 318	+7 265	
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	47 412	-409	
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	303 826	+125	
2:50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	41 540	-369	
2:51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	331 231	+4 016	
2:52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	41 080	+926	
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	152 966		
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	8 259		
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	60 852		
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	4 944		
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	122 384		
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	8 352		
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	370 215	+12 785	
2:60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	52 911	-3 360	
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	23 731		
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	9 295		
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	2 918 272	+11 618	
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	890 511	-316 497	+16 769

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen	
		M, C, FP, KD	SD
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	800 380	-120 300	
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 397 080		
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	5 622 028	-5 000	
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	280 061		
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	134 403		
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	349 950		+50 000
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	26 780		
3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	551 309		
3:7 Institutet för rymdfysik	51 410		
3:8 Kungl. biblioteket	347 962		
3:9 Polarforskningssekretariatet	38 765		
3:10 Sunet	43 742		
3:11 Centrala etikprövningsnämnden	9 234		
3:12 Regionala etikprövningsnämnder	40 569		
3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål	152 572		
4:1 Internationella program	81 589		
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM	30 886		
4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet	9 181		
4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	8 338		
Nya anslag			
1:18 Lågstadielyftet		+1 987 000	
5:1 Lärarinteraktion högre utbildning (Grundbulten)			+250 000
5:2 Forskningsinitiativ			+250 000
5:3 Fler läkarplatser			+25 000
5:4 Satsning på grund- och gymnasieskolan			+280 000
Summa för utgiftsområdet	64 152 606	-517 081	+1 240 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1	Statens skolverk	+67 905	540 257
1:2	Statens skolinspektion	+26 900	410 565
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	+250	693 182
1:4	Sameskolstyrelsen	+100	34 084
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	-682 330	3 710 955
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	±0	468 358
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.	-49 000	4 054 500
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m.	±0	181 409
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	±0	92 412
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	-127 000	355 226
1:11	Bidrag till vissa studier	±0	19 525
1:12	Myndigheten för yrkeshögskolan	±0	102 257
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	-481 150	2 395 504
1:15	Särskilt utbildningsstöd	±0	154 910
1:17	Skolforskningsinstitutet	-10 000	20 000
2:1	Universitetskanslersämbetet	±0	136 297
2:2	Universitets- och högskolerådet	+8 000	122 889
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+30 772	1 558 642
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	+953	1 984 122
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+5 077	1 848 383
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	+2 650	2 042 919
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+27 797	1 904 968

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–7 483	1 455 286
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+36 500	1 600 053
2:10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–108	1 530 801
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+16 528	1 250 031
2:12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	+4 841	1 047 109
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+20 294	1 381 971
2:14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	+394	806 309
2:15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+3 208	642 341
2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–12 385	1 457 867
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+3 023	1 054 552
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	+7 363	1 387 553
2:19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+6 895	623 487
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–1 425	353 826
2:21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+15 764	597 276
2:22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	+2 211	204 616
2:23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+13 013	993 067
2:24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–127	285 795
2:25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+12 410	708 944
2:26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–3 317	221 253
2:27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+7 356	518 487
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	–1 626	207 024

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:29 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+250	258 898
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1 213	84 952
2:31 Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+15 285	826 993
2:32 Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	+9 068	119 938
2:33 Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+11 229	575 041
2:34 Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	+4 356	88 917
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	191 622
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	48 091
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+396	89 574
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	+63	26 117
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+6 045	443 104
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	+1 834	59 460
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+8 269	395 386
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	-408	55 564
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+7 941	419 791
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	-1 374	83 865
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+7 941	366 277
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-816	55 785
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+7 265	352 583
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	-409	47 003
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+125	303 951

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:50 Högsolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	–369	41 171
2:51 Högsolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+4 016	335 247
2:52 Högsolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	+926	42 006
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	152 966
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	8 259
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	60 852
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	4 944
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	122 384
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	8 352
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	+12 785	383 000
2:60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	–3 360	49 551
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	23 731
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	9 295
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	+11 618	2 929 890
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	–316 497	574 014
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	–120 300	680 080
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	±0	2 397 080
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	–5 000	5 617 028
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	±0	280 061
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	±0	134 403
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	±0	349 950
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	±0	26 780
3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	±0	551 309

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
3:7	Institutet för rymdfysik	±0	51 410
3:8	Kungl. biblioteket	±0	347 962
3:9	Polarforskningssekreteriatet	±0	38 765
3:10	Sunet	±0	43 742
3:11	Centrala etikprövningsnämnden	±0	9 234
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	±0	40 569
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	±0	152 572
4:1	Internationella program	±0	81 589
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	±0	30 886
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	±0	9 181
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	±0	8 338
	<i>Nytt anslag</i>		
1:18	Lågstadielyftet	+1 987 000	1 987 000
Summa för utgiftsområdet		–517 081¹⁹	63 635 525

Anm. Utskottets anslagsförslag innebär att förslaget i budgetpropositionen om att inrätta ett nytt anslag inom utgiftsområde 16 avstyrks. Det gäller det föreslagna anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet.

¹⁹ I summan ingår beloppet från anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet (–1 108 000), som avstyrks av utskottet.

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §¹

Utbildningen ska vara avgiftsfri för studenter som är medborgare i

1. en stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. Schweiz.

En avgift som betalas för att en student ska delta i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå inom ramen för ett avtal om utbildningssamarbete mellan en högskola och ett utländskt lärosäte omfattas inte av första stycket, om avgiften

- 1. inte tillfaller högskolan, och*
- 2. inte avser den del av utbildningen som anordnas av högskolan.*

¹ Senaste lydelse 2010:298.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om avgifter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för studenter som inte är medborgare i de stater som anges i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

BILAGA 5

Inriktning på fördelningen av högskoleplatser per lärosäte för 2015

Utskottets förslag till inriktning på fördelningen av högskoleplatser per lärosäte (helårsstudenter) för 2015

Tabellförklaringar: BM – Barnmorskeutbildning, GL – Grundlärautbildning, KPU – Kompletterande pedagogisk utbildning, FL – Förskollärautbildning, SpS – Specialistsjuksköterskeutbildning, SL – Speciallärautbildning, VFL – Vidareutbildning för förskollärare, ÄL – Ämneslärautbildning

Universitet/högskola	BM	GL	FL	KPU	SpS	SL	VFL	ÄL	Totalt
Blekinge tekniska högskola					3				3
Chalmers tekniska högskola				31				10	41
Ersta Sköndal högskola					6				6
Gymnastik- och idrottshögskolan								6	6
Göteborgs universitet	11	107	74	26	11	57	23	76	386
Högskolan Dalarna		61	33	5	2		8	8	117
Högskolan i Borås		30	33	5	2		8	7	85
Högskolan i Gävle		30	46	12	2		13	8	111
Högskolan i Halmstad		39	41	13	2		9	8	111
Högskolan i Skövde					1				1
Högskolan Kristianstad		32	28	5	2	18	9	8	103
Högskolan Väst		22	25		2		8		56
Karlstads universitet		67	44	45	4	25	13	25	223
Karolinska institutet	20				25				45
Kungl. Tekniska högskolan				3				10	13
Linköpings universitet	6	61	67	18	10	46	27	53	286
Linnéuniversitetet	3	41	42	14	7	21	11	21	159
Luleå tekniska universitet		31	36	21	5		11	31	135
Lunds universitet	11			17	15			29	72
Malmö högskola		67	52	10	4	28	25	30	216
Mittuniversitetet	3	22	32	12	4		10	22	104
Mälardalens högskola	3	30	65	12		11	21	15	158
Röda Korsets högskola					6				6
Sophiahemmet högskola	11				6				17
Högskolan i Jönköping		59	28		6		12		105
Stockholms universitet		140	129	34		73	37	101	514
Södertörns högskola		59	96				26		180
Umeå universitet	6	48	49	19	10	42	10	48	233
Uppsala universitet	11	115	126	25	14		46	96	434
Örebro universitet	3	37	52	5	4	25	18	30	175
Totalt	88	1 097	1 100	331	152	347	345	642	4 101